

EUROOPAN KESKUSPANKKI

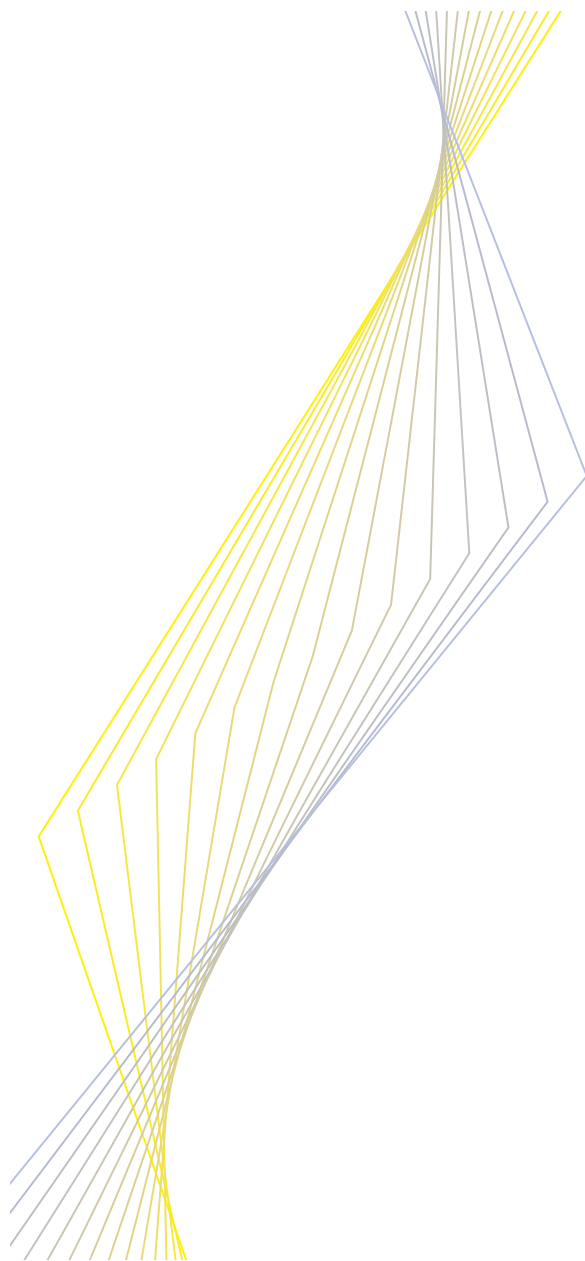

LÄHENTYMISSRAPORTTI

2000

EUROOPAN KESKUSPANKKI

LÄHENTYMISRAPORTTI

2000

© Euroopan keskuspankki, 2000

Käyntiosoite	Kaiserstrasse 29 D-60311 Frankfurt am Main Germany
Postiosoite	Postfach 16 03 19 D-60066 Frankfurt am Main Germany
Puhelinnumero	+49 69 1344 0
Internet	http://www.ecb.int
Faksi	+49 69 1344 6000
Teleksi	411 144 ecb d

Kaikki oikeudet pidätetään.

Kopiointi on sallittu ei-kaupallisiin ja opetustarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.

Tämän vuosikertomuksen luvut perustuvat 14.4.2000 käytettävissä olleisiin tietoihin lukuun ottamatta 18.4.2000 julkaistuja YKHI-tilastoja.

ISBN 92-9181-063-0

Sisällys

Johdanto ja maittaiset yhteenvedot	2
Luku I	
Keskeisiä näkökohtia taloudellisen lähentymisen arvioinnissa vuonna 2000	8
Luku II	
Lähentymiskriteerit	16
I Kreikka	16
1.1 Hintakehitys	16
1.2 Julkisen talouden kehitys	18
1.3 Valuuttakurssikehitys	22
1.4 Pitkien korkojen kehitys	23
1.5 Lopputiivistelmä	24
2 Ruotsi	39
2.1 Hintakehitys	39
2.2 Julkisen talouden kehitys	40
2.3 Valuuttakurssikehitys	43
2.4 Pitkien korkojen kehitys	43
2.5 Lopputiivistelmä	44
Liite. Lähentymisindikaattoreita koskevien tilastojen laskentamenetelmät	58
Luku III	
Kansallisen lainsäädännön sopusointuisuus perustamissopimuksen kanssa	64
I Johdanto	64
1.1 Yleistä	64
1.2 Tanska ja Iso-Britannia	64
2 Mukautusten soveltamisala	65
2.1 Mukautettavat alueet	65
2.2 Keskuspankkien riippumattomuus	65
2.3 "Sopusointu" ja "yhdenmukaistaminen"	65
3 Kansallisten keskuspankkien oikeudellinen integroituminen EKPJ:hin	66
3.1 Laissa säädetyt tavoitteet	66
3.2 Tehtävät	67
3.3 Välineet	67
3.4 Organisaatio	67
3.5 Taloutta koskevat määräykset	67
3.6 Muut määräykset	67

4 Muu lainsäädäntö kuin kansallisten keskuspankkien perussäännöt	68
4.1 Setelit	68
4.2 Metallirahat	68
4.3 Valuuttavarantojen hoito	68
4.4 Valuuttakurssipolitiikka	68
4.5 Muut alueet	69
5 Maakohtaiset arviot	69
5.1 Kreikka	69
5.2 Ruotsi	71
Euroopan keskuspankin (EKP) julkaisuja	75

Lyhenteet

Maat

BE	Belgia
DK	Tanska
DE	Saksa
GR	Kreikka
ES	Espanja
FR	Ranska
IE	Irlanti
IT	Italia
LU	Luxemburg
NL	Alankomaat
AT	Itävalta
PT	Portugali
FI	Suomi
SE	Ruotsi
UK	Iso-Britannia
JP	Japani
US	Yhdysvallat

Muut

BIS	Kansainvälinen järjestelypankki
BKT	bruttokansantuote
BPM4	IMF:n maksutasekäsi kirja (4. laitos)
BPM5	IMF:n maksutasekäsi kirja (5. laitos)
cif	kulut, vakuutus ja rahti hintaan luettuina
ECU	Euroopan valuuttayksikkö
EKP	Euroopan keskuspankki
EKPJ	Euroopan keskuspankkijärjestelmä
EKT 95	Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä 1995
EMI	Euroopan rahapoliittinen instituutti
EU	Euroopan unioni
EUR/€	Euro
fob	vapaasti laivassa
ILO	Kansainvälinen työjärjestö
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
KHI	kuluttajahintaindeksi
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö
repo	takaisinostosopimukseen perustuva käänteisoperaatio
SITC Rev. 3	kansainvälinen ulkomaankaupan tavaranimikkeistö (3. tarkistettu laitos)
YKHI	yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi

Euroopan yhteisön käytännön mukaisesti EU-maiden nimet ovat aakkosjärjestyksessä kunkin maan omakielisen nimen mukaan (eivät suomennoksen mukaan).

Johdanto ja maittaiset yhteenvedot

Johdanto

Tässä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artiklan 122 kohdan 2 mukaisessa vuoden 2000 raportissaan Euroopan keskuspankki (EKP) tarkastelee, ovatko Kreikka ja Ruotsi saavuttaneet kestävästä lähentymisestä korkean tason ja ovatko niiden kansalliset keskuspankit täyttäneet säädetyt vaatimukset tullakseen erottamattomaksi osaksi Euroopan keskuspankkijärjestelmää (EKPJ). EKP on käyttänyt tarkastelussaan Euroopan rahapoliittisen instituutin (EMI) maaliskuussa 1998 julkaisemassa lähentymisraportissa sovellettua arviointikehikkoa.

Kreikasta todetaan, että Kreikan kansantalous- ja valtiovarainministeri on toimittanut 9.3.2000 EKP:n pääjohtajalle kirjeen, jossa pyydetään arvioimaan Kreikan anomusta Kreikkaa koskevan poikkeuksen kumoamiseksi.

Euron 1.1.1999 tapahtuneen käyttöönoton jälkeen neljä EU:n jäsenvaltioista ei vielä ole täysjäseninä talous- ja rahaliitossa (EMU). Kahdella näistä jäsenvaltioista, eli Tanskalla ja Isolla-Britannialla, on erityisasema. Ne ovat ilmoittaneet perustamissopimuksen liitteenä olevissa Tanskaa ja Isoa-Britanniaa koskevissa pöytäkirjoissa edellytetyllä tavalla, etteivät ne osallistu EMUn 1.1.1999 alkavaan kolmanteen vaiheeseen. Tästä seuraa, että kummastakaan jäsenvaltiosta ei ole laadittava lähentymisraporttia, elleivät ne itse pyydä sitä. Koska tällaisia pyyntöjä ei ole esitetty, vuoden 2000 lähentymisraportissa käsitellään vain Kreikkaa ja Ruotsia.

Laatimalla tämän raportin EKP täyttää perustamissopimuksen artiklan 122 kohdassa 2 sekä artiklan 121 kohdassa 1 asetetun tehtävän, jonka mukaan Euroopan unionin neuvostolle

(neuvosto) on annettava raportteja ”jäsenvaltioiden edistymisestä talous- ja rahaliiton toteuttamiseen liittyvien jäsenvaltioiden velvollisuuksien täyttämiseksi” vähintään kerran kahdessa vuodessa tai sellaisen jäsenvaltion pyynnöstä, jota koskee poikkeus. Sama tehtävä on annettu Euroopan komissiolle. EKP:n ja komission raportit on toimitettu neuvostolle samanaikaisesti. Molemmat raportit ovat lähtökohtana artiklan 122 kohdassa 2 tarkoitetulle menettelylle, joka etenee vaiheittain seuraavasti:

- Euroopan komissio laatii ehdotuksen jäsenvaltioista, joita koskevat poikkeukset on kumottava.
- Euroopan parlamenttia kuullaan.
- Valtion- tai hallitusten päämiesten kokouksessa kokoontuva neuvosto keskustelee asiasta.
- Ecofin-neuvosto päättää määränemmistöllä Euroopan komission ehdotuksesta artiklan 121 kohdassa 1 määriteltyjen kriteerien perusteella, mitkä niistä jäsenvaltioista, joita koskee poikkeus, täyttävät vaadittavat edellytykset, jotta poikkeukset niiden osalta voitaisiin kumota.

Tässä vuoden 2000 lähentymisraportissa on kolme lukua. Luvussa I käsitellään keskeisiä näkökohtia taloudellisen lähentymisen arvioinnissa vuonna 2000. Luvussa II arvioidaan taloudellista lähentymistä Kreikassa ja Ruotsissa ja luvussa III tarkastellaan, miten näiden maiden kansalliset keskuspankit ovat täyttäneet säädetyt vaatimukset tullakseen erottamattomaksi osaksi EKPJ:tä.

Maittaiset yhteenvedot

Kreikka

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneen tarkastelujakson aikana Kreikan 12 kuukauden YKHI-inflaatiovauhti on ollut keskimäärin 2,0 % eli viitearvoa hitaampi. Koko vuonna 1999 Kreikan YKHI-inflaatiovauhti oli viitearvon mukainen, ja tammikuusta 2000 lähtien se on ollut viitearvoa hitaampi. Kreikan YKHI-inflaatiovauhti on hidastunut merkittävästi vuodesta 1998 lähtien ja on nyt lähellä tasoa, jonka yleensä katsotaan vastaavan hintavakautta. Kreikan inflaatiovauhti on ollut selvästi hidastumassa, sillä kuluttajahintainflaatiovauhti on hidastunut vuonna 1990 olleesta 20,4 prosentista 2,6 prosenttiin vuonna 1999 (YKHI-inflaatiovauhti oli 2,1 % vuonna 1999). Samaan aikaan työntekijää kohti laskettujen palkkakustannusten nousuvauhti on hidastunut vuonna 1995 olleesta 12,2 prosentista 4,8 prosenttiin vuonna 1999. On huomattava, että inflaatiovauhdin viimeaikainen hidastuminen johtuu osittain tilapäisesti vaikuttavista tekijöistä ja että öljyn hinnan muutokset vaikuttavat Kreikan hintakehitykseen suhteellisesti voimakkaammin kuin koko EU:n hintakehitykseen.

Viimeikaisten ennusteiden mukaan inflaatiovauhdin arvioidaan olevan 2,2–2,4 % vuonna 2000 ja 2,3–2,7 % vuonna 2001. Kreikan tulevaan hintakehitykseen kohdistuu useita inflaation kiihtymiseen viittaavia riskejä. Vuosina 2000 ja 2001 inflaatiovauhteja saattaa nopeuttaa se, että välillisen verotuksen viimeaikaisen keventämisen vaikutus lakkaa. On epävarmaa, seuraisiko teollisuuden ja kaupan sekä palvelusektorin yritysten kanssa solmittujen herrasmiessopimusten uusimatta jättämisestä hintojen nousupaineita. Kreikan korkojen mahdollinen asettuminen samalle tasolle euroalueen korkojen kanssa sekä drakman heikkeneminen kohti muuntokurssiaan aiheuttavat hintojen nousupaineita. Tämän vuoksi suotuisan inflaatiokehityksen kestävyyskohdistuu inflaation kiihtymiseen viittaavia riskejä ja Kreikan kannalta on erityisen tärkeää, että hintavakautta pyritään jatkuvasti tuke-

maan. Palkkakustannusten ja hintojen nousupaineiden hillitseminen ilman kertaluonteisiin erityistoimenpiteisiin turvautumista riippuu olennaisesti siitä, miten uskottava hallituksen yleinen strategia on. Tämä pätee erityisesti finanssipolitiikkaan sekä rakennepolitiikkaan, jolla pyritään parantamaan hyödyke- ja työmarkkinoiden tehokkuutta.

Finanssipolitiikan osalta voidaan todeta, että vuonna 1999 julkisen talouden alijäämän suhde BKT:hen (alijäämäsuhte) oli 1,6 % eli selvästi alle 3 prosentin viitearvon, ja julkisen velan suhde BKT:hen (velkasuhde) oli 104,4 % eli huomattavasti 60 prosentin viitearvoa suurempi. Vuodesta 1998 alijäämäsuhte pieneni 1,5 prosenttiyksikköä ja velkasuhde 1 prosenttiyksikön. Vuodesta 1998 lähtien alijäämäsuhte ei ole ylittänyt julkisten investointimenojen suhdetta BKT:hen. Vuonna 2000 alijäämäsuhteen odotetaan pienenevän 1,3 prosenttiin ja velkasuhteen 103,7 prosenttiin. BKT:hen suhteutetun julkisen velan kehitystä haittaavat kuitenkin edelleen huomattavat alijäämä-/velkakoikaisut, joiden seurauksena Kreikan julkinen velka supistuu hitaasti, vaikka perusyliäämä on suuri ja yksityistämistä saadaan paljon tuloja. Huolimatta ponnisteluista julkisen talouden nykytilanteen parantamiseksi ja siinä saavutetusta huomattavasta edistymisestä on jatkuvasti kannettava huolta siitä, onko velkasuhde ”riittävästi pienentyvä ja riittävän nopeasti viitearvoa lähestyvä” ja onko julkisen talouden rahoitusasema saatu kestäväälle pohjalle. Jotta velkasuhde supistuisi 60 prosenttiin kohtuullisessa ajassa, tarvitaan huomattavia perusyliäämiä ja kestäviä, suurehkoja rahoitusyliäämiä, jotka ylittävät Kreikan tarkistetun lähentymisohjelman tavoitteet, sekä huomattavasti nykyistä vähäisempiä alijäämä-/velkakoikaisuja. Rahataloudellisen tilanteen helpottumisesta EMUn täysjäsenyyteen pyrittäessä on aiheutunut inflaatiopaineita, joiden kurissa pitämiseksi tarvitaan kireää finanssipolitiikkaa. Myös vakaus- ja kasvusopimus edellyttää keskipitkän aikavälin tavoitteena, että julkisen talouden rahoitusasema on lähellä tasapainoa tai ylijäämäinen.

Väestön ikääntymiseen liittyvien vaikutusten lieventämiseksi on tarpeen pontevammin uudistaa sosiaaliturvajärjestelmää; yksityistämisiä edistämällä taas voitaisiin vähentää julkisen sektorin velkaantuneisuutta. Lisäksi olisi syytä mukauttaa kansallista lainsäädäntöä nopeammin yhteismarkkinalainsäädäntöä vastaavaksi, edistää useiden verkkotalouden markkinoiden vapauttamista sekä pyrkiä määrätietoisesti poistamaan työmarkkinoiden rakenteellisia jähkyksyksiä.

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneen tarkastelujakson aikana Kreikan pitkät korot olivat keskimäärin 6,4 % eli alle viitearvon. Maaliskuussa 2000 Kreikan pitkien korkojen ja euroalueen keskimääräisten pitkien korkojen ero oli noin 0,8 prosenttiyksikköä; tammimaaliskuussa 2000 Kreikan lyhyiden korkojen ja euroalueen keskimääräisten lyhyiden korkojen ero oli 540 peruspistettä.

Kreikan drakma on osallistunut Euroopan valuuttajärjestelmän eli EMSin valuuttakurssimekanismiin 16.3.1998 alkaen, ja EMUn kolmannen vaiheen alussa drakma liittyi ERM II:een. Huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000 ulottuneen kahden vuoden pituisen tarkastelujakson aikana drakma pysytteli yleensä huomattavasti keskuskurssiensa yläpuolella. Valuuttakurssin vaihtelu vaimeni huomattavasti tarkastelujakson aikana, ja lyhyiden korkojen erot, jotka olivat olleet huomattavia, alkoivat myös supistua vähitellen syyskuusta 1998 alkaen. Suhteellisen suurten korkoerojen merkitys oli kuitenkin tarkastelujakson aikana keskeinen. Valuuttainterventioita tehtiin ajoittain valuuttakurssin vaihtelun rajoittamiseksi. Drakma heikkeni ensin asteittain suurimman osan vuotta 1999, tammikuussa 2000 sen keskuskurssi revalvoitiin 3,5 prosentilla ja maaliskuussa 2000 drakman eurokurssi oli 333,89 eli 2,0 % vahvempi kuin sen uusi eurokeskuskurssi. Koko tarkastelujakson aikana Kreikassa oli vaihtotaseen alijäämä, minkä voidaan tulkita johtuvan osittain maan tarpeesta rahoittaa investointeja.

Siitä, onko Kreikan lainsäädäntö – sen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna – sopu-
soinnussa niiden perustamissopimuksen ja

EKPJ:n perussäännön määräysten kanssa, joiden noudattaminen on tarpeen euron käyttöön ottamiseksi, voidaan todeta seuraavaa.

EMIn vuoden 1998 lähentymisraportin pohjalta Kreikan keskuspankin perussääntöä muutettiin 25.4.2000 vastaamaan perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräyksiä Kreikan keskuspankin täydelliseksi integroitumiseksi EKPJ:hin. Olettaen, että parlamentti vahvistaa Kreikan keskuspankin uuden perussäännön ja että se tulee aikanaan voimaan sellaisena kuin se esitettiin EKP:lle kuulemismenettelyssä, sekä olettaen, että lakia 2548/1997 mukautetaan vastaavasti (laki on EKP:n näkemyksen mukaan mukautettava kiireellisesti), Kreikan keskuspankin perussäännössä ei enää ole puutteita Kreikan keskuspankin täydellistä oikeudellista integroitumista EKPJ:hin koskeviin perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräyksiin nähden.

Muusta lainsäädännöstä kuin Kreikan keskuspankin perussäännöstä EKP toteaa, että sitä tullaan mukauttamaan euron käyttöönottoa koskevalla lailla, josta EKP:tä on kuultava perustamissopimuksen artiklan 105 kohdan 4 toisessa luetelmakohtassa tarkoitettulla ja EKPJ:n perussäännön artiklan 4 a toisessa luetelmakohtassa toistetulla tavalla.

Ruotsi

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneen tarkastelujakson aikana Ruotsin 12 kuukauden YKHI-inflaatiovauhti on ollut keskimäärin 0,8 % eli selvästi perustamissopimuksen mukaista viitearvoa hitaampi. Ruotsin taloudessa on viime vuosina ollut voimakkaan, pääasiassa kotimaan kysyntään perustuvan kasvun jakso; samaan aikaan finanssipolitiikan linja on ollut aiempaa neutraalimpi, mistä on seurannut tuotantokuilun nopea sulkeutuminen. Tuotantokuilun sulkeutuminen sekä hintaindikaattorit viittaavat siihen, että hintoihin ja kustannuksiin kohdistuu yhä enemmän nousupaineita. Ennusteiden mukaan inflaatiovauhti olisi Ruotsissa noin 1,5 % vuonna 2000 ja noin 2 % vuonna 2001. Ruotsin pitkien korkojen taso oli 5,4 % eli viitearvon alapuolella.

Ruotsi ei osallistu ERM II:een. Ruotsi on jäsenvaltio, jota koskee poikkeus, eikä sillä ole ehtoa, jonka perusteella se voisi päättää olla osallistumatta EMUn kolmanteen vaiheeseen. Perustamissopimuksen mukaisesti Ruotsi on sitoutunut ottamaan euron käyttöön, mikä tarkoittaa sitä, että sen tulee pyrkiä täyttämään kaikki lähentymiskriteerit mukaan lukien valuuttakurssikriteeri. Huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000 ulottuneen tarkastelujakson aikana Ruotsin kruunu oli aluksi heikompi kuin sen keskimääräiset kahdenväliset valuuttakurssit olivat suhteessa useimpiin muihin EU-valuuttoihin huhtikuussa 1998. Keskuskurssien puuttuessa näitä kurssseja on käytetty vertailukohtina. Kruunu heikkeni huomattavasti vuoden 1998 jälkipuoliskolla kehittyvien talouksien elokuussa 1998 puhjennutta kriisiä seuranneiden kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden häiriöiden vuoksi. Sen jälkeen kruunu vahvistui euroon nähden noin 14,4 % vuoden 1999 ja tammi-maaliskuun 2000 aikana. Kruunun vahvistuminen kuvasti tilanteen normalisoitumista syksyyn 1998 ajoittuneen globaalin rahoitusmarkkinakriisin jälkeen sekä Ruotsin odotettua voimakkaampaa talouskasvua.

Vuonna 1999 Ruotsin julkisen talouden ylijäämä oli 1,9 % BKT:stä eli 3 prosentin viitearvon mukainen, ja vuonna 2000 ylijäämän odotetaan olevan 2,4 % BKT:stä. Velka suhteessa BKT:hen ylittää 60 prosentin viitearvon. Velkasuhde oli suurimmillaan vuonna 1994, minkä jälkeen se on laskenut 12,2 prosenttiyksiköllä 65,5 prosenttiin vuonna 1999. Julkisen talouden kehityksen kestävydestä voidaan todeta, että velan odotetaan pienenevän 61,3 prosenttiin BKT:stä vuonna 2000. Kun otetaan huomioon rahoitusjäämän kehitys viime vuosina, Ruotsin odotetaan Ecofin-neuvoston vahvistaman Euroopan komission arvion mukaan täyttävän vakaus- ja kasvuso-

pimuksen keskipitkän aikavälin tavoitteen, jonka mukaan julkisen talouden rahoitusaseman tulee olla lähellä tasapainoa tai ylijäämäinen.

Muiden tekijöiden osalta voidaan todeta, että vuodesta 1997 alkaen Ruotsin alijäämäsuhte ei ole ollut suurempi kuin julkisten investointimenojen suhde BKT:hen. Ruotsin vaihtotase on ollut ylijäämäinen, mutta maalla on nettovelkaa ulkomaille. Väestön ikääntymisen suhteen Ruotsin etuna on osittain rahastoiva eläkejärjestelmä. Järjestelmää täydennetään asteittain uudella järjestelmällä, joka tulee vähentämään julkiseen talouteen kohdistuvia paineita.

Siitä, onko Ruotsin lainsäädäntö – sen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna – sopusoinnussa niiden perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräysten kanssa, joiden noudattaminen on tarpeen euron käyttöön ottamiseksi, voidaan todeta seuraavaa.

Ruotsin keskuspankin oikeudellisesta integroitumisesta EKPJ:hin ei ole mainintaa Ruotsin lainsäädännössä eikä pankin perussäännössä, vaikka Ruotsi ei kuulu erityisaseman saaneisiin jäsenvaltioihin, ja sen on tämän vuoksi noudatettava kaikkia perustamissopimuksen artiklan 109 mukauttamisvaatimuksia. Tämä koskee pankin perussäännön lukuisia määräyksiä.

Muusta lainsäädännöstä kuin Ruotsin keskuspankin perussäännöstä EKP toteaa, että julkisten asiakirjojen saatavuudesta annettu lainsäädäntö sekä salassapitolaki on mukautettava EKPJ:n perussäännön artiklassa 38 tarkoitettuihin salassapitosäännöksiin. EKP ei ole tietoinen muista säännöksistä, jotka edellyttäisivät mukauttamista perustamissopimuksen artiklan 109 perusteella.

Luku I

Keskeisiä näkökohtia taloudellisen lähentymisen arvioinnissa vuonna 2000

Perustamissopimuksen artiklan 122 kohdan 2 mukaan Euroopan komission ja EKP:n on annettava raportit ("lähtymisraportit") poikkeusjäsenvaltioiden edistymisestä talous- ja rahaliiton (EMU) toteuttamiseen liittyvien velvollisuuksiensa täyttämiseksi vähintään keran kahdessa vuodessa tai sellaisen jäsenvaltion pyynnöstä, jota koskee poikkeus. Neljä EU:n jäsenvaltiota ei vielä ole EMUn täysjäseniä. Näistä kahdella eli Tanskalla ja Isolla-Britannialla on erityisasema, mistä seuraa, että niistä on laadittava lähtymisraportteja vain, jos valtiot itse niitä pyytävät. Koska tällaisia pyyntöjä ei ole esitetty, vuonna 2000 tarkastellaan vain Kreikan ja Ruotsin taloudellista lähtymistä.

Tämän raportin luvussa II esitetään Kreikkaa ja Ruotsia koskevat yhteenvedot laajasta taloudellisen lähtymisen arvioinnista. Arviointi perustuu hintakehitykseen, julkisen talouden rahoitusasemaan, valuuttakursseihin, pitkiin korkoihin ja muihin tekijöihin liittyviin useisiin taloudellisiin kriteereihin. Kehikossa I–4 viitataan lyhyesti perustamissopimuksen säännöksiin. Lisäksi niissä selostetaan EKP:n kuhunkin säännökseen soveltamien ar-

viointimenetelmien yksityiskohtia. Varsinaisessa tekstissä kuvataan lisäksi tarkemmin indikaattoreita, joita on käytetty tarkasteltaessa kehityksen kestävyttä. Useimpia näistä indikaattoreista oli käytetty Euroopan rahapoliittisen instituutin (EMI) aiemmissa lähtymisraporteissa. Ensiksikin 1990-luvun aineistoa tarkastellaan takautuvasti. Sillä tavoin voidaan päätellä, onko nykyinen kehitys ensisijassa aitojen rakenteellisten muutosten tulosta, ja näiden päätelmien perusteella voidaan luotettavammin arvioida, onko taloudellinen lähtyminen kestävä. Toiseksi arvioidaan tarvittavan laajasti tulevaa kehitystä. Tässä yhteydessä korostetaan, että suotuisan kehityksen kestävyys riippuu olennaisesti siitä, reagoiko talouspolitiikka oikealla ja kestäväällä tavalla nykyisiin ja tuleviin haasteisiin. Ennen kaikkea korostetaan, että kestävyden turvaaminen riippuu hyvien lähtöasemien saamisesta ja siitä, millaista politiikkaa euron käyttöönoton jälkeen tullaan harjoittamaan.

Hintakehitystä koskevia perustamissopimuksen säännöksiä ja tapaa, jolla EKP on soveltanut niitä, kuvataan kehikossa I.

Kehikko I.

Hintakehitys

1 Perustamissopimuksen säännökset

Perustamissopimuksen artiklan 121 kohdan 1 ensimmäisessä luetelmakohdassa on seuraava vaatimus:

"hintatason korkeatasoisen vakauden toteutuminen; tämä on ilmeistä, jos rahanarvon alenemisaste on lähellä korkeintaan kolmen hintatason vakaudessa parhaiten suoriutuneen jäsenvaltion vastaavaa astetta".

Perustamissopimuksen artiklassa 121 tarkoitettujen lähtymiskriteereitä koskevan pöytäkirjan artikla 1 määrää seuraavasti:

"Tämän sopimuksen 121 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettulla hintatason vakauden arviointiperusteella tarkoitetaan, että jäsenvaltio on saavuttanut kestävästi hintatason vakauden ja tarkastelujako-aikaa edeltävän vuoden aikana todetun keskimääräisen rahanarvon alenemisasteen, joka ylittää enintään 1,5 prosentilla enintään kolmen hintatason vakaudessa parhaiten suoriutuneen jäsenvaltion vastaavan asteen. Rahanarvon aleneminen lasketaan kuluttajahintaindeksin avulla yhtäläisin perustein ottaen huomioon kansallisten määritelmien erot."

2 Perustamissopimuksen säännösten soveltaminen

Tässä raportissa EKP soveltaa näitä perustamissopimuksen säännöksiä seuraavalla tavalla:

- Ensiksikin kun kyseessä on ”tarkasteluajankohtaa edeltävän vuoden aikana todettu keskimääräinen rahanarvon alenemisaste”, inflaatiovauhti on laskettu yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (YKHI) viimeisen saatavissa olevan 12 kuukauden keskiarvon kasvuna edellisten 12 kuukauden keskiarvosta. Näin ollen inflaatiovauhtia on tässä raportissa tarkasteltu huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuvana ajanjaksona.
- Toiseksi käsitettä ”enintään kolme hintatason vakaudessa parhaiten suoriutunutta jäsenvaltiota”, jota on käytetty viitearvon määritelmässä, on sovellettu käyttämällä kolmen alhaisimman inflaation maan inflaatiovauhdin painottamatonta aritmeettista keskiarvoa edellyttäen, että nämä inflaatiovauhdit ovat olleet hintavakauden tavoitteen mukaisia. Ne kolme maata, joiden YKHI-inflaatiovauhti oli hitain tässä raportissa tarkastellun jakson aikana, ovat Ruotsi (0,8 %), Itävalta (0,9 %) ja Ranska (0,9 %), joten keskimääräiseksi inflaatiovauhdiksi saadaan 0,9 %, ja lisäämällä siihen 1½ prosenttiyksikköä saadaan viitearvoksi 2,4 %.

Hintakehityksen kestävyuden yksityiskohtaisemmaksi arvioimiseksi verrataan huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuvan vuoden pituisen tarkastelujakson keskimääräistä YKHI-inflaatiota 1990-luvun hintakehitykseen. Tässä yhteydessä tarkastellaan rahapolitiikan linjausta ja erityisesti sitä, onko hintavakauden saavuttaminen ja ylläpitäminen ollut rahapolitiikasta vastaavien viranomaisten pääasiallisena tavoitteena, sekä arvioidaan, millainen on ollut muiden talouspolitiikan osalueiden sekä kokonaistaloudellisen ympäristön vaikutus kestävästi hintavakauden saavuttamisessa. Hintakehitystä arvioidaan kysynnän ja tarjonnan kannalta tarkastellen mm. yksikötyökustannuksiin ja tuontihintoihin vaikut-

tavia tekijöitä. Lopuksi vertaillaan hintojen kehitystä muilla hintaindeksillä laskettuna (mm. kansallinen kuluttajahintaindeksi, yksityisen kulutuksen deflaattori, BKT:n deflaattori ja tuottajahinnat). Ennakoivasti arvioidaan lähitulevaisuuden inflaationäkymiä ja esitetään keskeisten kansainvälisten järjestöjen inflaatioennusteita. Lisäksi tuodaan esiin sellaisia rakenteellisia näkökohtia, joilla on merkitystä hintavakauden kannalta otollisten olosuhteiden ylläpitämisessä EMUun liittymisen jälkeen.

Julkisen talouden kehitystä koskevia perustamissopimuksen säännöksiä sekä niihin liittyviä EKP:n soveltamis- ja menettelytapoja kuvataan kehikossa 2.

Kehikko 2.

Julkisen talouden kehitys

1 Perustamissopimuksen säännökset

Perustamissopimuksen artiklan 121 kohdan 1 toisessa luetelmakohdassa on seuraava vaatimus:

”kestävä julkistalouden tilanne; tämä on ilmeistä, jos valtion julkisyhteisöjen talousarvioiden osalta on tilanne, jossa ei ole 104 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua liiallista alijäämää”. Perustamissopimuksen artiklassa 121 tarkoitettua lähentymiskriteereitä koskevan pöytäkirjan 2 artiklan mukaan tämä arviointiperuste ”merkitsee, ettei jäsenvaltiota tarkasteluajankohtana koske tämän sopimuksen 104 artiklan 6 kohdassa tarkoitettu neuvoston päätös liiallisen alijäämän olemassaolosta kyseisessä jäsenvaltiossa”.

Perustamissopimuksen artiklassa 104 määrätään liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä. Komission tulee artiklan 104 kohtien 2 ja 3 mukaan laatia kertomus, jos jäsenvaltio ei täytä julkisen talouden kurinalaisuutta koskevia vaatimuksia, erityisesti jos

- (a) ennakoidun tai toteutuneen julkisen talouden alijäämän suhde bruttokansantuotteeseen ylittää viitearvon (joka liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä laaditun pöytäkirjan mukaan on 3 % BKT:stä), paitsi jos tämä suhde on pienentynyt olennaisesti tai jatkuvasti tasolle, joka on lähellä viitearvoa, tai vaihtoehtoisesti, jos viitearvon ylittyminen on vain poikkeuksellista ja väliaikaista ja suhde pysyy lähellä viitearvoa,
- (b) julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen ylittää viitearvon (joka liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä laaditun pöytäkirjan mukaan on 60 % BKT:stä), paitsi jos suhde pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa.

Euroopan komission kertomuksessa tulee ottaa huomioon myös se, onko julkisen talouden alijäämä suurempi kuin julkiset investointimenot, sekä kaikki muut tärkeät tekijät, mukaan lukien jäsenvaltion keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne ja julkisen talouden rahoitusasema. Euroopan komissio voi laatia kertomuksen silloinkin, kun arviointiperusteiden mukaiset vaatimukset täyttyvät, mikäli se katsoo, että jäsenvaltiolla on riski liiallisen alijäämän syntymisestä. Talous- ja rahoituskomitea antaa lausunnon Euroopan komission kertomuksesta. Lopuksi artiklan 104 kohdan 6 mukaan EU:n neuvosto päättää määränemmistöllä Euroopan komission suosituksen perusteella ja arvioituaan kokonaistilanteen sekä ottaen huomioon kyseisen jäsenvaltion mahdollisesti esittämät huomautukset, onko jäsenvaltiolla liiallista alijäämää.

2 Menettelytavat ja perustamissopimuksen säännösten soveltaminen

Lähentymisen arvioimiseksi EKP ilmaisee mielipiteensä julkisen talouden kehityksestä. Julkisen talouden kestävyuden arvioimiseksi EKP tutkii tärkeimpiä julkisen talouden indikaattoreita vuodesta 1990 vuoteen 1999, pohtii julkisen talouden näkymiä ja haasteita sekä tarkastelee ylijäämän ja julkisen talouden velan kehityksen välisiä sidoksia.

Kun kysymyksessä on perustamissopimuksen säännös, jossa edellytetään, että velkasuhde, joka on suurempi kuin 60 % BKT:stä, ”pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa”, EKP tarkastelee sekä aikaisempia että tämänhetkisiä kehityssuuntia ja laatii joukon laskelmia, jotka perustuvat EMI:n vuonna 1998 laatimassa lähentymisraportissa kehittämään analysointimenetelmään.

Kreikan velkasuhde on yli 100 % BKT:stä. Edellä mainittujen laskelmien lisäksi tässä raportissa esitellään Kreikan koko rahoitusjäämä ja perusjäämä, jotka vastaavat tavoitetta BKT:n pienentymisestä 60 prosenttiin viiden, kymmenen ja viidentoista vuoden aikana julkisen talouden kehityksen tarkasteluvuodesta 1999 alkaen eli vuoteen 2004, 2009 ja 2014 mennessä. Ruotsin velkasuhteen mahdollista tulevaa kehitystä ei käsitellä yksityiskohtaisesti, sillä ennusteiden mukaan Ruotsin velkasuhde on vuonna 2001 todennäköisesti alle 60 % BKT:stä.

Julkisen talouden kehityksen arviointi perustuu kansantalouden tilinpidon perusteella kerättyihin vertailukelpoisiin tietoihin, jotka noudattavat Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmää vuodelta 1995 (ks. tilastotietoja koskeva luvun II liite). Tämän raportin tärkeimmät julkisen talouden kehitystä koskevat luvut saatiin Euroopan komissiolta maaliskuussa 2000, ja niihin sisältyivät myös tiedot julkisen talouden rahoitusasemasta vuosina 1998 ja 1999 sekä Euroopan komission ennusteet vuodeksi 2000. Myös alijäämäsuhteen ja BKT:hen suhteutettujen julkisten investointimenojen välinen suhde raportoidaan vuosilta 1998 ja 1999.

Julkisen talouden kehityksen kestävyyttä lähemmin arvioitaessa tarkasteluvuoden 1999 lukuja verrataan 1990-luvun kehitykseen. Aluksi arvioidaan, miten julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen on kehittynyt, ja tutkitaan tähän kehitykseen vaikuttaneita tekijöitä eli nimellisen BKT:n kasvuvauhdin ja korkojen erotusta, perusjäämää ja alijäämä-/velkaoikaisuja. Tämä näkökulma voi tuoda lisävalaistusta siihen, miten merkittävästi kokonaistaloudellinen ympäristö, erityisesti BKT:n kasvun ja korkojen yhteisvaikutus, on vaikuttanut velkadynamiikkaan, mikä osuus on ollut julkisen talouden vakauttamistoimenpiteillä perusjäämän kehityksen perusteella arvioituna tai alijäämä-/velkaoikaisuerään sisältyvillä erityistekijöillä. Lisäksi tarkastellaan velan rakennetta tutkien erityisesti lyhytaikaisen ja valuuttamääräisen velan osuuksia sekä niiden kehitystä. Vertaamalla näitä osuuksia velkasuhteen nykyiseen kokoon käy selville, miten herkkä julkisen talouden rahoitusasema on valuuttakurssien ja korkojen muutoksille.

Tämän jälkeen tutkitaan, miten BKT:hen suhteutettu julkisen talouden alijäämä on kehittynyt. Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että monet eri tekijät vaikuttavat vuotuisen alijäämäsuhteeseen. Tällaiset tekijät jaotellaan usein edelleen ”suhdannetekijöihin”, jotka kuvaavat tuotantokuilun muutosten vaikutuksia alijäämään, sekä ”ei-suhdannetekijöihin”, joiden katsotaan usein kuvaavan finanssipolitiikan rakenteellisten ja pysyvien muutosten vaikutuksia. Ei-suhdannetekijöiden, sellaisina kuin ne tässä raportissa käsitetään, ei kuitenkaan voida välttämättä katsoa edustavan yksinomaan rakenteellisia muutoksia julkisen talouden rahoitusasemassa, koska niihin voi sisältyä myös sellaisia toimenpiteitä ja muita tekijöitä, joilla on vain tilapäisiä vaikutuksia budjettitasapainoon. Mahdollisuuksien mukaan on eroteltu toimenpiteet, jotka parantavat julkisen talouden tasapainoa vain yhtenä vuote-

na ja edellyttävät siksi kompensointia seuraavana vuonna (”kertaluonteiset toimet”), ja toimenpiteet, joilla on sama vaikutus lyhyellä aikavälillä mutta jotka lisäksi aiheuttavat ylimääräistä luotonottoa eli ensin kohentavat ja myöhemmin rasittavat budjetin tasapainoa (”itsensä kumoavat toimet”).

Myös julkisen talouden menojen ja tulojen aikaisempia kehityssuuntia tarkastellaan lähemmin. Menneen kehityksen perusteella esitetään mm. arvioita siitä, mille alueille vakauttamistoimet tulisi tulevaisuudessa kohdistaa.

Kun siirrytään tarkastelemaan tulevaisuuden kehitystä, arvioidaan vuoden 2000 budjettisuunnitelmia ja viimeaikaisia ennusteita ja otetaan huomioon maiden lähentymisohjelmissa esitetyt finanssipolitiikan keskipitkän aikavälin strategiat. Tämän arvioinnin jälkeen esitetään joukko valaisevia laskelmia (kehikko 2). Näiden laskelmien avulla voidaan päätellä alijäämän kehityksen ja velkasuhteen kehitysuran välinen yhteys sekä sidos vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisten, vuoden 1999 alusta sovellettavien tavoitteiden kanssa, joiden mukaan julkisen talouden tulisi olla lähellä tasapainoa tai ylijäämäinen. Lopuksi korostetaan pitkän aikavälin haasteita julkisen talouden rahoitusaseman kestävyydelle, erityisesti niitä, jotka liittyvät ei-rahastovien julkisten eläkejärjestelmien ongelmaan demografisen kehityksen muutosten yhteydessä.

On huomattava, että arvioidessaan EU:n jäsenvaltioiden julkisen talouden rahoitusasemaa EKP ei ota huomioon EU:n budjetista tulevien tai siihen maksettavien tulonsiirtojen vaikutusta kansallisiin budjetteihin.

Valuuttakurssikehitystä koskevia perustamisopimuksen säännöksiä ja tapaa, jolla EKP on soveltanut niitä, kuvataan kehikossa 3.

Kehikko 3.

Valuuttakurssikehitys

1 Perustamissopimuksen säännökset

Perustamissopimuksen artiklan 121 kohdan 1 kolmannessa luetelmakohdassa on seuraava vaatimus:

”Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssijärjestelmässä määrättyjen tavanomaisten vaihteluvälien noudattaminen ainakin kahden vuoden ajan siten, ettei valuutan ulkoista arvoa ole alennettu suhteessa toisen jäsenvaltion valuuttaan.”

Perustamissopimuksen artiklan 121 kohdassa 1 tarkoitetun lähentymiskriteereitä koskevan pöytäkirjan artikla 3 määrää seuraavasti:

”Tämän sopimuksen 121 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssijärjestelmään osallistumista koskeva arviointiperuste merkitsee, että jäsenvaltio on noudattanut Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssijärjestelmässä määrättyjä tavanomaisia vaihteluvälejä ilman, että sillä on ollut merkittäviä paineita, ainakin kahtena viimeisenä tarkasteluajankohtaa edeltävänä vuotena. Erityisesti jäsenvaltio ei ole omasta aloitteestaan alentanut valuutan kahdenvälistä keskusarvoa suhteessa toisen jäsenvaltion valuuttaan samana aikana.”

2 Perustamissopimuksen säännösten soveltaminen

Perustamissopimuksessa viitataan arviointiperusteeseen, joka koskee osallistumista Euroopan valuuttakurssimekanismiin (ERM joulukuuhun 1998 saakka; ERM:n tilalle tuli tammikuusta 1999 alkaen ERM II).

- Ensiksi: EKP arvioi, onko maa osallistunut ERM:iin/ERM II:een ”ainakin kahtena viimeisenä tarkasteluajankohtaa edeltävänä vuonna”, kuten perustamissopimuksessa sanotaan.
- Toiseksi: Kun kysymyksessä on ”tavanomaisten vaihteluvälien” määritelmä, EKP viittaa EMI:n neuvoston lokakuussa 1994 antamaan viralliseen lausuntoon ja sen marraskuussa 1995 julkaistussa raportissa ”Lähentymisen edistyminen” esittämiin kantoihin:

EMI:n neuvoston lokakuussa 1994 antamassa lausunnossa todettiin, että ”leveämpien vaihteluvälien avulla on saavutettu kestävä valuuttakurssien vakaus ERM:ssä” ja että ”EMI:n neuvosto pitää nykyisessä järjestelyssä pysymistä suositeltavana”, ja suositeltiin, että ”jäsenmaat jatkavat ponnisteluja merkittävien valuuttakurssiheilahtelujen välttämiseksi ohjaamalla politiikkaansa hintatason vakauden saavuttamiseen ja julkisen talouden rahoitusaliijäämien supistamiseen, siten edesauttamalla perustamissopimuksen artiklan 121 kohdassa 1 ja vastaavassa pöytäkirjassa esitettyjen edellytysten toteutumista.”

Marraskuussa 1995 julkaistussa raportissa ”Lähentymisen edistyminen” EMI totesi, että kun ”Maastrichtin sopimus laadittiin, ’tavanomainen vaihteluväli’ oli $\pm 2,25$ % bilateraalista keskus-kursseista, kun taas ± 6 prosentin vaihteluväli oli poikkeuksellinen. Elokuussa 1993 vaihteluvälejä päätettiin laajentaa ± 15 prosenttiin ja näin kriteerin – erityisesti ’tavanomaisen vaihteluvälin’ – tulkinta muuttui epäselvemmäksi.” Tuolloin ehdotettiin myös, että ”jälkikäteisarvioinnissa on otettava huomioon Euroopan valuuttajärjestelmän EMS:n valuuttakurssien poikkeuksellinen kehitys vuoden 1993 jälkeen.”

Tätä taustaa vasten pääpaino valuuttakurssikehityksen arvioimisessa on asetettu siihen, ovatko valuuttakurssit olleet lähellä ERM:n/ERM II:n keskuskurseja.

- Kolmanneksi: Kysymystä ”merkittävistä paineista” on yleensä lähestytty tutkimalla, kuinka paljon valuuttakurssit ovat poikenneet ERM-keskuskursseistaan suhteessa muihin ERM-valuuttoihin tai ERM II -keskuskursseistaan suhteessa euroon, käyttämällä indikaattoreina mm. lyhyiden korkojen eroja sellaisten maiden muodostamaan ryhmään, joilla on alhaisimmat rahamarkkinakorot, tarkastelemalla rahamarkkinakorkojen kehitystä sekä pohtimalla valuuttainterventioiden osuutta.

Koska Ruotsi ei osallistu ERM II:een (eikä osallistunut sitä edeltäneeseen ERMiin), Ruotsin kruunun kehitystä huhtikuusta joulukuuhun 1998 tarkastellaan vertaamalla sitä kunakin EU:n jäsenvaltion valuutan kehitykseen ja kruunun kehitystä tammikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 tarkastellaan vertaamalla sitä euron ja EU-jäsenvaltioiden muiden valuuttojen kehitykseen.

Sen lisäksi, että raportissa tarkastellaan nimellisten valuuttakurssien kehitystä huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000 ulottuvana

tarkastelujaksona, tämänhetkisten valuuttakurssien kestävyyttä käsitellään lyhyesti. Tämä tehdään tarkastelemalla, miten reaaliset valuuttakurssit tärkeimpiin kauppakumppaneihin nähden ovat kehittyneet, sekä tutkimalla vaihtotasetta, ulkomaankaupan osuutta jäsenvaltion taloudessa, jäsenvaltion osuutta EU:n sisäisestä viennistä ja tuonnista ja jäsenvaltion ulkomaista varallisuutta.

Pitkien korkojen kehitystä koskevia perustamissopimuksen säännöksiä ja tapaa, jolla EKP on soveltanut niitä, kuvataan kehikossa 4.

Kehikko 4.

Pitkien korkojen kehitys

1 Perustamissopimuksen säännökset

Perustamissopimuksen artiklan 121 kohdan 1 neljännessä luetelmakohdassa on seuraava vaatimus:

”jäsenvaltion saavuttaman lähentymisen ja jäsenvaltion Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssi-järjestelmään osallistumisen pysyvyys, sellaisena kuin se ilmenee pitkän aikavälin korkokantojen tasossa”.

Perustamissopimuksen artiklassa 121 tarkoitetun lähentymiskriteereitä koskevan pöytäkirjan artikla 4 määrää seuraavasti:

”Tämän sopimuksen 121 artiklan 1 kohdan neljännessä luetelmakohdassa tarkoitettu korkokantojen lähentymisperuste tarkasteluajankohtaa edeltävänä vuotena merkitsee, että jäsenvaltion pitkän aikavälin korkokantojen keskimääräinen nimellistaso on enintään kaksi prosenttia [korkeampi] verrattuna enintään kolmen hintatason vakaudessa parhaiten suoriutuneen jäsenvaltion vastaavaan tasoon. Korkokantojen taso lasketaan jäsenvaltioiden pitkän aikavälin obligaatioiden ja vastaavien arvopapereiden perusteella ottaen huomioon kansallisten määrittelyjen erot.”

2 Perustamissopimuksen säännösten soveltaminen

Tässä raportissa EKP soveltaa näitä perustamissopimuksen säännöksiä seuraavalla tavalla:

- Ensiksi: Kun kysymyksessä on ”pitkän aikavälin korkokantojen keskimääräinen nimellistaso” tarkasteluajankohtaa edeltävänä vuotena”, on pitkä korko laskettu niiden viimeisen kahden kuukauden aritmeettisena keskiarvona, joista on ollut saatavissa YKHI-tilastot. Tämän vuoksi raportissa käytetty tarkastelujakso ulottuu huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000.

– Toiseksi: Käsitettä ”enintään kolme hintatason vakaudessa parhaiten suoriutunutta jäsenvaltiota”, jota käytetään viitearvon määrittelemisessä, on sovellettu laskemalla kolmen alhaisimman inflaation maan (ks. kehikko 1) pitkien korkojen painottamaton aritmeettinen keskiarvo. Tässä raportissa tarkastellun jakson aikana näiden kolmen maan pitkät korot olivat 5,1 % (Itävalta), 5,4 % (Ruotsi) ja 5,0 % (Ranska); tästä seuraa, että keskiporkko on 5,2 %, ja kun siihen lisätään kaksi prosenttiyksikköä, saadaan viitearvoksi 7,2 %.

Korot on laskettu käyttäen yhdenmukaistettuja pitkiä korkoja, jotka kehitettiin lähentymisen arvioimista varten (ks. tilastotietoja koskeva luvun II liite).

Kuten edellä mainittiin, perustamissopimuksessa viitataan selvästi siihen, että ”lähentymisen kestävyys” heijastuu pitkien korkojen tasossa. Sen vuoksi korkokehitystä huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuvana tarkastelujaksona verrataan 1990-luvun pitkien korkojen kehitykseen ja selvitetään tärkeimpiä tekijöitä, jotka vaikuttivat korkoeroihin niihin EU-maihin nähden, joissa pitkät korot olivat matalimmat.

Perustamissopimuksen artiklan 121 kohta I edellyttää, että raportissa otetaan vielä huomioon useita muita tekijöitä, nimittäin ”ecun kehitys, markkinoiden yhdentymisen tulokset, vaihtotaseiden tasapainon tilanne ja kehitys sekä yksikkötyökustannusten ja muiden hintaosoittimien kehityksen tarkastelu”. Näitä tekijöitä on käsitelty maita koskevissa luvuissa edellä mainittujen lähentymiskriteereiden jälkeen. Koska euro otettiin käyttöön 1.1.1999, ei raportissa enää tarkastella ecun kehitystä.

Luku II

Lähentymiskriteerit

I Kreikka

I.1 Hintakehitys

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneena tarkastelujaksona keskimääräinen YKHI-inflaatiovauhti Kreikassa oli 2,0 % eli 0,4 prosenttiyksikköä hitaampi kuin 2,4 prosentin viitearvo, joka on määritelty Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artiklan 121 kohdan I ja artiklassa tarkoitettujen lähentymiskriteereitä koskevan pöytäkirjan artiklan I mukaisesti. Koko vuonna 1999 Kreikan YKHI-inflaatiovauhti oli keskimäärin 2,1 % eli tuon vuoden viitearvon mukainen, ja tammi-kuusta 2000 lähtien YKHI-inflaatiovauhti on ollut viitearvoa hitaampi. Vuonna 1998 keskimääräinen YKHI-inflaatiovauhti oli 4,5 % (taulukko I). Kreikan YKHI-inflaatiovauhti on hidastunut merkittävästi vuodesta 1998 lähtien ja on viime aikoina lähestynyt tasoa, jonka yleensä katsotaan vastaavan hintavakautta. On huomattava, että inflaatiovauhdin viimeaikainen hidastuminen johtuu osittain tilapäisesti vaikuttavista tekijöistä.

Välillisiä veroja kevennettiin asteittain loka-kuun 1998 ja joulukuun 1999 välisenä aikana. EKP:n arvion mukaan verotuksen keventäminen on kaiken kaikkiaan hidastanut Kreikan kuluttajahintainflaatiota keskimäärin 0,9 prosenttiyksikköä huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneena tarkastelujaksona. Kun kevennyksistä on kulunut vuosi, niiden suora inflaatiota hidastava vaikutus häviää ja vuotuinen inflaatiovauhti nopeutuu jälleen. Tässä suhteessa välillisten verojen keventämisellä on vain tilapäinen ja kertaluonteinen vaikutus inflaatioon, eikä sitä voida pitää kestäväenä etenemisenä kohti hintavakautta. Verotuksen keventämisellä on myös sekundaarisia inflaatiota hidastavia vaikutuksia, sillä se on osaltaan vähentänyt inflaatioon sidottuja palkankorotuksia ja näin estänyt yksityisen sektorin 0,6 prosenttiyksikön suuruiset lisäpalkankorotukset vuoden 1999 alussa ja 1,0 prosenttiyksikön korotukset vuoden 2000 alussa. Verotuksen kevennyksellä saattaa myös olla kestävämpi inflaatio-odotuksia vaimentava vaikutus, joskaan tämän vaikutuksen suuruutta ei pystytä arvioimaan.

Kreikan hallitus on elokuusta 1998 alkaen solminut useita *herrasmiessopimuksia* teollisuuden ja kaupan alan yritysten sekä palvelusektorin yritysten kanssa. Vuonna 1998 tehtyjen sopimusten tavoitteena oli alentaa useiden tuotteiden vähittäismyyntihintoja; näitä tuotteita kuluttajahintaindeksin korista oli suurin piirtein kymmenesosa. Vuonna 1999 solmittuilla sopimuksilla taas pyrittiin pitämään suurin piirtein kolmatta osaa kuluttajahintaindeksin korista vastaavien tuotteiden ja palvelujen hinnat ennallaan tai hillitsemään niiden nousuvauhtia. Kreikan keskuspankin arvioiden mukaan niiden tuotteiden hinnat, joita vuonna 1998 tehdyt sopimukset koskivat, ovat nousseet hitaammin kuin kuluttajahinnat yleensä; tästä seurannut suora inflaatiovauhtia hidastava vaikutus on ollut 0,2 prosenttiyksikköä. Tällaista suoraa vaikutusta ei voida havaita vuoden 1999 kehityksessä, sillä sopimusten kohteina olleiden tuotteiden ja palvelujen hinnannousut vastasivat keskimäärin yleistä kuluttajahintainflaatiota. Ei ole mahdollista arvioida, ovatko vuoden 1999 sopimukset estäneet näiden tuotteiden ja palvelujen hintoja nousemasta keskimäärin nopeammin kuin kuluttajahinnat yleensä.

Pitkän aikavälin tarkastelussa Kreikassa on ollut havaittavissa selvä suuntaus inflaation hidastumiseen 1990-luvun alusta lähtien. Kuluttajahintainflaatio (kuluttajahintaindeksillä mitattuna) on hidastunut tasaisesti vuonna 1990 olleesta 20,4 prosentista 2,6 prosenttiin vuonna 1999 (taulukko 2 ja kuvio 1). Inflaation hidastumiseen ovat vaikuttaneet useat merkittävät politiikkavalinnat, erityisesti rahapolitiikan asteittainen kiristäminen 1990-luvun alusta lähtien. Kreikan keskuspankin rahapolitiikan strategian ensisijainen tavoite on hintavakauden ylläpitäminen; hintavakaus on määritelty kansallisen kuluttajahintaindeksin alle 2 prosentin suuruisena vuotuisena nousuna. Tämän tavoitteen täyttämiseksi rahapolitiikan linja pidettiin koko 1990-luvun kireänä. Huhtikuussa 1999 Kreikan keskuspankki alkoi soveltaa tilapäisiä varantovaatimuksia, jotka kohdistettiin yksityiselle sektorille myönnettyjen pankkiluottojen kasvuun. Vuonna 1999 kes-

keinen 14 päivän talletusten korko pidettiin 12 prosenttina aina lokakuuhun asti. Sen jälkeen 14 päivän korkoa laskettiin asteittain, kunnes se maaliskuussa 2000 oli 9,25 % eli edelleen 575 peruspistettä korkeampi kuin EKP:n perusrahoitusoperaatioiden korko. Se, että viralliset korot pidettiin korkeina, jotta hintavakauteen siirtyminen sujusi helpommin, tuki myös drakman asemaa valuuttamarkkinoilla. Inflaation hidastumista tukivat lisäksi finanssipolitiikan muutokset, joilla pyrittiin alijäämsuhteen supistamiseen. Työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten nousuvauhti hidastui vuoden 1995 huippuvauhdista eli 12,2 prosentista 4,8 prosenttiin vuonna 1999 ja yksikkötyökustannusten nousuvauhti, joka vuonna 1995 oli ollut 11,6 %, hidastui 2,5 prosenttiin vuonna 1999. Näiden kustannusten nousuvauhdin hidastumista tukivat tuottavuuden voimakas kasvu sekä työmarkkinaosapuolten toukokuussa 1998 solmima kaksivuotinen yleissopimus, jossa noudatettiin maltillista palkkakehitystä. Inflaation laantumista osoittavat myös muut inflaatioindikaattorit (taulukko 2).

Viimeaikaiset kehityssuunnat ja ennusteet osoittavat, että YKHI-inflaation 12 kuukauden nousuvauhti hidastui tasaisesti noin 5,1 prosentista vuoden 1998 huhtikuussa ja toukokuussa 1,3 prosenttiin syyskuussa 1999. Sen jälkeen YKHI-inflaatio on nopeutunut voimakkaasti niin, että se maaliskuussa 2000 oli 2,8 % (taulukko 3a). Viimeaikainen inflaation nopeutuminen johtuu kuitenkin suurimmaksi osaksi öljyn hinnan jyrkästä noususta ja Yhdysvaltain dollarin vahvistumisesta. Tässä yhteydessä on huomattava, että öljyn hinnan muutokset vaikuttavat Kreikan hintakehitykseen suhteellisesti enemmän kuin koko EU:n hintakehitykseen. Ilman polttoaineiden sekä tuoreiden hedelmien ja vihannesten hintoja lasketun kuluttajahintaindeksin vuotuisena muutosvauhtina mitattu pohjainflaatio on hidastunut tasaisesti elokuusta 1998 alkaen ja on pysytellyt 2 prosentin tuntumassa lokakuusta 1999 alkaen (joulukuusta 1999 maaliskuuhun 2000 inflaatiovauhti on ollut keskimäärin 1,8 %). Useimmissa saatavissa olevissa ennusteissa inflaatiovauhdin arvioidaan olevan 2,2–2,4 % vuonna 2000 ja 2,3–2,7 % vuonna

2001 (taulukko 3b). Kreikan tulevaan hintakehitykseen liittyy useita inflaation kiihtymiseen viittaavia riskejä, jotka on syytä ottaa huomioon ennusteita tarkasteltaessa.

Ensiksikin välillisten verojen viimeaikaisten kevennysten suora inflaatiota hidastava vaikutus häviää asteittain vuoden 2000 loppuun mennessä. Tästä aiheutuu nousupaineita keskimääräiseen vuotuiseseen inflaatiovauhtiin vuosina 2000 ja 2001. On epävarmaa, syntyisikö hintojen nousupaineita siinä tapauksessa, että hallituksen herrasmiehsopimuksia teollisuuden, kaupan ja palvelusektorin yritysten kanssa ei uusittaisi. Tässä vaiheessa on vaikea arvioida, miten paljon nämä kaksi seikkaa ovat vaimentaneet inflaatio-odotuksia ja näin vaikuttaneet inflaatiovauhtiin myös pitkällä aikavälillä eivätkä vain tilapäisesti. Toiseksi euron käyttöönotto Kreikassa merkitsisi sitä, että Kreikan korot tulisivat samalle tasolle kuin euroalueen korot. Tammi-maaliskuussa 2000 Kreikan kolmen kuukauden korkojen ero euroalueen vastaaviin korkoihin oli kuitenkin keskimäärin 540 peruspistettä ja Kreikan pitkät korot olivat 80 peruspistettä korkeammat kuin viiden sellaisen euroalueen maan korot, joissa joukkolainojen tuotot ovat pienimmät. Likviditeettirajoitteiden lievenemisestä sekä korkojen lähentymisestä euroalueen korkoihin seuraava keventävä vaikutus tulee todennäköisesti heikkenemään siksi, että alhaiset korot supistavat käytettävissä olevien tulojen määrää; Kreikassa korkotuotot muodostavat keskeisen osan kaikista käytettävissä olevista tuloista ja kotitaloudet ovat nettovelkojia. Korkojen lähentyminen tulee todennäköisesti kuitenkin vaikuttamaan siten, että hintojen nousupaineet Kreikassa kasvavat. Kolmas inflaation kiihtymiseen viittaava riski tulee siitä, että Kreikan drakma lähentyy muuntokurssiaan – tämä prosessi on jo alkanut. Tämän vaikutuksen suuruutta on rajoitettu revalvoimalla Kreikan drakman eurokeskuskurssi 340,75:een 17.1.2000. Tämän seurauksena drakma oli maaliskuussa 2000 ainoastaan 2,0 % ERM II -keskuskurssiaan vahvempi. Drakman arvon heikkenemisestä johtuva tuontihintainflaatiota kiihdyttävä vaikutus tulee häviämään vuoden 2001 loppuun mennessä.

Pitkän aikavälin tarkastelussa voidaan todeta, että Kreikan kannalta on erityisen tärkeää, että hallitus jatkaa selkeitä pyrkimyksiään luoda hintavakauden ylläpitämisen kannalta otolliset olosuhteet. Työntekijää kohti laskettujen palkkakustannusten ja hintojen nousupaineiden hillitseminen ilman kertaluonteisiin erityistoimenpiteisiin turvautumista riippuu olennaisesti siitä, miten uskottava hallituksen yleinen strategia on. Tämä liittyy ensiksikin vuosina 2000 ja 2001 harjoitettavaan finanssipolitiikkaan (ks. alempana) ja toiseksi kansalliseen politiikkaan, jolla pyritään tehostamaan kilpailua hyödyke- ja työmarkkinoilla. Näiden politiikkojen asianmukaisella harjoittamisella voidaan aikaansaada pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia hyötyjä hintavakautena ja kasvun ja työllisyyden edistymisenä. Yksityistämässä ja markkinoiden vapauttamisessa on Kreikassa edistytty jonkin verran. Esimerkiksi pankkialan tehokkuus on kasvanut lisääntyneen kilpailun seurauksena. Tietoliikennealalla taas Kreikan johtava kansallinen tietoliikenneyritys muutti hinnoittelupolitiikkaansa ennakoitujen markkinoiden vapauttamista. Tämän seurauksena puhelinliikenteen palvelujen keskimääräiset kuluttajahinnat laskivat. Muihin EU-jäsenvaltioihin verrattuna Kreikalla on kuitenkin vielä suhteellisen suuri osa yhteismarkkinadirektiivejä panematta täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä ja olisi toivottavaa, että useiden alojen, erityisesti sähkön- ja kaasuntuotannon sekä kuljetusalan, markkinoiden vapauttaminen edistyisi. Tässä yhteydessä voidaan todeta, että Kreikka on sitoutunut vapauttamaan lankapuhelinmarkkinat tammi-kuussa 2001 ja sähkömarkkinat helmikuuhun 2001 mennessä. Vaikka yksityistäminen on jonkin verran edennyt Kreikassa, julkisen sektorin merkitys maan taloudessa on edelleen suuri verrattuna muihin EU:n jäsenvaltioihin. Työmarkkinat kärsivät edelleen monista rakenteellisista jäykkyyksistä kuten joustamattomista työajoista, tehostomasta työnvälitysmekanismista, liian pienistä palkkaeroista ja liian suurista alkupalkoista ensimmäiseen työpaikkaansa tuleville työntekijöille. Useiden keskeisten työmarkkinaongelmien ratkaisemiseksi on säädetty uusia lakeja ja toteutettu erilaisia toimenpiteitä. Näiden tulokset ovat kuitenkin toistaiseksi olleet vähäiset täytän-

töönpanossa ilmenneiden ongelmien takia ja siksi, että eräisiin toimenpiteisiin on ryhdytty vasta äskettäin. Työmarkkinoiden tehokkuudessa on edelleen toivomisen varaa huolimatta siitä, että BKT:n kasvu on viime vuosina ollut voimakasta. Kreikan työttömyysaste (10,4 % vuonna 1999) on edelleen EU:n keskimääräistä työttömyysastetta korkeampi ja on vasta viime aikoina alkanut hitaasti pienentyä, mihin on ollut eräänä osasyynä naisten ja maahanmuuttajien nopea tulo työelämään. Työllisyys kasvoi 3,4 % vuonna 1998 ja 1,2 % vuonna 1999, mutta työllisyysaste, joka vuonna 1997 oli ollut 53,4 %, oli vuonna 1999 noussut vain 54,4 prosenttiin, mikä on edelleen huomattavasti vähemmän kuin EU-maiden keskiarvo, 63,4 %. On kuitenkin huomattava, että kokopäivätyönä laskettuna Kreikan työllisyysaste on suurin piirtein samansuuruisen kuin EU-maissa keskimäärin, mikä johtuu siitä, että koko EU:ssa osapäivätyö on yleisempää kuin Kreikassa. On erittäin tärkeää jatkaa määrätietoisesti ponnisteluja työmarkkinoilla vielä vallitsevien huomattavien jäykkyyksien poistamiseksi, jotta riski tulevasta inflaatiopaineista saataisiin pienemmäksi. Lisäksi inflaatiopaineiden torjumiseksi on välttämätöntä, että sekä yksityisellä että julkisella sektorilla palkankorotukset ovat maltillisia vuonna 2000.

1.2 Julkisen talouden kehitys

Tarkasteluvuonna 1999 julkisen talouden alijäämän suhde BKT:hen (alijäämäsuhte) oli 1,6 % eli selvästi alle 3 prosentin viitearvon ja julkisen velan suhde BKT:hen (velkasuhde) oli 104,4 % eli huomattavasti 60 prosentin viitearvoa suurempi. Vuoteen 1998 verrattuna alijäämäsuhte pieneni 1,5 prosenttiyksikköä ja velkasuhde 1 prosenttiyksikön. Marraskuussa 1999 EU:n neuvosto kumosi päätöksensä Kreikassa vallinneesta liiallisesta alijäämästä. Vuonna 2000 alijäämäsuhteen odotetaan pienenevän 1,3 prosenttiin ja velkasuhteen 103,7 prosenttiin. Vuonna 1999 alijäämäsuhte oli pienempi kuin julkisten investointimenojen suhde BKT:hen, kuten myös vuonna 1998 (taulukko 4).

Vuosina 1990–1999 Kreikan *velkasuhde* kasvoi 24,7 prosenttiyksikköä. Yleisessä kasvusuuntauksessa voidaan kuitenkin havaita erilaisia kehitysvaiheita kyseisen jakson aikana. Aluksi *velkasuhde* kasvoi tasaisesti 79,7 prosentista vuonna 1990 ensimmäiseen huippuunsa eli 110,2 prosenttiin vuonna 1993 ja kasvoi edelleen 111,3 prosenttiin vuonna 1996. Vuosina 1997–1999 *velkasuhde* sitten pieneni hitaasti yhteensä 6,9 prosenttiyksikköä ja oli 104,4 % vuonna 1999 (kuvio 2a ja taulukko 5).

Kuten kuviosta 2b käy ilmi, tärkeimpiä *velkasuhteen* kasvuun vaikuttaneita tekijöitä ovat 1990-luvun alusta lähtien olleet *alijäämä-/velkakoikaisut* (taulukko 6). Niihin kuuluvat kaikki *velkasuhteeseen* vaikuttavat tekijät lukuun ottamatta julkisen talouden alijäämiä ja BKT:n muutosten vaikutuksia. Kreikan julkisen talouden *velkaa* kasvattavat alijäämä-/velkakoikaisut olivat pääasiassa lähtöisin julkisen talouden valuuttamääräisen velan arvonnoususta Kreikan drakman devalvoinnin jälkeen sekä rahoitusomaisuutta koskevista liiketoimista. Valuuttamääräisen velan arvonnousu kasvatti *velkasuhdetta* koko 1990-luvun ajan. Vuosikymmenen alussa Kreikka lisäksi pyrki noudattamaan perustamissopimuksen artikloja 101 ja 102 tekemällä Kreikan keskuspankin kanssa valtion velkasitoumuksia, joihin kuuluivat aiemmin sekalaisille tileille kirjatut valuuttamääräisen velan arvonnoususta kertyneet tappiot. Samanaikaisesti laskettiin liikkeeseen valtion arvopapereita, jotta valtiolle muodostettaisiin likviditeettireservi, sillä sen oikeus saada luottoa keskuspankista kumottiin 1.1.1994. Julkisen talouden *velkaa* kasvattivat huomattavasti 1990-luvun puolivälistä alkaen useisiin valtionyhtiöihin ja pankkeihin tehdyt pääomasijoitukset sekä valtion vastuulleen ottamat valtionyhtiöiden velat. Vuosina 1995–1999 alijäämä-/velkakoikaisujen yhteenlaskettu määrä oli 5 400 miljardia drakmaa eli 14 % vuoden 1999 BKT:stä. Alijäämä-/velkakoikaisujen suuri määrä selittää sen, miksi Kreikan julkisen velan väheneminen on viime vuosina ollut hidasta huolimatta edelleen jatkuvista julkisen talouden vakauttamistoimista. Alijäämä-/velkakoikaisut olisivat olleet jopa suurempia, ellei yksityistämistä olisi saa-

tu huomattavia tuloja, joiden osuus BKT:stä oli 3 % vuosina 1998 ja 1999. BKT:n hitaamalla nimelliskasvulla velan korkoon suhteutettuna (BKT:n kasvuvauhdin ja koron erotus) on myös ollut epäsuotuisa vaikutus *velkasuhteeseen* vuosina 1993–1996 (lähies 3 % BKT:stä) ja jälleen vuonna 1999 (kuvio 2b). Perusjäämä on kuitenkin ollut vuodesta 1994 lähtien ylijäämäinen ja kompensoinut velan kasvua vuodesta 1997. Tämä osoittaa, kuinka tärkeää voimakas, jatkuva ja kestävä julkisen talouden vakauttaminen on sellaisissa maissa, joissa *velkasuhde* on hyvin suuri.

Tarkasteltaessa julkisen velan rakenteellisia piirteitä havaitaan, että alkuperäiseltä maturiteetiltaan lyhytaikaisen velan osuus kokonaisvelasta pienentyi 1990-luvun alun huippulukemista 9,4 prosenttiin vuonna 1998 ja 3,9 prosenttiin vuonna 1999, mitä voidaan pitää oikeasuuntaisena kehityksenä. Näin ollen julkisen talouden rahoitusasema ei ole enää yhtä herkkä lyhyiden korkojen muutoksille kuin aiemmin. Velan jäljellä olevista juoksuajoista ei ole saatavissa tietoja. Valuuttamääräisen velan osuus kokonaisvelasta oli vuonna 1998 kuitenkin edelleen suhteellisen suuri eli 31,8 %; vuonna 1999 sen osuus kasvoi 33 prosenttiin, josta hieman yli puolet oli euroalueen ulkopuolisten valuuttojen määräistä *velkaa* (taulukko 5). Valuuttakurssimuutoksilla on siis edelleen vaikutusta julkisen talouden rahoitusasemaan.

1990-luvulla alijäämäsuhte ensin heikkeni ja myöhemmin koheni. Vuodesta 1990 *alijäämäsuhte* pieneni 15,9 prosentista 11,4 prosenttiin vuonna 1991 (kuvio 3a ja taulukko 7). Tilanne kuitenkin paheni uudelleen vuosien 1992–1993 laskusuhdanteen aikana, minkä jälkeen alijäämä suureni 13,6 prosenttiin ja osittain kumosi vuonna 1991 tapahtuneen kohenemisen. Sen jälkeen alijäämä pieneni tasaisesti, pysyi vuonna 1995 hetken aikaa muuttumattomana, laski 3,1 prosenttiin vuonna 1998 ja vuonna 1999 edelleen 1,6 prosenttiin eli alle perustamissopimuksessa määrätyn viitearvon. Vuoden 1993 huippulukemista alijäämä on pienentynyt 12 prosenttiyksikköä. Kuten alijäämien *muutoksia* kuvaavasta kuviosta 3b käy ilmi, suhdannetekijöillä ei ollut

keskeistä merkitystä vuosina 1994–1996, ja sen jälkeenkin niiden vaikutus julkisen talouden kehitykseen on ollut vähäinen. Sen sijaan merkittävämpää oli rahoitusjäämän ”suhdanteista puhdistettu” kohentuminen, joka yleensä mielletään osaksi pysyvää tai ”rakenteellista” kehitystä kohti tasapainoisempaa julkisen talouden rahoitusasemaa. Käytettävissä olevat taustatiedot viittaavat siihen, että kertaluonteiset toimet pienensivät alijäämäsuhdetta merkittäväällä tavalla (0,3 % BKT:stä) vuonna 1996; myöhempinä vuosina niiden vaikutus on ollut vähäisempi (noin 0,1 % BKT:stä vuosina 1998 ja 1999).

Tarkasteltaessa muita julkisen talouden indikaattoreita voidaan kuviosta 4 havaita, että julkisen talouden *BKT:hen suhteutetut menot* pienenevät vuonna 1991 ja suurenevät sitten vuoteen 1993 asti. Tämä johtui pääasiassa velan nopean kasvun vuoksi huomattavasti lisääntyneistä korkomenoista (taulukko 7). Sen jälkeen BKT:hen suhteutetut menot selvästi pienenevät, mikä johtui korkomenojen jyrkästä supistumisesta. Vuodesta 1994 lähtien BKT:hen suhteutetut perusmenot ovat kasvaneet huomattavasti. Nämä seikat huomioon ottaen vaikuttaa siltä, että jos halutaan jatkaa BKT:hen suhteutettujen menojen tasapainoista vähentämistä, on tarpeen tehdä tarkistuksia kaikkiin menoeriin paitsi korkomenoihin. BKT:hen suhteutetut *julkisen talouden tulot* olivat kasvussa koko tarkasteluajanjakson, ja vuonna 1999 ne olivat 4,7 prosenttiyksikköä suuremmat kuin vuonna 1994. Tulot vaikuttivat julkisen talouden vakauttamiseen vuosina 1998 ja 1999 enemmän kuin vuosia 1998–2000 koskevassa Kreikan lähentymisohjelmassa oli suunniteltu, ja asetettu tulotavoite ylitettiin kumpanakin vuonna. Tässä yhteydessä on syytä panna merkille, että valtion julkisille yrityksille myöntämän rahoitustuen muuttuminen *investointituesta pääomasijoituksiin perustuvaksi tueksi* ja budjetin ulkopuolisten resurssien osittainen käyttö julkisen holdingyhtiön DEKAN (yhtiö perustettiin vuonna 1997 yksityistämisen prosessin hoitamista varten) välityksellä on vaikuttanut myönteisesti rahoitusjäämiin.

Vuoteen 2002 ulottuvassa Kreikan lähentymisohjelmassa, jota tarkistettiin vuonna 1999, on asetettu tärkeimmäksi tavoitteeksi täyttää vaatimukset, joiden perusteella euro voidaan ottaa käyttöön 1.1.2001. Edellisvuosien hyvien tulosten perusteella on asetettu aiempaa lähentymisohjelmaa kunnianhimoisempia tavoitteita. Kreikan tarkistetun ohjelman tavoitteena on saavuttaa vuonna 2002 ylijäämä, joka on 0,2 % BKT:stä, hillitsemällä julkisia perusmenoja (toisin sanoen muita kuin korko- ja pääomamenoja) mutta antamalla julkisten investointien määrän kasvaa. Vuonna 2002 perusyliäämä jää kuitenkin vuoden 1999 tasolle huolimatta odotetusta suotuisasta suhdannekehityksestä, mikä viittaa siihen, että julkisen talouden vakauttamistoimia ei olisi tehostettu.

Vuonna 2000 alijäämän odotetaan olevan 1,2 % BKT:stä eli 0,5 prosenttiyksikköä edellisessä lähentymisohjelmassa asetettua tavoitetta pienempi. Lisäksi vuoden 2000 budjettiin sisältyy verohelpotus- ja etuuspaketti (joka koostuu lähinnä lapsilisistä, pienituloisille tarkoitetuista verohelpotuksista sekä nykyistä paremmista työttömyysetuuksista). Kotimaan osakevaihdon kireämpi verotus oletettavasti hillitsee tämän etuuspaketin elvyttäviä vaikutuksia, ja tulevaisuudessa paketin odotetaan rahoittavan itse itsensä. Vuonna 2000 harjoitetaan todennäköisesti jokseenkin neutraalia finanssipolitiikkaa, joskin on mahdollista, että sillä on jonkin verran elvyttäviä vaikutuksia. Tämän vuoksi Kreikan hallituksen on syytä pyrkiä ylittämään lähentymisohjelmassa asetetut tavoitteet. Ecofin-neuvoston vahvistaman Euroopan komission arvion mukaan Kreikka saavuttaa vakaus- ja kasvusopimuksessa asetetun keskipitkän aikavälin tavoitteen eli lähellä tasapainoa olevan tai ylijäämäisen rahoitusaseman, jos sen julkisen talouden rahoitusasema kehittyy vuosia 1999–2002 koskevassa tarkistetussa Kreikan lähentymisohjelmassa ennustetulla tavalla.

Kreikan velkasuhde on hyvin suuri, ja tarkistetussa Kreikan lähentymisohjelmassa sen ennustetaan pienenevän 103,3 prosenttiin BKT:stä vuonna 2000 ja 98 prosenttiin BKT:stä vuonna 2002. Koska alijäämä-/velka-

oikaisujen odotetaan vuonna 2000 olevan suuret (4,7 % BKT:stä), on koko ajan syytä muistaa, että huomattavat alijäämä-/velkakoikaisut vaikuttavat edelleen haitallisesti velan kehitykseen, minkä seurauksena Kreikan julkinen velka pienenee hitaasti huolimatta suurista perusylijäämistä ja yksityistämistä saaduista tuloista. Sen arvioimiseksi, miten pian Kreikan velkasuhde pienenee 60 prosentin viitearvoon, esitetään tässä raportissa kaksi erilaista laskelmaa, kuten tehtiin myös vuoden 1998 lähentymisraportissa. Ensimmäisessä, taulukossa 8 esitetyssä laskelmassa oletetaan, että Euroopan komission vuodeksi 2000 ennustamat julkisen talouden yli- tai alijäämät ja velkasuhteet saavutetaan. Laskelma osoittaa sen julkisen talouden yli- tai alijäämän, joka vastaisi velkasuhteen pienenemistä 60 prosenttiin eripituisten ajanjaksojen kuluessa. Velan pieneneminen 60 prosenttiin esimerkiksi vuoden 2009 loppuun mennessä edellyttäisi, että vuodesta 2001 lähtien rahoitusylijäämä on vuosittain 0,8 % BKT:stä (taulukko 8a) tai että perusylijäämä vuodesta 2001 lähtien on 5,6 % BKT:stä (taulukko 8b). Kun tätä verrataan vuodeksi 2000 ennustettuun 1,3 prosentin rahoitusaliijäämään ja 5,8 prosentin perusylijäämään suhteessa BKT:hen, saadaan erotuksiksi 2,1 ja -0,2 prosenttiyksikköä. Olenaisena edellytyksenä näille ja jäljempänä esitettävälle laskelmille kuitenkin on, että alijäämä-/velkakoikaisujen määrä oletetaan nollassa. Jos alijäämä-/velkakoikaisut kasvattavat velkasuhdetta samaan tapaan kuin viime vuosina, perusylijäämän ja rahoitusylijäämän tulee olla paljon kunnianhimoisempia, jotta julkinen velka saataisiin pienenemään 60 prosenttiin BKT:stä kymmenessä vuodessa.

Kuviossa 5 esitetty vaihtoehtoinen laskelma osoittaa, että jos vuodeksi 2000 ennustettu rahoitusjäämä pysyisi muuttumattomana, velkasuhde pienenee hitaammin kuin ensin mainitussa laskelmassa. Esimerkiksi jos vuodeksi 2000 ennustettu -1,3 prosentin rahoitusjäämä suhteessa BKT:hen pysyisi muuttumattomana seuraavien vuosien ajan, velkasuhde pienenee 90 prosenttiin BKT:stä vuonna 2004 ja 60 prosentin viitearvoon päästäisiin vuonna 2017. Jos vuodeksi 2000 ennustettu 5,8 prosentin perusylijäämä pysyisi muuttumattomana,

velkasuhde pienenee nopeaa vauhtia alle 60 prosenttiin BKT:stä vuonna 2009. Tämän laskelman mukaan budjetista tulisi pian ylijäämäinen pienenevien korkomenojen vuoksi. Jos julkinen talous olisi pysyvästi tasapainossa vuodesta 2000 lähtien, velkasuhde pienenee 70 prosenttiin vuonna 2008, ja 60 prosentin viitearvo saavutettaisiin vuonna 2011.

Myös näissä laskelmissa oletetaan, että nimelliskorko pysyy muuttumattomana 6 prosentissa (julkisen velan keskimääräiset reaaliset kustannukset olisivat 4 % ja inflaatio 2 %) ja että BKT:n määrän kasvuvauhti pysyy 3,1 prosentissa ja alijäämä-/velkakoikaisujen määrä on 0. Tällaiset laskelmat ovat täysin teoreettisia, eikä niitä voi missään tapauksessa pitää ennusteina. Tulokset olisivat aivan erilaisia, jos BKT:n määrän kasvua, korkoja, inflaatiovauhtia ja alijäämä-/velkakoikaisuja sekä koko rahoitusjäämää tai perusjäämää koskevia oletusarvoja muutettaisiin. Näistä varauksista huolimatta laskelmat osoittavat, että vakauttamistoimien on oltava sitä päättäväisempiä ja pysyvämpiä, mitä suurempi velan alkuperäinen määrä on, jotta velkasuhde saadaan pienenettyä 60 prosenttiin BKT:stä kohtuullisessa ajassa.

Kreikan tapauksessa onkin ehdottomasti korostettava, että alijäämäsuhdetta on parannettava huomattavasti ja vakauttamistoimia on jatkettava pitkän aikaa. Entistä tehokkaampana ja pysyvämpään menojen karsimiseen tulisi pyrkiä, jotta velkasuhde pienenee riittävästi ja lähestyisi viitearvoa riittävän nopeasti. Muutoin nykyinen suuri velan määrä kuormittaa jatkuvasti finanssipolitiikkaa ja koko taloutta. Epäsuotuisista taloudellisista oloista aiheutuvat riskit vaikuttavat vähäisiltä, sillä Kreikan julkista taloutta ei automaattisten vakauttajien ansiosta pidetä kovinkaan suhdanneherkkänä. Jatkuva suuri velan määrä voi kuitenkin aiheuttaa haavoittuvuutta, jos maan julkisen talouden poikkeaminen asetetuista tavoitteista lisää julkisen velan luottoriskiä. Tilastotietojen vertailukelpoisuuden lisääminen ja laadun parantaminen tehostaisivat julkisen talouden kehityksen seurantaan. Vaikka budjetointimenettelyjä on parannettu ja vertailukelpoisuutta lisätty tyydyttävällä tavalla,

parantamisen varaa tuntuu olevan edelleen. Alijäämä-/velkakoikaisujen ennustetaan (Kreikan tarkistetun lähentymisohjelman mukaan) kasvavan tulevina vuosina, mm. arvostusmuutosten ja valtionyhtiöihin tehtävien pääomasi-joitusten takia sekä siksi, että julkisyhteisöjen (pääasiassa eläkerahastojen) sijoituksia siirretään osittain valtion joukkolainoista osakkeisiin. Tätä kehitystä on syytä seurata huolella. Tarkasteltaessa keskipitkän ja pitkän aikavälin riskejä eläkejärjestelmään näkyy kuuluvan olennaisena osana suuri joukko täydentäviä, erillisiä rahastoja, jotka ovat vielä kehittymättömiä ja sen vuoksi toistaiseksi erittäin ylijäämäisiä. Sosiaaliturvarahastoille annettiin hiljattain lupa sijoittaa osa ylijäämistään osakkeisiin. Sijoituspolitiikan muutos valtion arvopapereista osakkeisiin kasvattaa julkisen talouden bruttovelkaa suhteessa BKT:hen, mutta samaan aikaan se kasvattaa myös julkisen eläkejärjestelmän tuottojen ja varojen arvoa. Kuten taulukosta 9 ilmenee, väestön ikääntymisen ennustetaan nopeutuvan vuodesta 2010 alkaen. Julkisten eläkemenojen arvioidaan kasvavan suhteessa BKT:hen, varsinkin jos eläkkeiden maksuperusteita ei muuteta. On välttämätöntä kohentaa julkisen talouden rahoitusasemaa ja uudistaa eläkejärjestelmää, jotta selvittäisiin väestön ikääntymisestä aiheutuvasta rasitteesta tulevaisuudessa. Supistamalla julkisen sektorin palkkamenoja, parantamalla verohallintoa ja nopeuttamalla yksityistämishojelman täytäntöönpanoa osana laajempaa julkisen sektorin uudistusta voitaisiin merkittäväällä tavalla sekä vakauttaa julkista taloutta että hidastaa inflaatiota lyhyellä aikavälillä ja samalla edistää talouskasvua pitkällä aikavälillä.

1.3 Valuuttakurssikehitys

Kreikan drakma liittyi EMSin valuuttakurssimekanismiin 16.3.1998 eli ennen tässä raportissa käsitellyn kahden vuoden pituisen tarkastelujakson (1.4.1998–31.3.2000) alkamista. Drakman keskuskurssi suhteessa ecuun oli 357, ja vaihteluväli oli ± 15 %. EMUn kolmannen vaiheen alkamispäivänä 1.1.1999 drakma liittyi EMSin valuuttakurssimekanismin tuolloin korvanneeseen ERM II:een, joka pe-

rustuu eurokeskuskursseihin. Drakman keskuskurssi ERM II:ssa määriteltiin yhteisessä menettelyssä¹ hyväksytyllä tavalla 31.12.1998, kun euron muuntokurssit oli ensin määriteltä. Kreikan drakman eurokeskuskurssiksi tuli 353,109, eli kurssi poikkesi teknisistä syistä hieman ecukeskuskurssista. Aiempi ± 15 prosentin vaihteluväli säilytettiin. Drakman poikkeamat keskuskurssista olivat tuntevia, ja drakma pysytteli yleensä merkittävästi keskuskurssiensa yläpuolella. Drakman eurokeskuskurssi revalvoitiin 17.1.2000 alkaen 340,75:een. Keskuskurssin revalvoiminen tehtiin Kreikan viranomaisten pyynnöstä euroalueeseen kuuluvien jäsenvaltioiden talous- ja valtiovarainministerien sekä euroalueen ulkopuolisten, ERM II:een kuuluvien EU-jäsenvaltioiden talous- ja valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien sekä EKP:n yhteisellä päätöksellä. Päätöksen tarkoituksena oli tukea Kreikan viranomaisia niiden pyrkimyksessä pitää Kreikan talous kasvun uralla ja ylläpitää hintavakautta. Päätöksen lisäksi on tarpeen harjoittaa tarkoituksenmukaista budjettipolitiikkaa sekä pyrkiä jatkuvasti rakenteellisiin uudistuksiin lähentymisprosessin tukemiseksi torjumalla erityisesti inflaatiota; myös palkkakehityksellä on keskeinen merkitys inflaatiolle.

Kahden vuoden pituisen tarkastelujakson aikana drakma pysytteli jatkuvasti keskuskurssiensa yläpuolella, sillä sitä vahvasti tuntuva korkoero useimpien kauppakumppaneiden valuuttoihin nähden (kuvio 6). Eurokeskuskurssinsa suhteen drakman suurin poikkeama ylöspäin oli 9,0 % ja pienin poikkeama ylöspäin 1,9 %. Poikkeamat olivat suhteellisen suuret, mutta niitä oli ainoastaan keskuskurssin yläpuolella (taulukko 10a). Valuuttainterventioita tehtiin ajoittain valuuttakurssin vaihtelun rajoittamiseksi. Valuuttakurssin volatiliiteetti, mitattuna päivittäisten prosenttimuutosten standardipoikkeamina vuositasona, vaihteli tarkastelujakson aikana 1,1 prosentista 9,5 prosenttiin (taulukko 10b).

¹ Yhteiseen menettelyyn osallistuivat euroalueeseen kuuluvien jäsenvaltioiden talous- ja valtiovarainministerit, EKP, kahden ERM II:een osallistuvan jäsenvaltion eli Tanskan ja Kreikan talous- ja valtiovarainministerit sekä Tanskan ja Kreikan keskuspankin pääjohtajat, Euroopan komissio ja EU:n rahakomitea.

Drakman valuuttakurssikehityksessä tarkastelujakson aikana voidaan erottaa kaksi selvästi erilaista vaihetta (kuvio 6c). Ensimmäinen vaihe ulottui tarkastelujakson alusta eli huhtikuusta 1998 tammi-helmikuun 1999 vaihteeseen, jolloin drakma jatkuvasti vahvistui ecuun/euroon nähden. Maaliskuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneen toisen vaiheen aikana drakma taas jatkuvasti heikentyi, mutta kaiken kaikkiaan kuitenkin vain noin puolet siitä, mitä se ensimmäisen vaiheen aikana vahvistui.

Ensimmäisen vaiheen aikana drakma vahvistui ensin suhteellisen nopeasti ecuun nähden ja oli elokuun 1998 alkupuolella noin 6 % vahvempi kuin huhtikuun 1998 alussa. Vahveneminen tapahtui rahapolitiikan kiristämisen yhteydessä, jolloin viranomaisten tavoitteena oli hillitä inflaatiota EMUun liittymisen edellytysten täyttämiseksi. Elokuun 1998 loppupuolella drakman arvo heikkeni melkein 4 %. Tämä heikkeneminen oli kuitenkin vain tilapäistä, sillä inflaatio hidastui edelleen ja rahapolitiikka pysyi kireänä. Kreikan kolmen kuukauden korkojen ero euroalueen jäsenvaltioiden vastaaviin korkoihin nähden kasvoi heinä-syyskuun 1998 aikana suurimmilleen eli keskimäärin 960 peruspisteeseen (taulukko 10b), ja syyskuussa 1998 Kreikan lyhyet korot olivat miltei 14 %. Seuraavina kuukausina korkoerot pienenevät jonkin verran, mutta vielä tammi-kuussa 1999 ne olivat 850 peruspisteen suuruisina vain hieman pienemmät kuin tarkastelujakson alussa. Tarkastelujakson aikana drakma oli vahvimmillaan tammi-helmikuun 1999 vaihteen aikoihin, jolloin sen eurokurssi oli noin 321 (kuvio 6c).

Toisen vaiheen aikana eli tammi-helmikuun 1999 vaihteesta tarkastelujakson loppuun drakma heikkeni asteittain euroon nähden. Asteittaisen heikkenemisen pääsyyntä oli se, että lyhyiden korkojen ero euroalueeseen nähden pieneni. Lyhyiden korkojen erot pienenevät keskimäärin 760 peruspisteestä tammi-maaliskuussa 1999 keskimäärin 540 peruspisteeseen tammi-maaliskuussa 2000 (taulukko 10b). Tarkastelujakson lopussa 31.3.2000 drakman eurokurssi oli 334,70.

Kreikan drakman reaaliset efektiiviset kurssit suhteessa muiden EU-jäsenvaltioiden valuuttoihin ovat tyypillisesti viimeksi kuluneiden 10 tai 25 vuoden historiallisten keskiarvojensa yläpuolella (taulukko 11). Tämä pätee myös erilaisilla muilla deflaattoreilla laskettuihin tavanomaisiin reaalsiin efektiivisiin valuuttakursseihin. Tulee kuitenkin pitää mielessä, että Kreikan talous on tällä hetkellä vaiheessa, jossa se on saavuttamassa muun EU:n taloutta. Tämän prosessin aikana tuotannon ja tuottavuuden kasvu on yleensä voimakasta valuuttakurssin samanaikaisesti vahvistuessa. Samaan tapaan Kreikan tuntuvien vaihtotaseiden alijäämien 1990-luvulla sekä maan ulkoisen varallisuusaseman heikkenemisen vuodesta 1996 lähtien voidaan tulkita johtuvan osittain siitä, että pääomaa tuotiin maahan investointien rahoittamiseksi (taulukko 12). Vuonna 1999 Kreikan viennin suhteessa BKT:hen arvioidaan olleen 20,7 % ja tuonnin 28,2 %. EU:n sisäinen kauppa suhteessa BKT:hen on Kreikassa EU-maiden pienin. Vuonna 1998 vienti muihin EU-jäsenvaltioihin oli 52,3 % Kreikan koko viennistä, kun taas 65,9 % Kreikan tuonnista oli peräisin muista EU-maista.

1.4 Pitkien korkojen kehitys

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneena tarkastelujaksona Kreikan pitkät korot olivat keskimäärin 6,4 % ja olivat näin ollen 0,8 prosenttiyksikköä alemmat kuin korkokriteerinä oleva 7,2 prosentin viitearvo, joka on määritelty kolmen hintavakaudessa parhaiten suoriutuneen jäsenvaltion pitkien korkojen keskiarvon perusteella, johon on lisätty 2 prosenttiyksikköä. Kreikan pitkät korot olivat jonkin verran viitearvon alapuolella myös koko vuoden 1999, kun taas vuonna 1998 pitkät korot olivat melkein 2 prosenttiyksikköä viitearvoa korkeammat (taulukko 13).

Pitkät korot olivat 1990-luvulla yleisesti ottaen laskusuunnassa 1990-luvun alun erittäin korkeaan korkotasoon verrattuna (kuvio 7a). Kreikan pitkät korot ovat vuodesta 1993 lähtien lähentyneet niiden EU-maiden korkoja, joissa joukkolainojen tuotot ovat olleet pienimmät, lukuun ottamatta vuoden 1997 jälki-

puoliskoa ja vuoden 1998 loppua, jolloin yleinen lähentymisuuuntaus keskeytyi kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden häiriöiden vuoksi (kuvio 7b). Tällä hetkellä ero Kreikan pitkien joukkolainojen tuottojen ja sellaisten EU-maiden joukkolainojen tuottojen välillä, joissa joukkolainojen tuotot ovat pienimmät, on noin 0,8 prosenttiyksikköä. Tärkeimmät pitkien korkojen lähentymiseen vaikuttaneet tekijät olivat inflaatioeron merkittävä supistuminen – joka puolestaan johtui suureksi osaksi siitä, että Kreikan rahapolitiikalla oli suotuisa vaikutus inflaatioon ja inflaatio-odotuksiin – ja maan julkisen talouden rahoitus- aseman viimeaikainen paraneminen. Pitkien korkojen huomattava lasku on piristänyt Kreikan taloutta, ja mikäli Kreikan korkojen lähentyminen kohti euroalueen korkotasoa jatkuu, voidaan tämän odottaa jatkossakin vaikuttavan talouteen vahvistavasti.

1.5 Lopputiivistelmä

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneen tarkastelujakson aikana Kreikan 12 kuukauden YKHI-inflaatiovauhti on ollut keskimäärin 2,0% eli viitearvoa hitaampi. Koko vuonna 1999 Kreikan YKHI-inflaatiovauhti oli viitearvon mukainen, ja tammikuusta 2000 lähtien se on ollut viitearvoa hitaampi. Kreikan YKHI-inflaatiovauhti on hidastunut merkittävästi vuodesta 1998 lähtien ja on nyt lähellä tasoa, jonka yleensä katsotaan vastaavan hintavakautta. Kreikan inflaatiovauhti on ollut selvästi hidastumassa, sillä kuluttajahintainflaatiovauhti on hidastunut vuonna 1990 olleesta 20,4 prosentista 2,6 prosenttiin vuonna 1999 (YKHI-inflaatiovauhti oli 2,1 % vuonna 1999). Samaan aikaan työntekijää kohti laskettujen palkkakustannusten nousuvauhti on hidastunut vuonna 1995 olleesta 12,2 prosentista 4,8 prosenttiin vuonna 1999. On huomattava, että inflaatiovauhdin viimeaikainen hidastuminen johtuu osittain tilapäisesti vaikuttavista tekijöistä ja että öljyn hinnan muutokset vaikuttavat Kreikan hintakehitykseen suhteellisesti voimakkaammin kuin koko EU:n hintakehitykseen.

Viimeaikaisten ennusteiden mukaan inflaatiovauhdin arvioidaan olevan 2,2–2,4 % vuonna 2000 ja 2,3–2,7 % vuonna 2001. Kreikan tulevaan hintakehitykseen kohdistuu useita inflaation kiihtymiseen viittaavia riskejä. Vuosina 2000 ja 2001 inflaatiovauhteja saattaa nopeuttaa se, että välillisen verotuksen viimeaikaisen keventämisen vaikutus lakkaa. On epävarmaa, seuraisiko teollisuuden ja kaupan sekä palvelusektorin yritysten kanssa solmittujen herrasmiehsopimusten uusimatta jättämisestä hintojen nousupaineita. Kreikan korkojen mahdollinen asettuminen samalle tasolle euroalueen korkojen kanssa sekä drakman heikkeneminen kohti muuntokurssiaan aiheuttavat hintojen nousupaineita. Tämän vuoksi suotuisan inflaatiokehityksen kestävyyyteen kohdistuu inflaation kiihtymiseen viittaavia riskejä ja Kreikan kannalta on erityisen tärkeää, että hintavakautta pyritään jatkuvasti tukemaan. Palkkakustannusten ja hintojen nousupaineiden hillitseminen ilman kertaluonteisiin erityistoimenpiteisiin turvautumista riippuu olennaisesti siitä, miten uskottava hallituksen yleinen strategia on. Tämä pätee erityisesti finanssipolitiikkaan sekä rakennepolitiikkaan, jolla pyritään parantamaan hyödyke- ja työmarkkinoiden tehokkuutta.

Finanssipolitiikan osalta voidaan todeta, että vuonna 1999 julkisen talouden alijäämän suhde BKT:hen (alijäämäsuhte) oli 1,6 % eli selvästi alle 3 prosentin viitearvon, ja julkisen velan suhde BKT:hen (velkasuhde) oli 104,4 % eli huomattavasti 60 prosentin viitearvoa suurempi. Vuodesta 1998 alijäämäsuhte pieneni 1,5 prosenttiyksikköä ja velkasuhde 1 prosenttiyksikön. Vuodesta 1998 lähtien alijäämäsuhte ei ole ylittänyt julkisten investointimenojen suhdetta BKT:hen. Vuonna 2000 alijäämäsuhteen odotetaan pienenevän 1,3 prosenttiin ja velkasuhteen 103,7 prosenttiin. BKT:hen suhteutetun julkisen velan kehitystä haittaavat kuitenkin edelleen huomattavat alijäämä-/velkakoikaisut, joiden seurauksena Kreikan julkinen velka supistuu hitaasti, vaikka perusylijäämä on suuri ja yksityistämistä saadaan paljon tuloja. Huolimatta ponnisteluista julkisen talouden nykytilanteen parantamiseksi ja siinä saavutetusta huomattavasta edistymisestä on jatkuvasti kannettava huolta

siitä, onko velkasuhde ”riittävästi pienentyvä ja riittävän nopeasti viitearvoa lähestyvä” ja onko julkisen talouden rahoitusasema saatu kestäväälle pohjalle. Jotta velkasuhde supistuisi 60 prosenttiin kohtuullisessa ajassa, tarvitaan huomattavia perusylijäämiä ja kestäviä, suurehkoja rahoitusylijäämiä, jotka ylittävät Kreikan tarkistetun lähentymisohjelman tavoitteet, sekä huomattavasti nykyistä vähäisempiä alijäämä-/velkakoikaisuja. Rahataloudellisen tilanteen helpottumisesta EMUn täysjäsenyyteen pyrittäessä on aiheutunut inflaatiopaineita, joiden kurissa pitämiseksi tarvitaan kireää finanssipolitiikkaa. Myös vakaus- ja kasvusopimus edellyttää keskipitkän aikavälin tavoitteena, että julkisen talouden rahoitusasema on lähellä tasapainoa tai ylijäämäinen.

Väestön ikääntymiseen liittyvien vaikutusten lieventämiseksi on tarpeen pontevammin uudistaa sosiaaliturvajärjestelmää; yksityistämisiä edistämällä taas voitaisiin vähentää julkisen sektorin velkaantuneisuutta. Lisäksi olisi syytä mukauttaa kansallista lainsäädäntöä nopeammin yhteismarkkinalainsäädäntöä vastaavaksi, edistää useiden verkkotalouden markkinoiden vapauttamista sekä pyrkiä määrätietoisesti poistamaan työmarkkinoiden rakenteellisia jäykkyyksiä.

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneen tarkastelujakson aikana Kreikan pitkät korot olivat keskimäärin 6,4 % eli alle viitear-

von. Maaliskuussa 2000 Kreikan pitkien korkojen ja euroalueen keskimääräisten pitkien korkojen ero oli noin 0,8 prosenttiyksikköä; tammi-maaliskuussa 2000 Kreikan lyhyiden korkojen ja euroalueen keskimääräisten lyhyiden korkojen ero oli 540 peruspistettä.

Kreikan drakma on osallistunut Euroopan valuuttajärjestelmän eli EMSin valuuttakurssimekanismiin 16.3.1998 alkaen, ja EMUn kolmannen vaiheen alussa drakma liittyi ERM II:een. Huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000 ulottuneen kahden vuoden pituisen tarkastelujakson aikana drakma pysytteli yleensä huomattavasti keskuskurssiensa yläpuolella. Valuuttakurssin vaihtelu vaimeni huomattavasti tarkastelujakson aikana, ja lyhyiden korkojen erot, jotka olivat olleet huomattavia, alkoivat myös supistua vähitellen syyskuusta 1998 alkaen. Suhteellisen suurten korkoerojen merkitys oli kuitenkin tarkastelujakson aikana keskeinen. Valuuttainterventioita tehtiin ajoittain valuuttakurssin vaihtelun rajoittamiseksi. Drakma heikkeni ensin asteittain suurimman osan vuotta 1999, tammikuussa 2000 sen keskuskurssi revalvoitiin 3,5 prosentilla ja maaliskuussa 2000 drakman eurokurssi oli 333,89 eli 2,0 % vahvempi kuin sen uusi eurokeskuskurssi. Koko tarkastelujakson aikana Kreikassa oli vaihtotaseen alijäämä, minkä voidaan tulkita johtuvan osittain maan tarpeesta rahoittaa investointeja.

Luettelo taulukoista ja kuvioista

Kreikka

I Hintakehitys

- Taulukko 1. Kreikka: YKHI-inflaatio
Kuvio 1. Kreikka: Hintakehitys
Taulukko 2. Kreikka: Inflaatioindikaattoreita ja muita talouden muuttujia
Taulukko 3. Kreikka: Viimeaikainen inflaatiokehitys ja -ennusteet
(a) Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin viimeaikainen kehitys
(b) Inflaatioennusteita

II Julkisen talouden kehitys

- Taulukko 4. Kreikka: Julkisen talouden rahoitusasema
Kuvio 2. Kreikka: Julkisen talouden bruttovelka
(a) Osuudet
(b) Vuosimuutokset ja taustatekijät
Taulukko 5. Kreikka: Julkisen talouden bruttovelka – rakenteelliset piirteet
Taulukko 6. Kreikka: Julkisen talouden alijäämä-/velkakoikaisut
Kuvio 3. Kreikka: Julkisen talouden ylijäämä (+) / alijäämä (-)
(a) Osuudet
(b) Vuosimuutokset ja taustatekijät
Kuvio 4. Kreikka: Julkisen talouden menot ja tulot
Taulukko 7. Kreikka: Julkisen talouden tulot ja menot
Taulukko 8. Kreikka: Velan lähentymistä koskevat laskelmat
(a) Koko rahoitusjäämään perustuva laskelma
(b) Perusjäämään perustuva laskelma
Kuvio 5. Kreikka: Velkasuhteen kehitys vaihtoehtoisia oletuksia käyttäen
Taulukko 9. Kreikka: Ennusteet huoltosuhteesta

III Valuuttakurssikehitys

- Taulukko 10. (a) Kreikka: Valuuttakurssin vakaus
(b) Kreikka: Kreikan drakman valuuttakurssipaineita kuvaavat keskeiset indikaattorit
Kuvio 6. (a) Kreikan drakma: Poikkeamat ERM:n keskuskursseista huhti-joulukuussa 1998
(b) Kreikan drakma: Eurokurssi sekä eurokeskuskurssi ja vaihteluväli ERM II:ssa tammikuusta 1999 maaliskuuhun 2000
(c) Kreikan drakma: Ecu-/eurokurssi huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000
Taulukko 11. Kreikan drakma: Reaalinen efektiivinen valuuttakurssi suhteessa EU-jäsenvaltioiden valuuttoihin
Taulukko 12. Kreikka: Ulkoinen kehitys

IV Pitkien korkojen kehitys

- Taulukko 13. Kreikka: Pitkät korot
Kuvio 7. (a) Kreikka: Pitkä korko
(b) Kreikka: Pitkien korkojen ja kuluttajahintainflaation erot niiden EU-jäsenvaltioiden suhteen, joissa pitkät korot ovat matalimmat

Taulukko I.

Kreikka: YKHI-inflaatio

(vuotuinen prosenttimuutos)

	1996	1997	1998	1999	1/2000	2/2000	3/2000	4/1999– 3/2000
YKHI-inflaatio ¹⁾	7,9	5,4	4,5	2,1	2,4	2,6	2,8	2,0
Viitearvo ²⁾	2,5	2,7	2,2	2,1	.	.	.	2,4
Euroalueen keskiarvo ³⁾	2,2	1,6	1,1	1,1	1,9	2,0	2,1	1,4

Lähde: Eurostat.

1) YKHIn kattavuutta on laajennettu ja yhdenmukaistettu tammikuusta 2000 alkaen. Tarkempia tietoja on tilastointia koskevassa liitteessä.

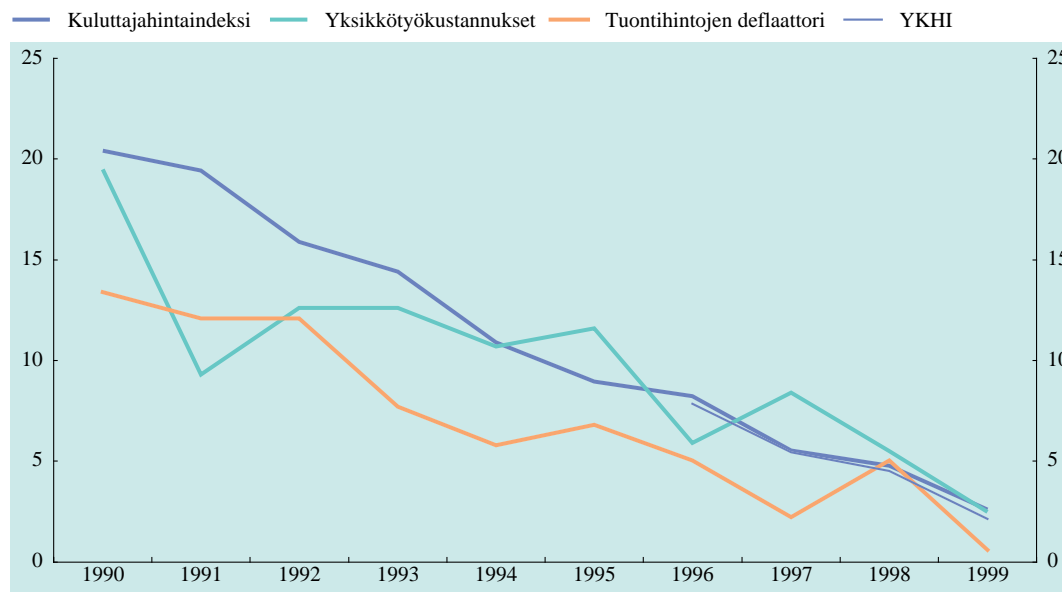
2) Huhtikuusta 1999 maaliskuun 2000 ulottuvana ajanjaksona Ruotsin, Itävallan ja Ranskan vuotuisen inflaatiouvahdin painottamaton aritmeettinen keskiarvo, johon on lisätty 1,5 prosenttiyksikköä.

3) Euroalueen keskiarvo on ilmoitettu vain lisätietona.

Kuvio I.

Kreikka: Hintakehitys

(vuotuinen prosenttimuutos)

Lähteet: Kansalliset tiedot ja Eurostat.

Taulukko 2.

Kreikka: Inflaatioindikaattoreita ja muita talouden muuttujia

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei muuta ilmoiteta)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Inflaatioindikaattoreita										
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI)	-	-	-	-	-	-	7,9	5,4	4,5	2,1
Kuluttajahintaindeksi (KHI)	20,4	19,4	15,9	14,4	10,9	8,9	8,2	5,5	4,8	2,6
KHI ilman välillisten verojen muutoksia ¹⁾	18,5	17,9	14,9	15,6	10,8	8,8	7,5	5,1	4,4	2,3
Yksityisen kulutuksen deflaattori ²⁾	19,9	19,7	15,6	14,2	11,0	8,9	8,2	5,5	4,7	2,5
BKT:n deflaattori ²⁾	20,6	19,8	14,8	14,5	11,2	9,8	7,4	6,7	4,9	2,9
Tuottajahinnat ³⁾	13,9	12,4	12,0	9,3	8,5	9,5	6,6	4,1	3,8	3,2
Muita talouden muuttujia										
BKT:n määrän kasvu ²⁾	0,0	3,1	0,7	-1,6	2,0	2,1	2,4	3,4	3,7	3,5
Tuotantokuilu (pros.yks.)	0,5	2,2	1,3	-1,9	-1,8	-1,9	-1,9	-1,1	-0,3	0,1
Työttömyysaste (%) ⁴⁾	6,4	7,0	7,9	8,6	8,9	9,2	9,6	9,8	10,7	10,4
Yksikkötyökustannukset, koko kansantalous ²⁾	19,5	9,3	12,6	12,6	10,7	11,6	5,9	8,4	5,5	2,5
Palkkakustannus/työntekijä, koko kansantalous ²⁾	17,9	15,3	11,8	9,8	10,8	12,2	8,8	12,4	5,8	4,8
Työn tuottavuus, koko kansantalous ²⁾	-1,3	5,5	-0,7	-2,4	0,1	1,2	2,8	3,7	0,3	2,2
Tuontihintojen deflaattori ²⁾	13,4	12,1	12,1	7,7	5,8	6,8	5,0	2,2	5,0	0,6
Valuuttakurssin vahvistuminen ⁵⁾	-8,6	-11,4	-8,0	-8,6	-6,9	-2,9	-1,3	-1,9	-5,2	-1,3
Lavean rahan määrä (M4N)	22,9	21,9	24,2	17,2	14,2	15,3	12,9	11,8	10,2	7,6
Osakkeiden hinnat ⁶⁾	102,9	-13,1	-17,0	42,6	-9,4	5,2	2,1	58,5	85,0	102,2

Lähteet: Kansalliset tiedot lukuun ottamatta YKHIä, tuottajahintoja, BKT:n määrän kasvua ja työttömyysastetta (Eurostat), tuotantokuilua (Euroopan komissio) ja valuuttakurssia (BIS).

1) Kansallisia arvioita.

2) Vuotta 1996 edeltävät tiedot perustuvat kansallisiin määritelmiin. Vuodesta 1996 lähtien tiedot perustuvat EKT 95:een.

3) Tehdasteollisuus, kotimaan myynti.

4) Eurostatin määritelmän mukaan. Vuoden 1999 tiedot ovat arvioita (Euroopan komission kevään 2000 ennusteet).

5) Nimellinen efektiivinen valuuttakurssi suhteessa 26 teollistuneen maan valuuttaan. Huom. Positiivinen luku tarkoittaa valuutan vahvistumista, negatiivinen sen heikkenemistä.

6) Ajanjakson lopussa.

Taulukko 3.

Kreikka: Viimeaikainen inflaatiokehitys ja -ennusteet

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei muuta ilmoiteta)

(a) Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin viimeaikainen kehitys

	11/1999	12/1999	1/2000	2/2000	3/2000
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI)					
Vuotuinen prosenttimuutos	2,0	2,3	2,4	2,6	2,8
Viimeisten 3 kk:n ja niitä edeltäneiden 3 kk:n keskiarvon prosenttimuutos vuositasolle korotettuna ja kausivaihtelut tasoitettuna	3,1	3,5	3,5	3,5	3,3
Viimeisten 6 kk:n ja niitä edeltäneiden 6 kk:n keskiarvon prosenttimuutos vuositasolle korotettuna ja kausivaihtelut tasoitettuna	1,9	2,2	2,4	2,7	3,0

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

(b) Inflaatioennusteita

	2000	2001
Euroopan komissio (kevät 2000), YKHI	2,3	2,3
OECD (joulukuu 1999), yksityisen kulutuksen deflaattori	2,2	2,5
IMF (toukokuu 2000), kuluttajahintaindeksi	2,4	2,7

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet), OECD ja IMF.

Taulukko 4.

Kreikka: Julkisen talouden rahoitusasema

(prosentteina BKT:stä)

	1998	1999	2000 ¹⁾
Julkisen talouden ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	-3,1	-1,6	-1,3
Viitearvo	-3	-3	-3
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-) ilman julkisia investointimenoja ²⁾	0,6	2,7	2,9
Julkisen talouden bruttovelka	105,4	104,4	103,7
Viitearvo	60	60	60

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet) ja EKP:n laskelmat.

1) Euroopan komission ennuste.

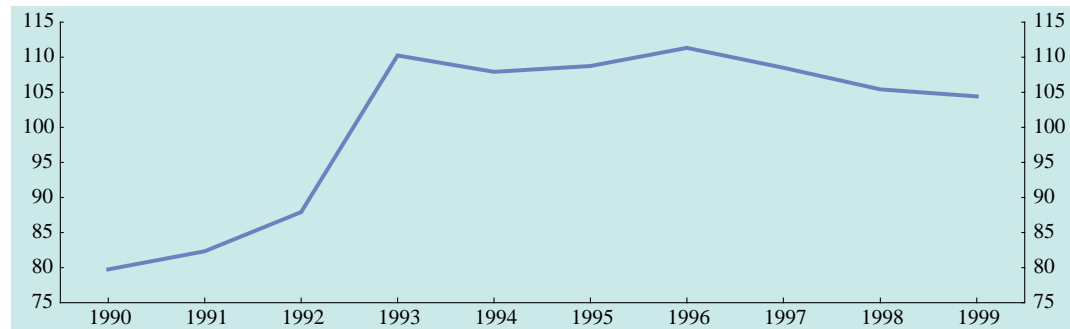
2) Negatiivinen luku tarkoittaa, että julkisen talouden alijäämä on suurempi kuin investointimenot.

Kuvio 2.

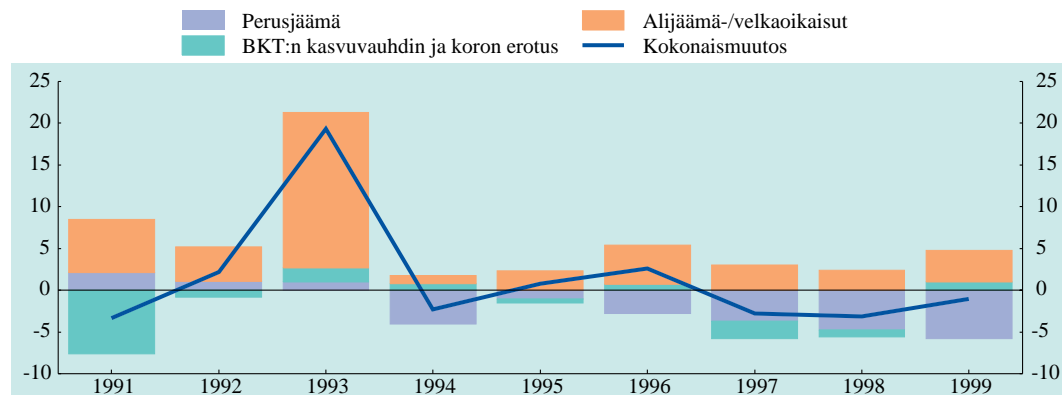
Kreikka: Julkisen talouden bruttovelka

(prosentteina BKT:stä)

(a) Osuudet

(b) Vuosimuutokset ja taustatekijät

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet) ja EKP:n laskelmat.

Huom. Kuviossa 2b negatiiviset arvot tarkoittavat, että kyseinen tekijä on supistanut velkasuhdetta, ja positiiviset arvot, että tekijä on kasvattanut sitä.

Taulukko 5.**Kreikka: Julkisen talouden bruttovelka – rakenteelliset piirteet**

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Kokonaisvelka (% BKT:stä)	79,7	82,3	87,9	110,2	107,9	108,7	111,3	108,5	105,4	104,4
Valuuttajakauma (% kok.velasta)										
Omana valuuttana	68,8	69,4	70,5	61,9	60,4	63,8	69,6	68,6	68,2	66,9
Ulkomaanvaluuttana	31,2	30,6	29,5	38,1	39,6	36,2	30,4	31,3	31,8	33,0
Euroalueen jäsenvaltioiden valuuttoina	15,1	15,2	11,8	15,1	14,5	13,1	10,1	12,7	14,0	15,8
Muina ulkomaanvaluuttoina	16,1	15,4	17,7	23,0	25,1	23,1	20,3	18,6	17,8	17,2
Kotimaisen velan osuus (% kok.velasta)	74,9	75,2	75,5	76,1	74,5	76,6	77,9	76,3	70,5	63,6
Keskimääräinen maturiteetti	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Maturiteettijakauma ¹⁾ (% kok.velasta)										
Lyhytaikainen (< 1 vuosi)	52,2	41,1	37,9	25,5	26,6	24,2	21,7	13,5	9,4	3,9
Keskipitkä ja pitkäaikainen (> 1 vuosi)	47,8	58,9	62,1	74,5	73,4	75,8	78,3	86,5	90,6	96,1

Lähteet: EKPJ, 1999, lukuun ottamatta kokonaisvelkaa (Euroopan komissio, kevään 2000 ennusteet). Vuoden lopun tietoja.

Huom. Pyöritysten vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

1) Alkuperäinen maturiteetti.

Taulukko 6.**Kreikka: Julkisen talouden alijäämä-/velkakoikaisut**

(prosentteina BKT:stä)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Julkinen velan muutos	12,5	12,5	7,6	5,5	5,4	5,8
Julkinen talouden ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	-10,2	-7,8	-4,6	-3,1	-1,6	-1,3
Alijäämä-/velkakoikaisut	2,3	4,7	3,0	2,4	3,8	4,5
Rahoitusomaisuuden ostot (+) tai myynnit (-)	2,3	4,2	0,6	0,5	0,2	.
Käteinen raha ja talletukset	2,0	1,0	-1,6	-0,5	0,2	.
Lainat ja muut arvopaperit kuin osakkeet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	.
Osakkeet ja osuudet	1,0	1,1	0,9	0,0	-1,2	.
Yksityistämiset	-0,1	-0,1	-0,6	-2,3	-3,3	.
Pääomasijoitukset	0,6	0,8	1,0	1,5	1,2	.
Muut	0,4	0,4	0,5	0,8	0,8	.
Muu rahoitusomaisuus	-0,7	2,1	1,3	0,9	1,2	.
Julkinen velan arvostusmuutokset	0,8	0,0	2,1	1,4	3,0	.
Ulkomaanvaluutan arvonnousut (-) tai -alennukset (+)	0,4	-0,3	1,5	1,8	2,9	.
Muut arvostusmuutokset ¹⁾	0,4	0,4	0,6	-0,4	0,1	.
Muut julkisen velan muutokset ²⁾	-0,8	0,4	0,3	0,6	0,7	.

Lähteet: EKPJ, lukuun ottamatta julkisen talouden ylijäämää/alijäämä ja alijäämä-/velkakoikaisuja (Euroopan komissio, kevään 2000 ennusteet).

1) Sisältää julkisen talouden velan nimellisarvon ja markkina-arvon erotuksen liikkeeseenlaskuketjulla.

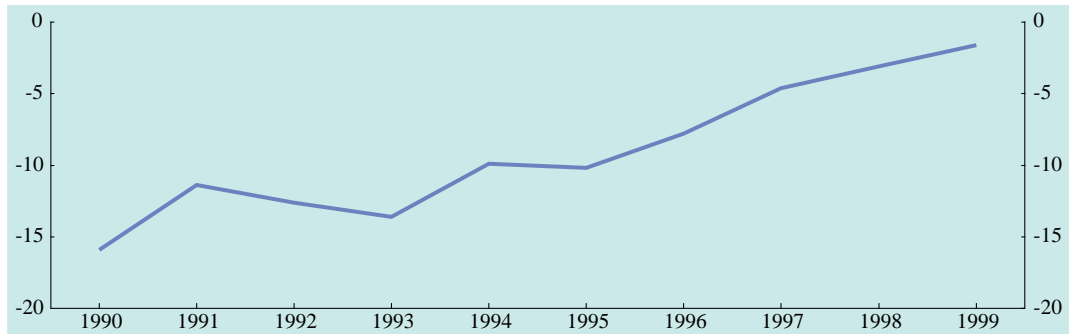
2) Muihin ostovelkoihin liittyviä toimia (julkisyhteisöjen velkoja) ja sektorien uudelleenluokitteluja. Tähän erään saattaa sisältyä myös valtion vastuulleen ottamia velkoja.

Kuvio 3.

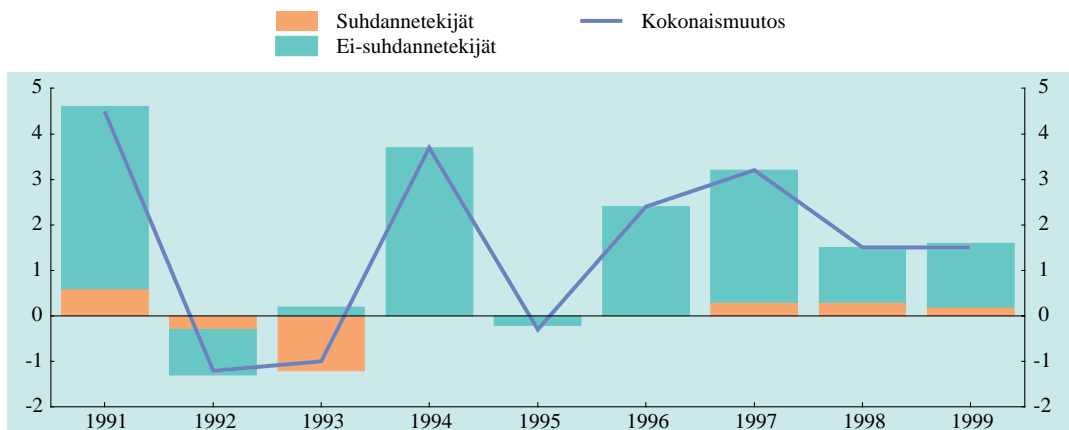
Kreikka: Julkisen talouden ylijäämä (+) / alijäämä (-)

(prosentteina BKT:stä)

(a) Osuudet

(b) Vuosimuutokset ja taustatekijät

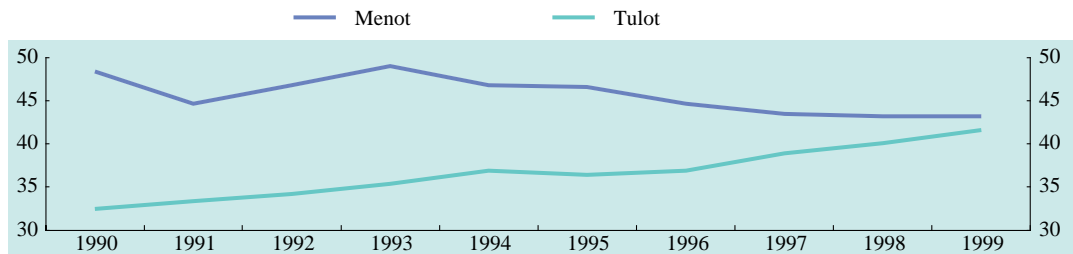
Lähde: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet).

Huom. Kuviossa 3b negatiivinen arvo tarkoittaa, että vaikutus on ollut alijäämää lisäävä, ja positiivinen arvo, että vaikutus on ollut alijäämää supistava.

Kuvio 4.

Kreikka: Julkisen talouden menot ja tulot

(prosentteina BKT:stä)

Lähde: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet).

Taulukko 7.

Kreikka: Julkisen talouden tulot ja menot

(prosentteina BKT:stä)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Tulot yhteensä	32,5	33,4	34,2	35,4	36,9	36,4	36,9	38,9	40,1	41,6
Välittömät verot	5,4	5,5	5,4	5,7	6,8	7,4	7,1	7,9	9,6	9,2
Väilliset verot	13,9	14,6	15,3	14,7	14,3	13,5	14,0	14,2	14,3	14,6
Sosiaaliturvamaksut	11,5	11,1	11,0	11,9	12,1	12,6	12,9	13,1	13,2	13,7
Muut tulot	1,7	2,2	2,5	3,1	3,8	2,9	2,9	3,6	2,9	4,1
Menot yhteensä	48,4	44,7	46,8	49,0	46,8	46,6	44,7	43,5	43,2	43,2
Tulonsiirrot	16,8	16,3	15,9	16,4	16,3	16,8	17,1	16,9	17,0	17,2
Korkomenot	10,0	9,3	11,5	12,6	13,9	11,1	10,5	8,3	7,8	7,4
Julkinen kulutus	15,1	14,2	13,7	14,3	13,8	15,3	14,5	15,1	15,4	14,9
Pääomamenot, netto	6,5	4,9	5,6	5,6	2,8	3,3	2,5	3,3	3,1	3,6
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	-15,9	-11,4	-12,6	-13,6	-9,9	-10,2	-7,8	-4,6	-3,1	-1,6
Perusjäämä	-5,9	-2,1	-1,1	-1,0	4,0	1,0	2,8	3,7	4,7	5,8
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-), ilman julkisia investointimenoja ¹⁾	-13,1	-8,3	-9,1	-10,3	-6,8	-6,9	-4,5	-1,1	0,6	2,7

Lähde: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet). Pyöristyksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

1) Negatiivinen luku tarkoittaa, että julkisen talouden alijäämä on suurempi kuin investointimenot.

Taulukko 8.

Kreikka: Velan lähentymistä koskevat laskelmat

(a) Koko rahoitusjäämään perustuva laskelma

(prosentteina BKT:stä)

Koko bruttovelka		Julkisen talouden rahoitusjäämä		Julkisen talouden rahoitusjäämä, joka vastaa velkasuhteen pienenemistä 60 prosenttiin vuonna ¹⁾		
1999	2000	1999	2000	2004	2009	2014
104,4	103,7	-1,6	-1,3	6,7	0,8	-0,8

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet) ja EKP:n laskelmat.

1) Laskelmat osoittavat, että velkasuhde pienenesi 60 prosenttiin joko vuonna 2004, 2009 tai 2014, jos julkisen talouden rahoitusjäämä vuonna 2000 on ennustetun mukainen ja jos rahoitusjäämän suhde BKT:hen pysyy 6,7, 0,8 tai -0,8 prosenttina vuodesta 2001 eteenpäin. Laskelmassa oletetaan, että BKT:n määrän kasvuvauhti vuonna 2000 on Euroopan komission arvioima 3,1 % ja inflaatiiovauhti 2 %. Alijäämä-/velkakoikaisujen määrän oletetaan olevan 0.

(b) Perusjäämään perustuva laskelma

(prosentteina BKT:stä)

Koko bruttovelka		Perusjäämä		Julkisen talouden perusjäämä, joka vastaa velkasuhteen pienenemistä 60 prosenttiin vuonna ¹⁾		
1999	2000	1999	2000	2004	2009	2014
104,4	103,7	5,8	5,8	11,7	5,6	3,9

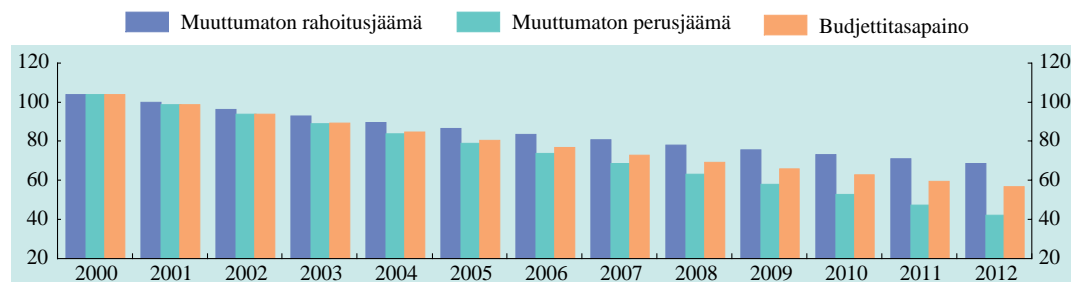
Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet) ja EKP:n laskelmat.

1) Laskelmat osoittavat, että velkasuhde pienenesi 60 prosenttiin joko vuonna 2004, 2009 tai 2014, jos julkisen talouden perusjäämä vuonna 2000 on ennustetun mukainen ja perusjäämän suhde BKT:hen pysyy 11,7, 5,6 tai 3,9 prosenttina vuodesta 2001 eteenpäin. Laskelmassa oletetaan, että BKT:n määrän kasvuvauhti vuonna 2000 on Euroopan komission arvioima 3,1 %, inflaatiiovauhti 2 % ja nimelliskorko 6 %. Alijäämä-/velkakoikaisujen määrän oletetaan olevan 0.

Kuvio 5.

Kreikka: Velkasuhteen kehitys vaihtoehtoisia oletuksia käyttäen

(prosentteina BKT:stä)

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet) ja EKP:n laskelmat.

Huom. Näissä kolmessa skenaariossa oletetaan, että velkasuhde vuonna 2000 on ennustetun mukainen eli 103,7 % ja että koko rahoitusjäämä, -1,3 % BKT:stä, tai perusjäämä, 5,8 % BKT:stä, pidetään muuttumattomana tarkastelujakson aikana, tai vaihtoehtoisesti, että budjetit ovat tasapainoisia vuodesta 2001 eteenpäin. Laskelmissa oletetaan, että BKT:n määrän kasvuvauhti vuonna 2000 on Euroopan komission arvioima 3,1 % ja inflaatiiovauhti on 2 %. Lisäksi muuttumattoman perusjäämän skenaariossa on oletuksena 6 prosentin nimelliskorko. Alijäämä-/velkakoikaisujen määrän oletetaan olevan 0.

Taulukko 9.**Kreikka: Ennusteet huoltosuhteesta**

	1990	2000	2010	2020	2030
Huoltosuhte (65-vuotiaat ja sitä vanhemmat prosentteina 15–64-vuotiaista)	21,2	25,5	28,8	33,3	40,9

Lähde: Bos, E. (1994), *World population projections 1994–95*, World Bank, Washington D.C.

Taulukko 10.**(a) Kreikka: Valuuttakurssin vakaus**

Valuuttakurssimekanismi ERMin/ERM II:n jäsen Jäsenyys alkanut Kahdenvälinen keskuskurssi devalvoitu maan omasta aloitteesta	Kyllä Maaliskuu 1998 Ei	
Suurimmat ja pienimmät poikkeamat ylöspäin keskuskurseista prosentteina suhteessa ¹⁾	Suurin poikkeama ylöspäin	Pienin poikkeama ylöspäin
<i>1.4.–31.12.1998 (ERM-valuutat):</i>		
Belgian frangiin	8,0	3,2
Tanskan kruunuun	7,9	3,2
Saksan markkaan	8,0	3,2
Espanjan pesetaan	7,8	3,0
Ranskan frangiin	8,0	3,2
Irlannin puntaan	7,0	1,8
Italian liiraan	7,7	2,9
Alankomaiden guldeniin	8,1	3,1
Itävallan šillinkiin	8,0	3,2
Portugalin escudoon	7,9	3,1
Suomen markkaan	8,0	3,1
<i>4.1.1999–31.3.2000 (ERM II -valuutat):</i>		
euroon (4.1.1999–16.1.2000)	9,0	5,9
euroon (17.1.–31.3.2000)	2,8	1,9
<i>Lisätieto:</i>		
Tanskan kruunuun (4.1.1999–16.1.2000)	8,7	4,4
Tanskan kruunuun (17.1.–31.3.2000)	2,6	1,7

Lähteet: BIS ja EKP:n laskelmat.

Huom. ERM II korvasi ERMin vuoden 1999 alusta. Kreikan drakman eurokeskuskurssia revalvoitiin 3,5 prosenttia 17.1.2000.

1) Päivävahaintoja pankkipäiviltä; 10 päivän liukuva keskiarvo.

(b) Kreikan drakman valuuttakurssipaineita kuvaavat keskeiset indikaattorit

3 kk:n keskiarvo päättynyt:	1998 Kesä	1998 Syys	1998 Joulu	1999 Maalis	1999 Kesä	1999 Syys	1999 Joulu	2000 Maalis
Valuuttakurssin vaihtelu ¹⁾	9,5	5,8	4,5	3,1	3,1	1,3	1,3	1,1
Lyhyiden korkojen ero ²⁾	9,1	9,6	8,6	7,6	7,2	7,2	7,0	5,4

Lähteet: Kansalliset tiedot ja EKP:n laskelmat.

1) Vuonna 1998 Kreikan drakman Saksan markkakurssin ja 4.1.1999 alkaen Kreikan drakman eurokurssin päivittäisten prosenttimuutosten kuukausittainen keskihajonta vuositasolla prosentteina.

2) Kolmen kuukauden rahamarkkinakorkojen ero euroalueen pankkien välisten talletusten ostonoteerauksien painotettuun keskiarvoon prosenttisykköinä.

Taulukko I I.

Kreikan drakma: Reaalinen efektiivinen valuuttakurssi suhteessa EU-jäsenvaltioiden valuuttoihin

(neljännesvuosihavaintoja, poikkeamat prosentteina, vuoden 1999 viimeinen neljännes eri esimerkkikausiin verrattuna)

	Keskiarvo 1974–1999	Keskiarvo 1989–1999	Keskiarvo 1987
Reaaliset efektiiviset valuuttakurssit:			
Yksikkötyökustannuksiin (koko kansantalous) perustuva	12,6	8,0	29,1
Yksityisen kulutuksen deflaattoriin perustuva	7,7	5,1	22,8
BKT:n deflaattoriin perustuva	11,8	7,9	30,2
Tavaroiden ja palvelujen viennin deflaattoriin perustuva	-3,7	4,3	12,0
Lisätieto:			
Nimellinen efektiivinen valuuttakurssi	-71,0	-20,3	-51,3

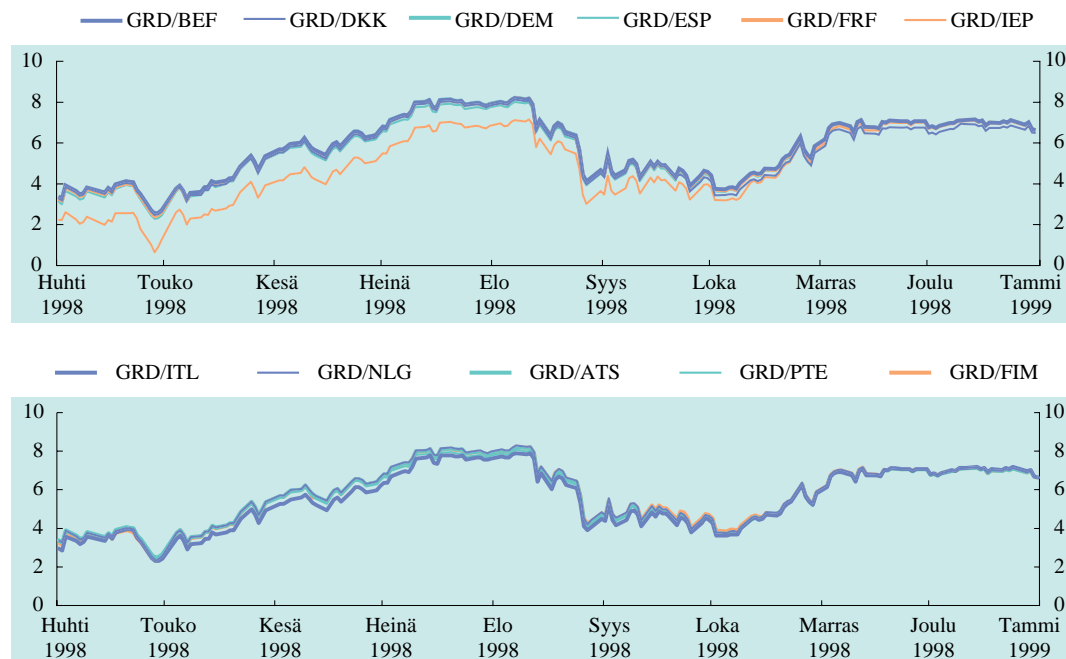
Lähteet: Euroopan komissio ja EKP:n laskelmat.

Huom. Positiivinen luku tarkoittaa valuutan vahvistumista, negatiivinen sen heikkenemistä.

Kuvio 6a.

Kreikan drakma: Poikkeamat ERMin keskuskursseista huhti-joulukuussa 1998

(päivähavaintoja, prosentteina, 1.4.–31.12.1998)

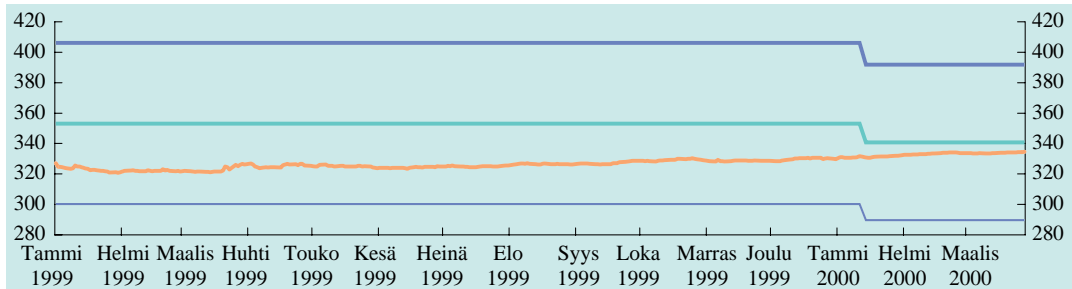

Lähde: BIS.

Kuvio 6b.

Kreikan drakma: Eurokurssi sekä eurokeskuskurssi ja vaihteluväli ERM II:ssa tammikuusta 1999 maaliskuuhun 2000

(päivähavainnot, 4.1.1999–31.3.2000)

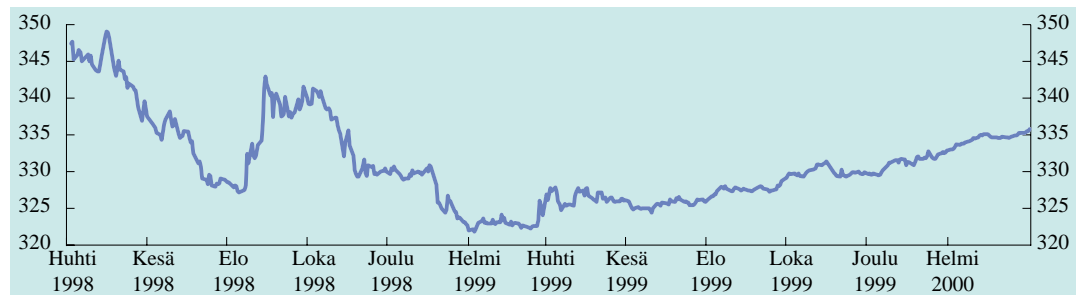

Lähde: EKP.

Kuvio 6c.

Kreikan drakma: Ecu-/eurokurssi huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000

(päivähavainnot, 1.4.1998–31.3.2000)

Lähteet: BIS ja EKP.

Taulukko 12.

Kreikka: Ulkoinen kehitys

(prosentteina BKT:stä)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Vaihtotase ja pääomatase ¹⁾	-4,3	-1,5	-2,2	-0,8	-0,2	-2,4	-3,7	-4,1	-3,1	-3,2
Ulkomainen nettosaaminen (+) tai nettovelka (-) ²⁾	-23,7	-21,8	-23,2	-24,3	-20,8	-18,7	-14,9	-20,8	-23,6	-28,0
Vienti (tavarat ja palvelut) ¹⁾	15,4	15,7	14,8	14,3	14,4	13,2	12,3	13,7	14,7	20,7
Tuonti (tavarat ja palvelut) ¹⁾	23,2	22,2	21,4	20,5	20,3	21,0	20,6	22,7	22,8	28,2
EU:n sisäinen vienti (vain tavarat) ³⁾	68,3	67,7	69,3	58,9	57,1	60,1	53,8	50,9	52,3	-
EU:n sisäinen tuonti (vain tavarat) ³⁾	67,8	64,0	66,7	63,0	67,9	70,1	64,3	65,0	65,9	-

Lähteet: Euroopan komissio, Eurostat (vaihtotase ja pääomatase sekä tavaroiden ja palvelujen vienti ja tuonti vuosina 1990–1996, EU:n sisäinen vienti ja tuonti), kansalliset tiedot (vaihtotase ja pääomatase sekä tavaroiden ja palvelujen vienti ja tuonti vuosina 1997–1999, ulkomainen nettosaaminen ja nettovelka) ja EKP:n laskelmat.

1) Vuoden 1999 viimeistä neljänestä koskevat tiedot perustuvat arvioihin. Tämän raportin ja Euroopan komission lähentymisraportin luvut poikkeavat jonkin verran toisistaan, koska ne perustuvat eri tietolähteisiin. Komission raportin luvut perustuvat kansantalouden tilinpitoon (EKT 95), kun taas tämän raportin luvut perustuvat Kreikan kansallisen tilastolaitoksen ja Kreikan keskuspankin laatimiin maksutasetilastaihin.

2) Kreikan keskuspankin arvioita ulkomaisesta varallisuudesta.

3) Prosentteina koko viennistä ja tuonnista.

Taulukko 13.

Kreikka: Pitkät korot

(prosentteina)

	1998	1999	1/2000	2/2000	3/2000	4/1999– 3/2000
Pitkä korko	8,5	6,3	6,6	6,5	6,2	6,4
Viitearvo	6,6	6,8	-	-	-	7,2
Euroalueen keskiarvo	4,7	4,6	5,7	5,7	5,5	5,0

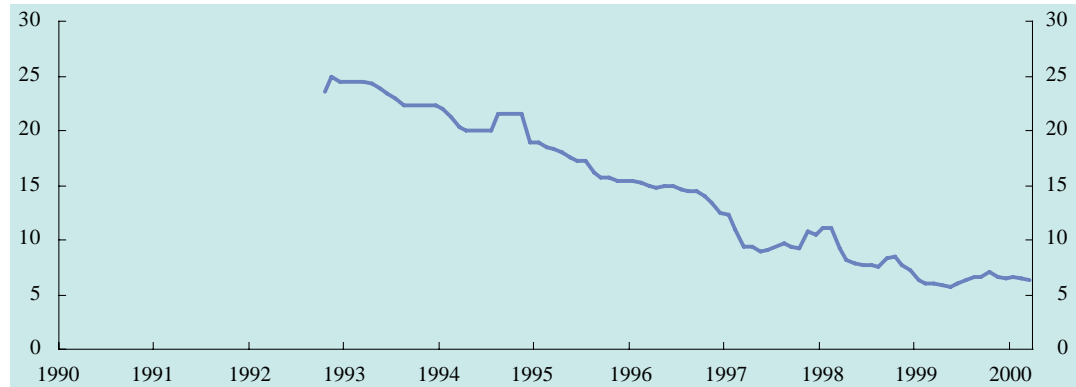
Lähde: Euroopan komissio.

Huom. Viitearvo on laskettu kolmen alhaisimman inflaation maan (Itävalta, Ranska ja Ruotsi huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuvana ajanjaksona) keskiarvona, johon on lisätty 2 prosenttiyksikköä. Euroalueen keskiarvo on ilmoitettu vain lisätietona.

Kuvio 7.

(a) Kreikka: Pitkä korko ¹⁾

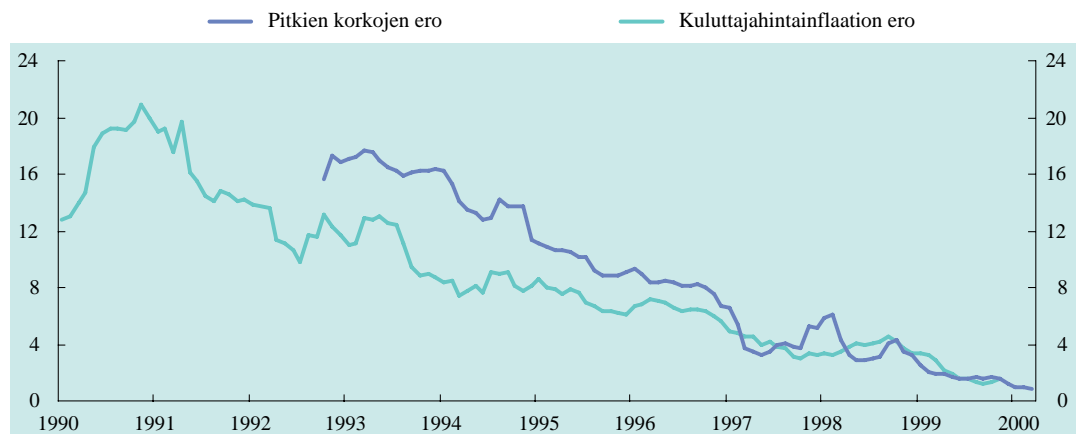
(kuukausikeskiarvoja, prosentteina)

1) Aikaisempia tietoja ei ole saatavissa.

(b) Kreikka: Pitkien korkojen ja kuluttajahintainflation erot niiden EU-jäsenvaltioiden suhteen, joissa pitkät korot ovat matalimmat ^{1), 2)}

(kuukausikeskiarvoja, prosentteina)

Lähteet: Korot: Euroopan komissio (jos tietoja ei ole ollut saatavissa, on käytetty kaikkein vertailukelpoisimpia tietoja); kuluttajahintaindeksitiedot ovat yhdenmukaistamattomia kansallisia tietoja.

1) Itävalta, Ranska, Saksa, Luxemburg ja Alankomaat.

2) Aikaisempia Kreikan korkotietoja ei ole saatavissa.

2 Ruotsi

2.1 Hintakehitys

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneena tarkastelujaksona keskimääräinen YKHI-inflaatiovauhti Ruotsissa oli 0,8 % eli selvästi hitaampi kuin 2,4 prosentin viitearvo, joka on määritelty Euroopan yhteisön perustamisso-pimuksen artiklan 121 kohdan 1 ja artiklassa tarkoitettuna lähentymiskriteereitä koskevan pöytäkirjan artiklan 1 mukaisesti. Inflaatiokehitys oli samanlainen myös koko vuoden 1999 ajan. Vuonna 1998 keskimääräinen YKHI-inflaatiovauhti oli 1,0 % (taulukko 1). Kahden viime vuoden aikana YKHI-inflaatiovauhti Ruotsissa on pysytellyt tasolla, joka vastaa hintavakautta.

Ruotsissa kuluttajahintaindeksillä mitattu inflaatiovauhti on ollut selvästi hidastuva 1990-luvun alusta lähtien (kuvio 1). Oltuaan 1990-luvun alussa erittäin nopea eli yli 10 % vuotuinen inflaatiovauhti hidastui tuntuvasti vuonna 1992 ja on vuodesta 1996 lähtien ollut alle 2 % – ajoittain jopa negatiivinen. Myös vuotuinen YKHI-inflaatiovauhti on Ruotsissa ollut keskimäärin alle 2 % vuodesta 1996, ja vuoden 1999 alusta Ruotsi on ollut yksi kolmesta hintavakauden suhteen parhaimmin suoriutuneesta EU-jäsenvaltiosta. Hintavakauden edistymiseen ovat vaikuttaneet useat merkittävät politiikkavalinnat, mukaan lukien talouspolitiikan suuntaaminen ensisijaisen hintavakauden tavoitteen saavuttamiseen. Vuodesta 1993 rahapolitiikan tavoite on ilmaistu suorana inflaatiotavoitteena. Vuodesta 1995 lähtien tavoite on määritelty kuluttajahintaindeksin 2 prosentin nousuna, johon sisältyy 1 prosenttiyksikön vaihtelumarginaali molemmin puolin. Uusi keskuspankkilainsäädäntö, joka tuli voimaan vuonna 1999, vahvisti hintavakauden rahapolitiikan ensisijaiseksi tavoitteeksi ja varmisti keskuspankin riippumattomuuden. Tätä rahapolitiikan muutosta ovat tukeneet mm. julkisen talouden merkittävä tasapainottaminen sekä hyödykemarkkinoiden kilpailun lisääntyminen, joka on ollut osittain seurausta Ruotsin liittymisestä EU:hun vuonna 1995. Myös mm. tietoliikenne- ja sähkömarkkinoiden vapautumisella ja niiden lisäänty-

tyneellä kilpailulla on ollut selvästi inflaatiota hidastava vaikutus. Kokonaistaloudellinen ympäristö on lisäksi osaltaan hillinnyt hintojen nousupaineita. Tästä on esimerkkinä erityisesti se, että Ruotsissa syntyi 1990-luvun alkuvuosien ankaran laman jälkeen huomattava negatiivinen tuotantokuilu ja työttömyysaste kasvoi historiallisen suureksi (taulukko 2). Erittäin hitaaseen inflaatiovauhtiin vuodesta 1996 alkaen ovat lisäksi vaikuttaneet monet tilapäiset tekijät. Kun sekä lyhyet että pitkät korot laskivat, asuntolainojen pienentyneet korkokustannukset – sisältyvät kuluttajahintaindeksiin mutteivät YKHIin – hidastivat osaltaan inflaatiovauhtia vuoden 1996 alusta lähtien. Vuonna 1999 tällaisten tilapäisten tekijöiden kuluttajahintainflaatiota hidastava vaikutus oli noin 0,5 prosenttiyksikköä. Vuonna 1996, vuoden 1998 jälkipuoliskolla ja vuoden 1999 alkupuoliskolla inflaatiota hidastivat merkittävästi myös välillisen verotuksen ja tuki-palkkioiden muutokset. Ruotsin hintakehitykseen vaikutti vielä raaka-aineiden hintojen ja tuontihintojen aleneminen Aasian kriisin yhteydessä vuosina 1997–1998, ja se oli osasyynä hintojen erittäin vähäiseen nousuun vuonna 1998 ja vuoden 1999 alussa. Suurilla valuuttakurssimuutoksilla on ajoittain ollut huomattavia vaikutuksia hintakehitykseen. Näin oli erityisesti vuonna 1993 sen jälkeen, kun Ruotsin kruunu heikkeni merkittävästi Ruotsin luovuttua kiinteän valuuttakurssin järjestelmästä marraskuussa 1992.

Tätä taustaa vasten arvioituna työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten ja työn tuottavuuden kehitys pysyi suurin piirtein hintavakautta tukevana vuodesta 1992 lähtien lukuun ottamatta vuotta 1996, jolloin työntekijää kohden laskettujen palkkakustannusten nousuvauhti nopeutui 6,8 prosenttiin. Työttömyysaste aleni nopeaa vauhtia vuoden 1997 puolivälistä lähtien, ensin huomattavan koulutuspanostuksen ansiosta, mutta myöhemmin siksi, että kotimainen kysyntä kasvoi voimakkaasti. Eurostatin tilastojen mukaan¹ työttömiä oli 6,6 % työvoii-

¹ Koko työttömyysaste, johon luetaan myös työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä olevat, oli noin 8 %.

masta helmikuussa 2000. Joitakin merkkejä työvoimapulasta on ilmaantunut etenkin nopeasti kasvavilla alueilla ja koulutetun työvoiman suhteen. Työmarkkinoiden rakenteelliset uudistukset ovat viime vuosina keskittyneet pääasiassa koulutukseen ja vähäisemmässä määrin pitkäaikaistyöttömyyteen. Vaikka talouspolitiikassa yleisesti tunnustetaan palkkamaltin sekä tuki- ja verotusjärjestelmien muutosten työllistävä vaikutus, Ruotsin viranomaisten toimet näillä alueilla ovat toistaiseksi olleet vähäisiä. On kuitenkin joitakin merkkejä siitä, että rakenteellinen työttömyys olisi vähentynyt jonkin verran viime vuosina. Yksi syy tähän saattaa olla se, että 1990-luvun puolivälistä alkaen tilapäisiä työsuhteita on käytetty aiempaa enemmän, mikä on voinut edistää työmarkkinoiden joustavuutta. Vuoden 1999 alussa pohjainflaatiolle (UNDIX)² annettiin selvempi toiminnallinen merkitys, kun keskuspankki selkeytti rahapolitiikan strategiaansa. Inflaatiotavoitteesta voidaan poiketa esimerkiksi silloin, kun tilapäiset tekijät vaikuttavat inflaatiovauhtiin. Näin tapahtui vuonna 1999. Vuoden 1996 lopusta lähtien UNDIX-inflaatiovauhti on ollut alle 2 %, mutta pysynyt kuitenkin yleisesti ottaen 1 prosenttiyksikön vaihtelumarginaalin sisällä. Myös muilla indikaattoreilla arvioiden inflaatio on ollut alhainen viime vuosina (taulukko 2).

Viimeaikaiset kehityssuunnat ja ennusteet osoittavat, että YKHI-inflaation 12 kuukauden nousuvauhti kasvoi 1,4 prosenttiin maaliskuuhun 2000 mennessä (taulukko 3a), kun se vuoden 1999 alkupuoliskolla oli ollut lähellä nollaa. Inflaation nopeutuminen johtui pääasiassa tuontihintojen ja raaka-aineiden hintojen noususta sekä siitä, että välillisten verojen negatiivinen vaikutus heikkeni. Ruotsin keskuspankin mukaan YKHI-inflaation odotetaan olevan keskimäärin 1,5 % vuonna 2000 ja 1,6 % vuonna 2001. Useimpien muiden tässä raportissa käytettyjen inflaatioennusteiden mukaan YKHI-inflaatio olisi noin 1,5 % vuonna 2000 ja noin 2 % vuonna 2001 (taulukko 3b). Ruotsin keskuspankin ennusteiden mukaan yksikkötyökustannusten nousu näyttää olevan suhteellisen nopeaa, noin 2–2,5 %, vuosina 2000 ja 2001. Tämän vuoksi kuluttajahintojen nousukin voi nopeutua, elleivät katteet supistu vastaavasti. Reaalipalk-

kojen nousun odotetaan vuosina 2000 ja 2001 olevan edelleen suurempi kuin tuottavuuden kasvu. Lisäksi BKT:n kasvuvauhdin odotetaan tulevina vuosina pysyvän nopeampana kuin trendin mukainen kasvuvauhti, jolloin tuotantokuilu sulkeutuu ja aiempaa suurempien palkankorotuksien riski saattaa kasvaa. Muut tekijät, kuten esimerkiksi kruunun vahvistuminen ja markkinoiden vapautuminen, voisivat kuitenkin vähentää hintojen nousupaineita. Pitkällä aikavälillä hintapaineiden ja työttömyyden vähentämiseksi saattaa olla tarpeen pienentää palkankorotuksia ja toteuttaa lisää työmarkkinauudistuksia – työmarkkinoilahan on jo esiintynyt ensimmäisiä merkkejä työvoimakapeikoista huolimatta siitä, että työttömyys on kaiken kaikkiaan edelleen suhteellisen suuri.

Pitkän aikavälin tarkastelussa voidaan todeta, että hintavakautta tukevien olosuhteiden ylläpitäminen riippuu Ruotsissa mm. siitä, harjoitetaanko keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä tasapainoista raha- ja finanssipolitiikkaa. Kun hintavakauteen tähtäävän talouspolitiikan kehikko on olemassa, on yhtä tärkeää tehostaa kansallista politiikkaa, joka tähtää hyödyke-markkinoiden kilpailun edistämiseen ja työmarkkinoiden toiminnan parantamiseen. Jotta talouskasvun ja työllisyyden kasvun edellytykset pysyisivät hyvinä, työmarkkinaosapuolten on vielä huolehdittava siitä, että palkankorotukset eivät ole ristiriidassa hintavakauden ja tuottavuuden kasvun kanssa.

2.2 Julkisen talouden kehitys

Tarkasteluvuonna 1999 Ruotsin julkisen talouden ylijäämä oli 1,9 % BKT:stä eli alle julkisen talouden alijäämää suhteessa BKT:hen (alijäämäsuhte) koskevan 3 prosentin viitearvon. Samanaikaisesti julkisen velan suhde BKT:hen (velkasuhde) oli 65,5 %, eli yli 60 prosentin viitearvon. Vuoteen 1998 verrattuna julkisen talouden ylijäämän osuus BKT:stä pysyi ennallaan ja velkasuhde pieneni tuntuvasti eli 6,9 prosenttiyksikköä. Vuonna 2000 ylijäämän

² UNDIX on kuluttajahintaindeksi, josta on poistettu asuntolainojen korkokustannukset sekä välillisten verojen ja tukipalkkioiden vaikutukset.

odotetaan olevan 2,4 % BKT:stä ja velkasuhteen odotetaan pienenevän 61,3 prosenttiin (taulukko 4). Vuodesta 1997 lähtien alijäämäsuhte on ollut pienempi kuin julkisten investointimenojen suhde BKT:hen. Vuosina 1990–1999 Ruotsin *velkasuhde* kasvoi kaikkiaan 23,4 prosenttiyksikköä. Ruotsin valtiontalouden tilanne huononi ensin nopeasti, ja velkasuhde suureni vuonna 1990 olleesta 42,1 prosentista 77,7 prosenttiin vuonna 1994. Samoihin aikoihin BKT:n määrä supistui miltei 5 % kolmessa vuodessa. Julkisen velan alijäämä-/velkakoikaisuerästä ilmenee lisäksi, että pankkituella ja valuuttamääräisen velan arvonnousulla Ruotsin kruunun heikennyttyä merkittävästi 1990-luvun alkuvuosina oli huomattava velkaa lisäävä vaikutus. Velkasuhde oli suurimmillaan vuonna 1994, ja sen jälkeen se on pienentynyt 65,5 prosenttiin vuonna 1999 (kuvio 2a), joten velkasuhde pieneni viiden vuoden aikana 12,2 prosenttiyksikköä. Vuodesta 1996 alkaen perusjäämä on ollut ylijäämäinen, ja vuodesta 1997 lähtien se on ylittänyt BKT:n kasvuvauhdin ja koron epäsuotuisan erotuksen (kuvio 2b). Vuonna 1998 perusylijäämä oli 8,0 % ja myös vuonna 1999 merkittävän suuri, 7,4 %. Kehitys 1990-luvun alkuvuosina kuvastaa, miten kokonaistalouden tuntuva heikkeneminen ja poikkeukselliset tapahtumat voivat vaikuttaa voimakkaasti velkasuhteeseen erityisesti silloin, kun ei ole olemassa riittävää perusylijäämää, jolla voitaisiin kompensoida tällaisia vaikutuksia. Viime vuosien määrätietoiset julkisen talouden tarkistukset ovat auttaneet supistamaan kasvanutta velkasuhdetta huomattavasti.

Ruotsin kokonaisvelasta lyhytmaturiteettisen velan osuus, joka vielä 1990-luvun alkuvuosina oli suuri, pienentyi 19 prosenttiin vuonna 1999, eikä julkisen talouden rahoitusasema ole enää yhtä herkkä korkojen muutoksille. Valuuttamääräisen velan osuus kokonaisvelasta pieneni 23 prosenttiin vuonna 1999, mutta julkisen talouden rahoitusasema on periaatteessa edelleen herkkä valuuttakurssimuutoksille.

BKT:hen suhteutettu rahoitusjäämä kehittyi 1990-luvulla siten, että se ensin heikkeni nopeasti ja kohentui myöhemmin. Julkisen talouden ylijäämän suhde BKT:hen oli 4,0 %

vuonna 1990, minkä jälkeen ylijäämän tilalle tuli alijäämä vuonna 1991; sen jälkeen alijäämäsuhte kasvoi nopeasti siten, että vuonna 1993 se oli suurimmillaan eli 11,9 %. Tämän jälkeen alijäämä pieneni vuosi vuodelta, ja vuonna 1998 sen tilalle tuli 1,9 prosentin ylijäämä. Ylijäämän suhde BKT:hen pysyi ennallaan vuonna 1999 (kuvio 3a). Kuten käy ilmi kuviosta 3b, jossa kuvataan alijäämän muutoksia, suhdannetekijöillä oli merkittävä alijäämää kasvattava vaikutus vuoteen 1993 asti sekä alijäämää supistava vaikutus kahtena seuraavana vuonna. Vuonna 1998 suhdannetekijät kohensivat julkisen talouden ylijäämää vain vähän, mutta vuonna 1999 niiden vaikutus kasvoi Euroopan komission arvion mukaan noin 1 prosenttiyksikköön BKT:stä. Suhdannevaikutuksista puhdistettu rahoitusjäämän kohentuminen oli vuosittain 1,5–5,3 prosenttiyksikköä vuosina 1995–1998, mikä paljolti heijastaa pysyvää, ”rakenteellista” kehitystä kohti tasapainoisempaa julkisen talouden rahoitusasemaa sekä erilaisia tilapäisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Käytettävissä olevat taustatiedot viittaavat siihen, että tilapäisesti vaikuttavat toimet kohensivat rahoitusjäämää 0,9 % BKT:stä vuonna 1998, mutta vuonna 1999 niillä ei ollut enää vaikutusta.

Tarkasteltaessa muita julkisen talouden indikaattoreita voidaan kuviosta 4 havaita, että *BKT:hen suhteutetut julkisen talouden menot* kasvoivat vuosina 1990–1993 nopeasti 70 prosenttiin BKT:n määrän supistuessa samoihin aikoihin. Varsinkin tulonsiirrot kasvoivat voimakkaasti, kun työttömyyteen ja sosiaaliturvaan liittyvät maksut lisääntyivät huomattavasti; lisäksi kaikki muutkin menoerät kasvoivat suhteessa BKT:hen (taulukko 7). Vuoden 1993 jälkeen BKT:hen suhteutetut menot pienenivät nopeasti, kun kaikki menoerät supistuivat lukuun ottamatta korkomenoja, jotka alkoivat pienetä suhteessa BKT:hen vasta vuoden 1996 jälkeen. Vuonna 1999 BKT:hen suhteutetut menot pienenivät edelleen 58,5 prosenttiin eli käytännössä vuoden 1990 tasolle. Kun otetaan huomioon nämä seikat sekä se, että korkomenot kasvoivat velkasuhteen kasvaessa 1990-luvun alkupuoliskon ajan ja että pääomamenot olivat suhteellisen pienet vuodesta 1994 alkaen,

BKT:hen suhteutettujen menojen pienenevä suuntaus näyttäisi edellyttävän, että huomiota kohdistetaan tulonsiirtoihin. Ne ovat kuitenkin hieman vuoden 1990 tulonsiirtoja pienemmät ja supistuivat edelleen suhteessa BKT:hen vuonna 1999. BKT:hen suhteutetut julkisen talouden tulot vähenivät vuoteen 1994 asti, kasvoivat jälleen huipputasolle vuonna 1998 ja vähenivät hieman vuonna 1999. Viimeaikaisesta supistumisesta huolimatta ne saattavat olla nykyisin kasvun kannalta haitallisella tasolla.

Marraskuussa 1999 tarkistettuun, vuosia 1999–2002 koskevaan lähentymisohjelmaan sisältyvän Ruotsin finanssipolitiikan keskipitkän aikavälin strategian mukaan julkisen talouden rahoitusaseman odotetaan vuonna 2000 pysyvän ylijäämäisenä; velkasuhteen odotetaan laskevan alle 60 prosentin vuonna 2000 ja pienenevän edelleen tämän jälkeen. Vuoden 2000 budjettisuunnitelma on lähentymisohjelman mukainen. Ruotsin hallitus on ilmoittanut keskipitkän aikavälin tavoitteekseen saavuttaa suhdannekierron aikana 2 prosentin ylijäämä suhteessa BKT:hen valvomalla tiukasti menojen kasvua. Näissä budjettilyijäämää koskevissa tavoitteissa on otettu huomioon vuoteen 2002 mennessä toteutettaviksi suunnitellut huomattavat veronalennukset. Finanssipolitiikasta vastaavat viranomaiset ovat myös ilmoittaneet aikovansa antaa automaattisten vakauttajien toimia, jos kasvu poikkeaa tarkistetussa Ruotsin lähentymisohjelmassa esitetyistä budjettiennusteista. Koska vuosia 2001 ja 2002 koskevat kasvuennusteet ovat hyvin varovaisia ja perustuvat talouden pitkän aikavälin kasvuvauhtiin, epäonnistumisen riskit ovat kuitenkin hyvin pieniä. Ruotsin viranomaisten laskelmiin perustuva finanssipolitiikan linjaa kuvaava indikaattori osoittaa finanssipolitiikan höltyvän vuosina 1999 ja 2000, kiristyvän vuonna 2001 ja olevan neutraalia vuonna 2002. Tarkasteltaessa näitä tuloksia on otettava huomioon Ruotsin talouden trendikasvu nopeampi kasvu. Ecofin-neuvosto on vahvistanut Euroopan komission arvion, jonka mukaan Ruotsin odotetaan saavuttavan vakaus- ja kasvusopimuksessa asetetun keskipitkän aikavälin tavoitteen eli lähellä tasapainoa olevan tai ylijäämäisen rahoitus-

aseman, jos julkisen talouden rahoitusasema kehittyy vuosia 1999–2002 koskevassa tarkistetussa Ruotsin lähentymisohjelmassa ennustetulla tavalla.

Mahdollisesta velkasuhteen tulevasta kehityksestä esitetään samanlaisia laskelmia kuin vuoden 1998 lähentymisraportissa. Olettaen, että Euroopan komission vuodeksi 2000 ennustamat julkisen talouden rahoitusjäämät ja velkasuhteet saavutetaan, vuodeksi 2000 ennustetun 1,9 prosentin koko rahoitusjäämän ja 7,4 prosentin perusjäämän pysyminen muuttumattomana pienentäisi velkasuhteen alle 60 prosenttiin vuonna 2001 (kuvio 5). Ruotsin talouskehitystä koskevat ennusteet korostavat vuonna 1998 saavutetun ja lähitulevaisuudessa oletettavasti ennallaan pysyvän ylijäämäisen rahoitusaseman tuomia etuja, joiden avulla velkasuhdetta voidaan pienentää nopeasti. Ruotsin tapauksessa on kuitenkin syytä korostaa terveen rahoitusaseman säilyttämistä. Kuten aiemmin on nähty, odottamattomat sokit saattavat kasvattaa velkasuhdetta huomattavasti. Kuten taulukosta 8 lisäksi ilmenee, väestö ikääntyy merkittävästi vuodesta 2010 alkaen. Sen vuoksi BKT:hen suhteutettujen julkisten eläkemenojen ennustetaan kasvavan, jos eläkkeiden maksuperusteita ei muuteta. Ruotsin eläkejärjestelmä on osittain rahastoiva mutta perustuu varsinaisesti palkanpidätysperiaatteeseen. Kansaneläkejärjestelmää täydennetään asteittain vankeimmalla järjestelmällä, joka on kytketty talouden kasvuun ja demografisiin muutoksiin ja joka pienentää julkiseen talouteen kohdistuvia paineita. Nykyisin eläkejärjestelmän rahastoiva osa sijoittaa suuren osan ylijäämistään valtion arvopapereihin, mikä vähentää konsolidoidun julkisen bruttovelan määrää. Näin ollen sijoituspolitiikan muutos merkitsisi epävarmuustekijää BKT:hen suhteutetun bruttovelan kannalta. Seuraavien vuosikymmenten demografinen kehitys verottaa eläkejärjestelmän ylijäämiä, mistä syystä julkisen talouden rahoitusaseman muiden osatekijöiden parantaminen on välttämätöntä. Väestön ikääntymisestä aiheutuvaa raskautta voidaan helpottaa luomalla julkiselle taloudelle riittävästi liikkumavaraa ennen kuin demografinen tilanne alkaa huonontua.

2.3 Valuuttakurssikehitys

Tarkastelujakson aikana huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000 Ruotsin kruunu ei ole osallistunut ERMiin eikä ERM II:een (taulukko 9a). Ruotsin rahapolitiikan ensisijainen tavoite on hintavakauden saavuttaminen suoran kuluttajahintojen 2 prosentin inflaatiotavoitteen pohjalta joustavassa valuuttakurssijärjestelmässä. Tarkastelujakson aikana Ruotsin kruunu on ollut aluksi heikompi kuin sen keskimääräiset kahdenväliset valuuttakurssit olivat suhteessa useimpiin muihin EU-valuuttoihin huhtikuussa 1998. Keskuskurssien puuttuessa näitä kurssia on käytetty vertailukohtina (kuvio 6 ja taulukko 9a). Vuoden 1998 jälkipuoliskolla kruunu heikkeni huomattavasti eli noin 8 % muihin ERM-valuuttoihin nähden päivittäisten valuuttakurssien perusteella mitattuna, kun kehittyvien talouksien kriisit elokuussa 1998 aiheuttivat globaaleja markkinahäiriöitä. Euron tammikuussa 1999 tapahtuneen käyttöönoton jälkeen kruunu vahvistui noin 14,4 % euroon nähden vuoden 1999 ja tammimaaliskuun 2000 aikana. Kruunun vahvistuminen kuvasti tilanteen normalisoitumista syksyyn 1998 ajoittuneen globaalien rahoitusmarkkinakriisin jälkeen sekä Ruotsin odotettua voimakkaampaa talouskasvua. Ruotsin kruunun kurssin vaihtelu ERM-valuuttoihin nähden (mitattuna valuuttakurssien päivittäisten prosenttimuutosten keskihajontana vuositasolla) pysytteli noin 5 prosentissa suurimman osan vuotta 1998, mutta vuoden viimeisellä neljänneksellä vaihtelu kasvoi neljännesvuositasolla yli 12 prosenttiin ja pysytteli voimakkaana vuoden 1999 ensimmäisen neljänneksen loppuun. Sen jälkeen kruunun eurokurssin vaihtelu on pysynyt enimmäkseen 3 ja 6 prosentin välillä, ja vuoden 2000 ensimmäisellä neljänneksellä vaihtelu oli tarkastelujakson keskiarvoa vähäisempää (taulukko 9b). Lyhyiden korkojen ero euroalueen pankkien välisten talletusten ostonoteerauksien painotettuun keskiarvoon nähden supistui huomattavasti vuoden 1998 sekä vuoden 1999 ensimmäisen neljänneksen aikana, mutta suureni jälleen hieman vuoden 1999 puolivälissä. Vuoden 2000 ensimmäisenä neljänneksenä lyhyet korot olivat noin 0,5 prosenttiyksikköä korkeammat kuin euroalueen keskiarvo (taulukko 9b).

Pitkän aikavälin tarkastelussa havaitaan, että Ruotsin kruunun nykyiset reaaliset efektiiviset valuuttakurssit muihin EU-valuuttoihin nähden ovat jonkin verran pitkän aikavälin keskiarvojaan ja vuoden 1987 keskiarvojaan heikkomat (taulukko 10). Muusta ulkoisesta kehityksestä voidaan todeta, että Ruotsilla on vuodesta 1994 lähtien ollut suurehko vaihtotaseen ylijäämä ja suhteellisen suuri nettovelka ulkomaille (taulukko 11). Ruotsi on pieni avoin talous, jossa tuoreimpien saatavissa olleiden, vuotta 1999 koskevien tilastotietojen mukaan viennin suhde BKT:hen on 43,7 % ja tuonnin 38 %; vuonna 1998 EU-maiden osuus Ruotsin koko viennistä oli 56 % ja tuonnista 67,8 %.

2.4 Pitkien korkojen kehitys

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneena tarkastelujaksona Ruotsin *pitkät korot* olivat keskimäärin 5,4 % ja näin ollen selvästi alemmat kuin korkokriteerinä oleva 7,2 prosentin viitearvo, joka on määritelty kolmen hintavakaudessa parhaiten suoriutuneen jäsenvaltion pitkien korkojen keskiarvon perusteella, johon on lisätty 2 prosenttiyksikköä. Ruotsin pitkät korot olivat selvästi alle viitearvon sekä vuonna 1998 että koko vuonna 1999 (taulukko 12).

Vuotta 1994 lukuun ottamatta pitkät korot Ruotsissa laskivat 1990-luvun alusta vuoden 1999 alkuun saakka, jolloin euroalueen joukkolainojen tuotot olivat alimmillaan 50 vuoteen (kuvio 7a). Sen jälkeen joukkolainojen tuotot Ruotsissa alkoivat kasvaa suurin piirtein samaa vauhtia kuin euroalueen pitkät korot. Ruotsin pitkien korkojen nousuun vaikuttivat tuottojen kasvu kansainvälisillä joukkolainamarkkinoilla sekä Ruotsin talousnäkymien asteittainen koheneminen. Ruotsissa pitkät korot ovat 1990-luvun alusta suunnilleen vuoteen 1998 asti lähentyneet niiden EU-maiden korkoja, joissa joukkolainojen tuotot ovat olleet pienimmät. Vuosina 1998–1999 pitkien korkojen ero EU-maiden vastaaviin korkoihin nähden pysyi jokseenkin muuttu-

mattomana suunnilleen 0,5 prosentissa, mutta viime kuukausina se on kaventunut entisestään (kuvio 7b). Tähän lähentymiseen ovat vaikuttaneet pääasiassa verrattain hidas inflaatiovauhti ja Ruotsin julkisen talouden rahoitusaseman kohentuminen. Pitkien korkojen ero on kuitenkin ollut taipuvainen suurenemaan jonkin verran, kun kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla on ollut häiriöitä, kuten esimerkiksi kehittyvien talouksien kriisin yhteydessä vuoden 1998 loppupuolella. Myös Ruotsin kruunun heikkenemiseen on yleensä liittynyt korkoeron leveneminen.

2.5 Lopputiivistelmä

Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuneen tarkastelujakson aikana Ruotsin 12 kuukauden YKHI-inflaatiovauhti on ollut keskimäärin 0,8 % eli selvästi perustamissopimuksen mukaista viitearvoa hitaampi. Ruotsin taloudessa on viime vuosina ollut voimakkaan, pääasiassa kotimaan kysyntään perustuvan kasvun jakso; samaan aikaan finanssipolitiikan linja on ollut aiempaa neutraalimpi, mistä on seurannut tuotantokuilun nopea sulkeutuminen. Tuotantokuilun sulkeutuminen sekä hintaindikaattorit viittaavat siihen, että hintoihin ja kustannuksiin kohdistuu yhä enemmän nousupaineita. Ennusteiden mukaan inflaatiovauhti olisi Ruotsissa noin 1,5 % vuonna 2000 ja noin 2 % vuonna 2001. Ruotsin pitkien korkojen taso oli 5,4 % eli viitearvon alapuolella.

Ruotsi ei osallistu ERM II:een. Ruotsi on jäsenvaltio, jota koskee poikkeus, eikä sillä ole ehtoa, jonka perusteella se voisi päättää olla osallistumatta EMUn kolmanteen vaiheeseen. Perustamissopimuksen mukaisesti Ruotsi on sitoutunut ottamaan euron käyttöön, mikä tarkoittaa sitä, että sen tulee pyrkiä täyttämään kaikki lähentymiskriteerit mukaan lukien valuuttakurssikriteeri. Huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000 ulottuneen tarkastelujakson aikana Ruotsin kruunu oli aluksi heikom-

pi kuin sen keskimääräiset kahdenväliset valuuttakurssit olivat suhteessa useimpiin muihin EU-valuuttoihin huhtikuussa 1998. Keskuskurssien puuttuessa näitä kurseja on käytetty vertailukohtina. Kruunu heikkeni huomattavasti vuoden 1998 jälkipuoliskolla kehittyvien talouksien elokuussa 1998 puhjennutta kriisiä seuranneiden kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden häiriöiden vuoksi. Sen jälkeen kruunu vahvistui euroon nähden noin 14,4 % vuoden 1999 ja tammi-maaliskuun 2000 aikana. Kruunun vahvistuminen kuvasti tilanteen normalisoitumista syksyyn 1998 ajoittuneen globaalien rahoitusmarkkinakriisin jälkeen sekä Ruotsin odotettua voimakkaampaa talouskasvua.

Vuonna 1999 Ruotsin julkisen talouden ylijäämä oli 1,9 % BKT:stä eli 3 prosentin viitearvon mukainen, ja vuonna 2000 ylijäämän odotetaan olevan 2,4 % BKT:stä. Velka suhteessa BKT:hen ylittää 60 prosentin viitearvon. Velkasuhde oli suurimmillaan vuonna 1994, minkä jälkeen se on pienentynyt 12,2 prosenttiyksiköllä 65,5 prosenttiin vuonna 1999. Julkisen talouden kehityksen kestävytydestä voidaan todeta, että velan odotetaan pienevän 61,3 prosenttiin BKT:stä vuonna 2000. Kun otetaan huomioon rahoitusjäämän kehitys viime vuosina, Ruotsin odotetaan Ecofin-neuvoston vahvistaman Euroopan komission arvion mukaan täyttävän vakaus- ja kasvuso- pimuksen keskipitkän aikavälin tavoitteen, jonka mukaan julkisen talouden rahoitusaseman tulee olla lähellä tasapainoa tai ylijäämäinen.

Muiden tekijöiden osalta voidaan todeta, että vuodesta 1997 alkaen Ruotsin alijäämäsuhde ei ole ollut suurempi kuin julkisten investointimenojen suhde BKT:hen. Ruotsin vaihtotase on ollut ylijäämäinen, mutta maalla on nettovelkaa ulkomaille. Väestön ikääntymisen suhteen Ruotsin etuna on osittain rahastoiva eläkejärjestelmä. Järjestelmää täydennetään asteittain uudella järjestelmällä, joka tulee vähentämään julkiseen talouteen kohdistuvia paineita.

Luettelo taulukoista ja kuvioista

Ruotsi

I Hintakehitys

- Taulukko 1. Ruotsi: YKHI-inflaatio
Kuvio 1. Ruotsi: Hintakehitys
Taulukko 2. Ruotsi: Inflaatioindikaattoreita ja muita talouden muuttujia
Taulukko 3. Ruotsi: Viimeaikainen inflaatiokehitys ja -ennusteet
(a) Yhdenmukaistetun kuluttajahintainflaation viimeaikainen kehitys
(b) Inflaatioennusteita

II Julkisen talouden kehitys

- Taulukko 4. Ruotsi: Julkisen talouden rahoitusasema
Kuvio 2. Ruotsi: Julkisen talouden bruttovelka
(a) Osuudet
(b) Vuosimuutokset ja taustatekijät
Taulukko 5. Ruotsi: Julkisen talouden bruttovelka – rakenteelliset piirteet
Kuvio 3. Ruotsi: Julkisen talouden ylijäämä (+) / alijäämä (-)
(a) Osuudet
(b) Vuosimuutokset ja taustatekijät
Taulukko 6. Ruotsi: Julkisen talouden alijäämä-/velkakoikaisut
Kuvio 4. Ruotsi: Julkisen talouden menot ja tulot
Taulukko 7. Ruotsi: Julkisen talouden tulot ja menot
Kuvio 5. Ruotsi: Velkasuhteen kehitys vaihtoehtoisia oletuksia käyttäen
Taulukko 8. Ruotsi: Ennusteet huoltosuhteesta

III Valuuttakurssikehitys

- Taulukko 9. (a) Ruotsi: Valuuttakurssin vakaus
(b) Ruotsi: Ruotsin kruunun valuuttakurssipaineita kuvaavat keskeiset indikaattorit
Kuvio 6. (a) Ruotsin kruunu: Kahdenväliset vaihtokurssit vuonna 1998
(b) Ruotsin kruunu: Eurokurssi tammikuusta 1999 maaliskuuhun 2000
(c) Ruotsin kruunu: Ecu-/eurokurssi huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000
Taulukko 10. Ruotsin kruunu: Reaalinen efektiivinen valuuttakurssi suhteessa EU-jäsenvaltioiden valuuttoihin
Taulukko 11. Ruotsi: Ulkoinen kehitys

IV Pitkien korkojen kehitys

- Taulukko 12. Ruotsi: Pitkät korot
Kuvio 7. (a) Ruotsi: Pitkä korko
(b) Ruotsi: Pitkien korkojen ja kuluttajahintainflaation erot niiden EU-jäsenvaltioiden suhteen, joissa pitkät korot ovat matalimmat

Taulukko I.

Ruotsi: YKHI-inflaatio

(vuotuinen prosenttimuutos)

	1996	1997	1998	1999	1/2000	2/2000	3/2000	4/1999– 3/2000
YKHI-inflaatio ¹⁾	0,8	1,8	1,0	0,6	1,0	1,4	1,4	0,8
Viitearvo ²⁾	2,5	2,7	2,2	2,1	.	.	.	2,4
Euroalueen keskiarvo ³⁾	2,2	1,6	1,1	1,1	1,9	2,0	2,1	1,4

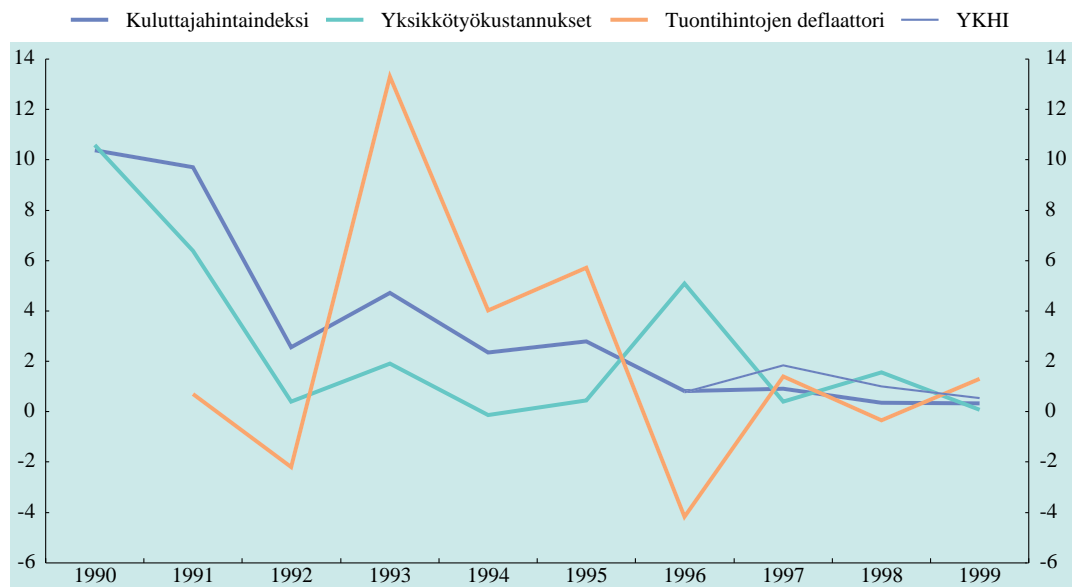
Lähde: Eurostat.

- 1) YKHIn kattavuutta on laajennettu ja yhdenmukaistettu tammikuusta 2000 alkaen. Tarkempia tietoja on tilastointia koskevassa liitteessä.
- 2) Huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuvana ajanjaksona Ruotsin, Itävallan ja Ranskan vuotuisen inflaatiiovauhdin painottamaton aritmeettinen keskiarvo, johon on lisätty 1,5 prosenttiyksikköä.
- 3) Euroalueen keskiarvo on ilmoitettu vain lisätietona.

Kuvio I.

Ruotsi: Hintakehitys

(vuotuinen prosenttimuutos)

Lähteet: Kansalliset tiedot ja Eurostat.

Taulukko 2.

Ruotsi: Inflaatioindikaattoreita ja muita talouden muuttujia

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei muuta ilmoiteta)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Inflaatioindikaattoreita										
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI)	-	-	-	-	-	-	0,8	1,8	1,0	0,6
Kuluttajahintaindeksi (KHI)	10,4	9,7	2,6	4,7	2,3	2,8	0,8	0,9	0,4	0,3
KHI ilman välillisten verojen muutoksia ¹⁾	7,5	5,7	3,4	4,0	2,4	1,9	0,5	-	-	-
Yksityisen kulutuksen deflaattori ²⁾	9,9	10,3	2,2	5,7	2,8	2,9	1,4	2,2	1,0	0,7
BKT:n deflaattori ²⁾	8,9	7,6	1,0	2,6	2,4	3,5	1,4	1,2	1,3	0,5
Tuottajahinnat ³⁾	4,2	2,4	-0,2	2,0	4,2	8,0	0,7	1,1	-0,4	0,1
Muita talouden muuttujia										
BKT:n määrän kasvu ²⁾	1,4	-1,1	-1,4	-2,2	4,1	3,7	1,1	2,0	3,0	3,8
Tuotantokuilu (pros.yks.)	3,6	1,3	-1,4	-4,8	-2,5	-0,6	-1,2	-1,5	-1,2	0,0
Työttömyysaste (%) ⁴⁾	1,7	3,1	5,6	9,1	9,4	8,8	9,6	9,9	8,3	7,2
Yksikkötyökustannukset, koko kansantalous ²⁾	10,6	6,4	0,4	1,9	-0,1	0,5	5,1	0,4	1,6	0,1
Palkkakustannus/työntekijä, koko kansantalous ²⁾	11,3	6,8	4,0	4,4	4,8	2,8	6,8	3,0	3,3	1,5
Työn tuottavuus, koko kansantalous ²⁾	0,6	0,4	3,5	2,5	4,9	2,3	1,7	2,6	1,7	1,4
Tuontihintojen deflaattori	-	0,7	-2,2	13,3	4,0	5,7	-4,2	1,4	-0,3	1,3
Valuuttakurssin vahvistuminen ⁵⁾	-1,3	-0,5	1,4	-19,2	-1,4	-0,5	9,8	-3,7	-1,2	-2,2
Lavean rahan määrä (M4N)	9,1	9,9	1,3	7,0	4,5	-1,3	10,0	4,2	3,5	6,8
Osakkeiden hinnat ⁶⁾	-31,1	5,4	-0,5	53,7	4,8	18,0	38,4	24,8	10,5	65,9
Asuntojen hinnat ⁷⁾	11,8	6,9	-9,4	-11,1	4,9	0,0	0,8	6,6	9,5	9,4

Lähteet: Kansalliset tiedot lukuun ottamatta YKHIä, tuottajahintoja, BKT:n määrän kasvua ja työttömyysastetta (Eurostat), tuotantokuilua (Euroopan komissio) ja valuuttakurssia (BIS).

1) Kansallisia arvioita.

2) Vuotta 1994 edeltävät tiedot perustuvat kansallisiin määritelmiin. Vuodesta 1994 lähtien tiedot perustuvat EKT 95:een.

3) Tehdasteollisuus, kotimaan myynti.

4) Eurostatin määritelmän mukaan.

5) Nimellinen efektiivinen valuuttakurssi suhteessa 26 teollistuneen maan valuuttaan. Huom. Positiivinen luku tarkoittaa valuutan vahvistumista, negatiivinen sen heikkenemistä.

6) Ajanjakson lopussa.

7) Omistusasuntojen hintoja.

Taulukko 3.

Ruotsi: Viimeaikainen inflaatiokehitys ja -ennusteet

(vuotuinen prosenttimuutos, ellei muuta ilmoiteta)

(a) Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin viimeaikainen kehitys

	11/1999	12/1999	1/2000	2/2000	3/2000
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI)					
Vuotuinen prosenttimuutos	0,8	1,2	1,0	1,4	1,4
Viimeisten 3 kk:n ja niitä edeltäneiden 3 kk:n keskiarvon prosenttimuutos vuositasolle korotettuna ja kausivaihtelut tasoitettuna	1,2	1,4	1,1	1,7	1,7
Viimeisten 6 kk:n ja niitä edeltäneiden 6 kk:n keskiarvon prosenttimuutos vuositasolle korotettuna ja kausivaihtelut tasoitettuna	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4

Lähteet: Eurostat ja EKP:n laskelmat.

(b) Inflaatioennusteita

	2000	2001
Euroopan komissio (keväät 2000), YKHI	1,6	2,0
OECD (joulukuu 1999), yksityisen kulutuksen deflaattori	1,4	1,8
IMF (toukokuu 2000), kuluttajahintaindeksi	1,4	1,8

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet), OECD ja IMF.

Taulukko 4.

Ruotsi: Julkisen talouden rahoitusasema

(prosentteina BKT:stä)

	1998	1999	2000 ¹⁾
Julkisen talouden ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	1,9	1,9	2,4
<i>Viitearvo</i>	-3,0	-3,0	-3,0
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-) ilman julkisia investointimenoja ²⁾	4,6	4,6	4,9
Julkisen talouden bruttovelka	72,4	65,5	61,3
<i>Viitearvo</i>	60	60	60

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet) ja EKP:n laskelmat.

1) Euroopan komission ennuste.

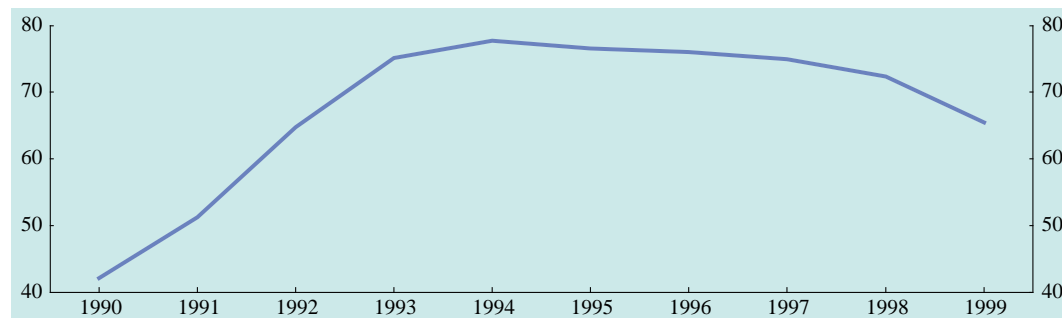
2) Negatiivinen luku tarkoittaa, että julkisen talouden alijäämä on suurempi kuin investointimenot.

Kuvio 2.

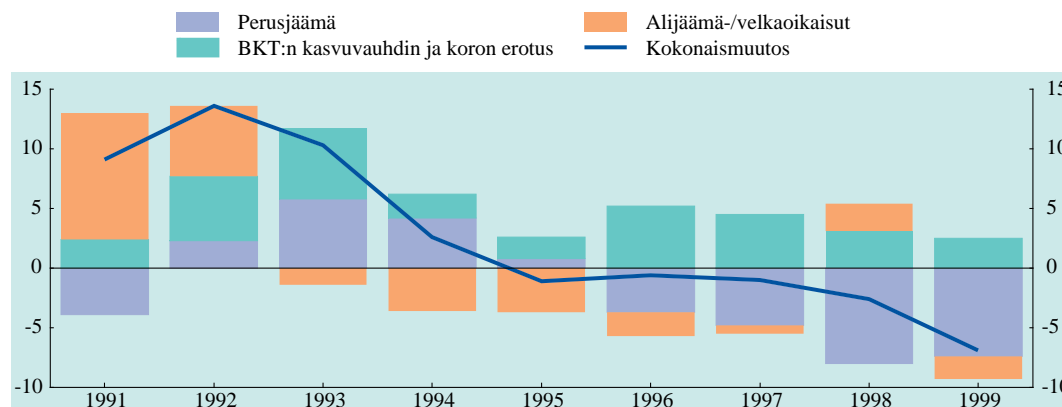
Ruotsi: Julkisen talouden bruttovelka

(prosentteina BKT:stä)

(a) Osuudet

(b) Vuosimuutokset ja taustatekijät

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet) ja EKP:n laskelmat.

Huom. Kuviossa 2b negatiiviset arvot tarkoittavat, että kyseinen tekijä on supistanut velkasuhdetta, ja positiiviset arvot, että tekijä on kasvattanut sitä.

Taulukko 5.

Ruotsi: Julkisen talouden bruttovelka – rakenteelliset piirteet

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Kokonaisvelka (% BKT:stä)	42,1	51,2	64,8	75,1	77,7	76,6	76,0	75,0	72,4	65,5
Valuuttajakauma (% kok.velasta)										
Omama valuttana	.	.	.	.	68,6	70,0	69,9	71,3	73,3	77,3
Ulkomaanvaluuttana	.	.	.	.	31,4	30,0	30,1	28,7	26,7	22,7
Euroalueen jäsenvaltioiden valuuttoina	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Muina ulkomaanvaluuttoina	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kotimaisen velan osuus (% kok.velasta)	.	.	.	.	54,5	56,2	54,0	53,0	52,3	.
Keskimääräinen maturiteetti	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Maturiteettijakauma ¹⁾ (% kok.velasta)										
Lyhytaikainen (< 1 vuosi)	.	.	.	.	32,4	24,4	23,2	19,4	20,4	18,5
Keskipitkä ja pitkäaikainen (> 1 vuosi)	.	.	.	.	67,6	75,6	76,8	80,6	79,6	81,5

Lähteet: EKPJ, 1999, lukuun ottamatta kokonaisvelkaa (Euroopan komissio, kevään 2000 ennusteet). Vuoden lopun tietoja.

Huom. Pyöristysten vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

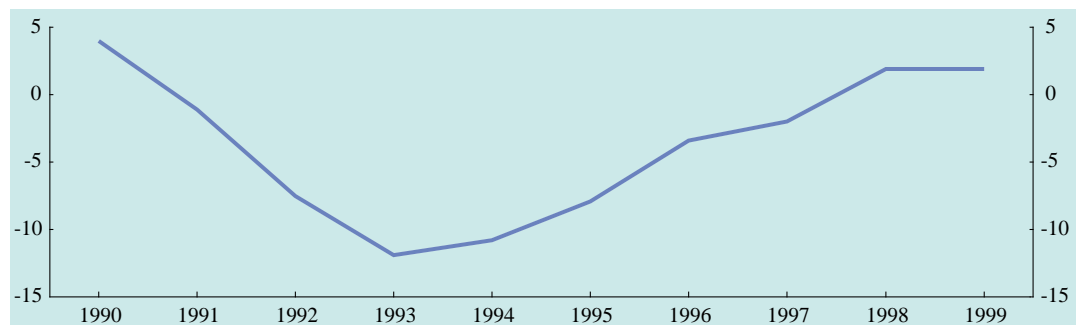
1) Alkuperäinen maturiteetti.

Kuvio 3.

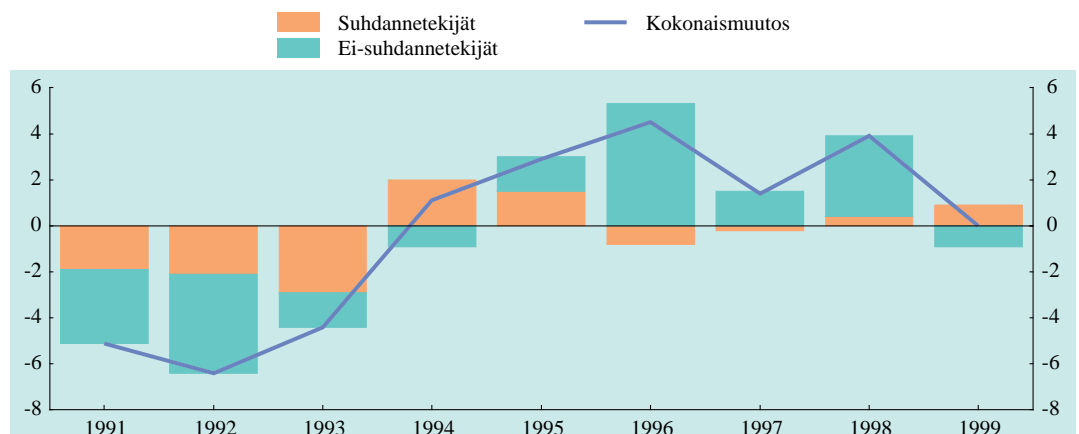
Ruotsi: Julkisen talouden ylijäämä (+) / alijäämä (-)

(prosentteina BKT:stä)

(a) Osuudet

(b) Vuosimuutokset ja taustatekijät

Lähde: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet).

Huom. Kuviossa 3b negatiivinen arvo tarkoittaa, että vaikutus on ollut alijäämää lisäävä, ja positiivinen arvo, että vaikutus on ollut alijäämää supistava.

Taulukko 6.

Ruotsi: Julkisen talouden alijäämä-/velkakoikaisut

(prosentteina BKT:stä)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Julkisen velan muutos	4,2	1,4	1,3	0,5	-3,8	-0,6
Julkisen talouden ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	-7,9	-3,4	-2,0	1,9	1,9	2,4
Alijäämä-/velkakoikaisut	-3,7	-2,0	-0,7	2,3	-1,9	1,8
Rahoitusomaisuuden ostot (+) tai myynnit (-)	-0,5	-2,0	0,2	2,8	-0,8	.
Käteinen raha ja talletukset	1,1	-1,6	-0,3	0,0	0,0	.
Lainat ja muut arvopaperit kuin osakkeet	-1,8	0,7	1,2	1,6	-0,9	.
Osakkeet ja osuudet	-0,3	-0,2	-0,9	1,0	0,3	.
Yksityistämiset	-0,4	0,0	-0,8	-0,7	0,0	.
Pääomasijoitukset	-0,1	-0,3	0,0	0,0	0,0	.
Muut	0,2	0,1	-0,2	1,7	0,3	.
Muu rahoitusomaisuus	0,5	-0,9	0,3	0,2	-0,2	.
Julkisen velan arvostusmuutokset	-2,1	1,2	0,0	0,6	0,0	.
Ulkomaanvaluutan arvonnousut (-) tai -alennukset (+)	.	.	.	0,1	-0,4	.
Muut arvostusmuutokset ¹⁾	.	.	.	0,5	0,4	.
Muut julkisen velan muutokset ²⁾	-1,1	-1,1	-0,9	-1,1	-1,3	.

Lähteet: EKPJ, lukuun ottamatta julkisen talouden ylijäämä/alijäämä ja alijäämä-/velkakoikaisuja (Euroopan komissio, kevään 2000 ennusteet).

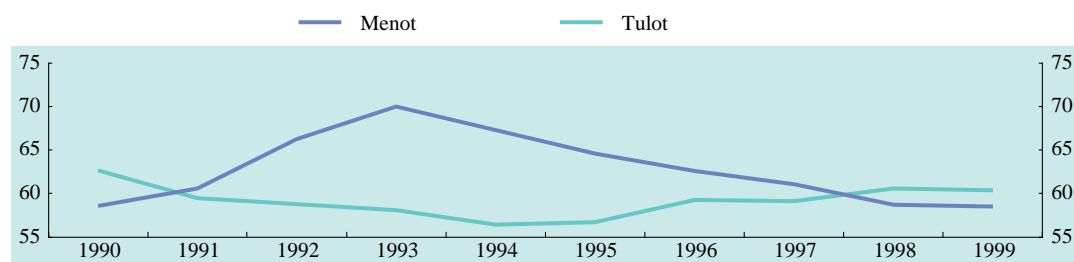
1) Sisältää julkisen talouden velan nimellisarvon ja markkina-arvon erotuksen liikkeeseenlaskuhetkellä.

2) Muihin ostovelkoihin liittyviä toimia (julkisyhteisöjen velkoja) ja sektorien uudelleenluokitteluja. Tähän erään saattaa sisältyä myös valtion vastuulleen ottamia velkoja.

Kuvio 4.

Ruotsi: Julkisen talouden menot ja tulot

(prosentteina BKT:stä)

Lähde: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet).

Taulukko 7.

Ruotsi: Julkisen talouden tulot ja menot

(prosentteina BKT:stä)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Tulot yhteensä	62,7	59,5	58,8	58,1	56,4	56,7	59,3	59,1	60,6	60,4
Välittömät verot	22,6	19,2	19,8	19,9	19,7	20,2	21,6	21,8	22,6	22,4
Välilliset verot	16,6	17,1	15,7	15,1	14,4	13,7	14,3	14,8	15,5	17,0
Sosiaaliturvamaksut	15,0	14,9	14,3	15,0	15,0	15,3	16,3	16,1	16,1	15,1
Muut tulot	8,4	8,2	9,0	7,9	7,2	7,3	6,9	6,2	6,2	5,7
Menot yhteensä	58,6	60,6	66,3	70,0	67,3	64,6	62,6	61,1	58,7	58,5
Tulonsiirrot	25,1	26,8	29,9	30,0	29,2	27,3	25,6	24,5	24,0	23,2
Korkomenot	4,8	5,0	5,2	6,1	6,6	7,1	7,1	6,9	6,2	5,5
Julkinen kulutus	26,4	26,3	27,0	28,4	27,4	26,3	27,1	26,7	26,7	27,0
Pääomamenot, netto	2,3	2,5	4,2	5,6	4,0	3,8	2,9	3,0	1,8	2,8
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-)	4,0	-1,1	-7,5	-11,9	-10,8	-7,9	-3,4	-2,0	1,9	1,9
Perusjäämä	8,9	3,9	-2,3	-5,8	-4,2	-0,8	3,7	4,8	8,0	7,4
Ylijäämä (+) tai alijäämä (-), ilman julkisia investointimenoja ¹⁾	6,4	1,1	-4,9	-8,7	-7,3	-4,5	-0,3	0,6	4,6	4,6

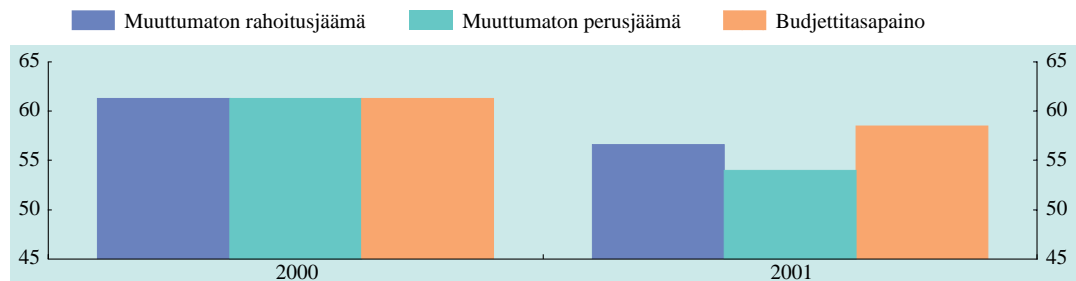
Lähde: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet). Pyöristyksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

1) Negatiivinen luku tarkoittaa, että julkisen talouden alijäämä on suurempi kuin investointimenot.

Kuvio 5.

Ruotsi: Velkasuhteen kehitys vaihtoehtoisia oletuksia käyttäen

(prosentteina BKT:stä)

Lähteet: Euroopan komissio (kevään 2000 ennusteet) ja EKP:n laskelmat.

Huom. Näissä kolmessa skenaariossa oletetaan, että velkasuhde vuonna 2000 on ennustetun mukainen eli 61,3 % ja että koko rahoitusjäämä, 2,4 % BKT:stä, tai perusjäämä, 7,1 % BKT:stä, pidetään muuttumattomana tarkastelujakson aikana, tai vaihtoehtoisesti, että budjetit ovat tasapainoisia vuodesta 2001 eteenpäin. Laskelmissa oletetaan, että BKT:n määrän kasvuvauhti vuonna 2000 on Euroopan komission arvioima 2,8 % ja inflaatiovauhti on 2 %. Lisäksi muuttumattoman perusjäämän skenaariossa on oletuksena 6 prosentin nimelliskorko. Alijäämä-/velkakoikaisujen määrän oletetaan olevan 0.

Taulukko 8.

Ruotsi: Ennusteet huoltosuhteesta

	1990	2000	2010	2020	2030
Huoltosuhte (65-vuotiaat ja sitä vanhemmat prosentteina 15–64-vuotiaista)	27,6	26,9	29,1	35,6	39,4

Lähde: Bos, E. (1994), World population projections 1994–95, World Bank, Washington D.C.

Taulukko 9.

(a) Ruotsi: Valuuttakurssin vakaus

Valuuttakurssimekanismin (ERM) jäsen Kahdenvälinen keskuskurssi devalvoitu maan omasta aloitteesta	Ei Ei	
Suurimmat poikkeamat ylös- ja alaspäin ¹⁾	Suurin poikkeama ylöspäin	Suurin poikkeama alaspäin
<i>1.4.–31.12.1998 (ERM-valuutat) ²⁾:</i>		
Belgian frangiin	0,4	-12,6
Tanskan kruunuun	0,4	-12,9
Saksan markkaan	0,4	-12,6
Espanjan pesetaan	0,5	-12,5
Ranskan frangiin	0,4	-12,6
Irlannin puntaan	0,4	-11,5
Italian liiraan	0,5	-12,4
Alankomaiden guldeniin	0,4	-12,4
Itävallan šillinkiin	0,4	-12,6
Portugalin escudoon	0,4	-12,5
Suomen markkaan	0,4	-12,3
<i>ERMin ulkopuoliset valuutat:</i>		
Kreikan drakmaan	0,5	-16,8
Englannin puntaan	4,2	-3,2
<i>4.1.1999–31.3.2000 (ERM II -valuutat) ³⁾:</i>		
euroon	8,3	-1,5
<i>Lisätieto:</i>		
Tanskan kruunuun	8,3	-1,4
Kreikan drakmaan	11,2	-1,1
Englannin puntaan	0,9	-9,0

Lähteet: BIS ja EKP:n laskelmat.

Huom. ERM II korvasi ERMin vuoden 1999 alusta.

1) Päivähavaintoja pankkipäiviltä; 10 päivän liukuva keskiarvo.

2) Suurimmat poikkeamat ylöspäin (+) ja alaspäin (-) kahdenvälisissä valuuttakurssissa suhteessa lueteltuihin valuuttoihin prosentteina, alkaen huhtikuusta 1998.

3) Suurimmat poikkeamat ylöspäin (+) ja alaspäin (-) kahdenvälisissä valuuttakurssissa suhteessa lueteltuihin valuuttoihin prosentteina, alkaen tammikuusta 1999.

(b) Ruotsin kruunun valuuttakurssipaineita kuvaavat keskeiset indikaattorit

3 kk:n keskiarvo päättynyt:	1998 Kesä	1998 Syys	1998 Joulu	1999 Maalis	1999 Kesä	1999 Syys	1999 Joulu	2000 Maalis
Valuuttakurssin vaihtelu ¹⁾	5,2	8,1	12,4	7,2	5,1	4,5	5,5	5,7
Lyhyiden korkojen ero ²⁾	0,5	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,5

Lähteet: Kansalliset tiedot ja EKP:n laskelmat.

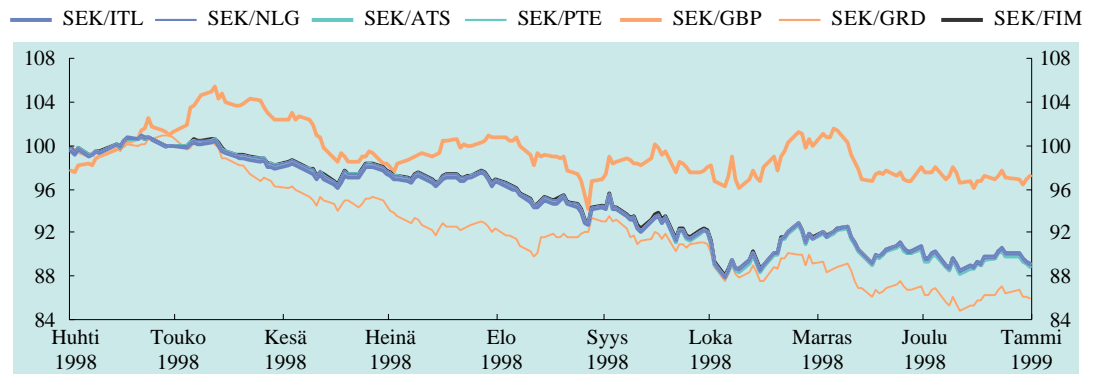
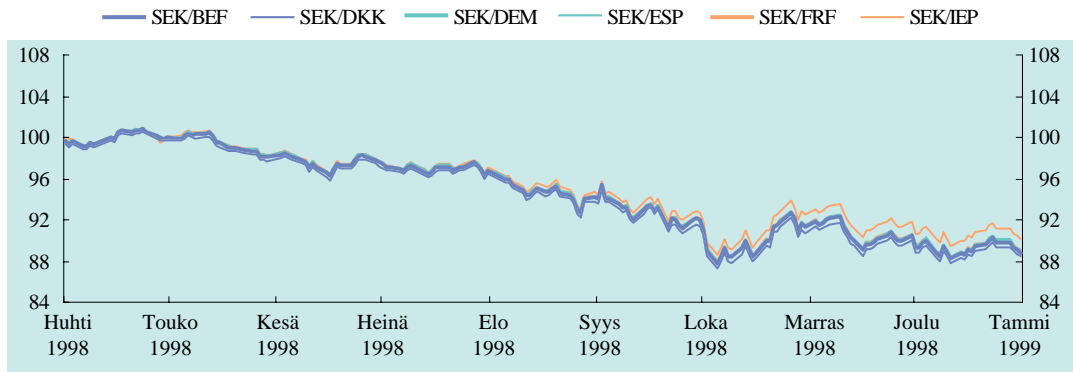
1) Vuonna 1998 Ruotsin kruunun Saksan markkakurssin ja 4.1.1999 alkaen Ruotsin kruunun eurokurssin päivittäisten prosenttimuutosten kuukausittainen keskihajonta vuositasolla prosentteina.

2) Kolmen kuukauden rahamarkkinakorkojen ero euroalueen pankkien välisten talletusten ostonoteerauksien painotettuun keskiarvoon prosenttiyksikköinä.

Kuvio 6a.

Ruotsin kruunu: Kahdenväliset vaihtokurssit vuonna 1998

(päivähavainnot, huhtikuun 1998 keskiarvo = 100, 1.4.–31.12.1998)

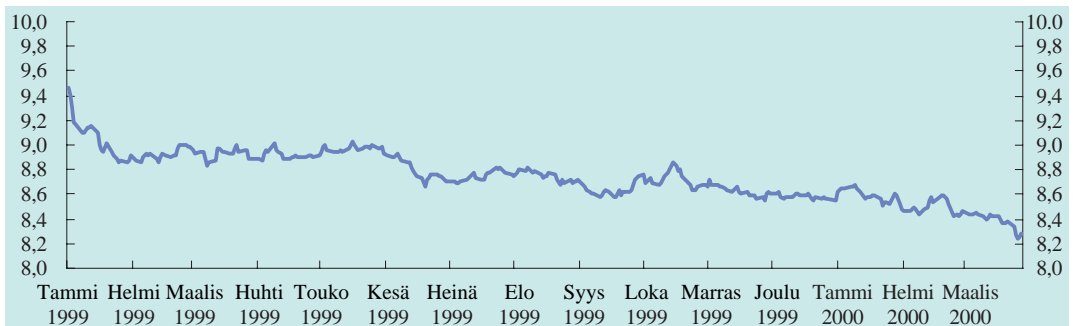

Lähde: BIS.

Kuvio 6b.

Ruotsin kruunu: Eurokurssi tammikuusta 1999 maaliskuuhun 2000

(päivähavainnot, 4.1.1999–31.3.2000)

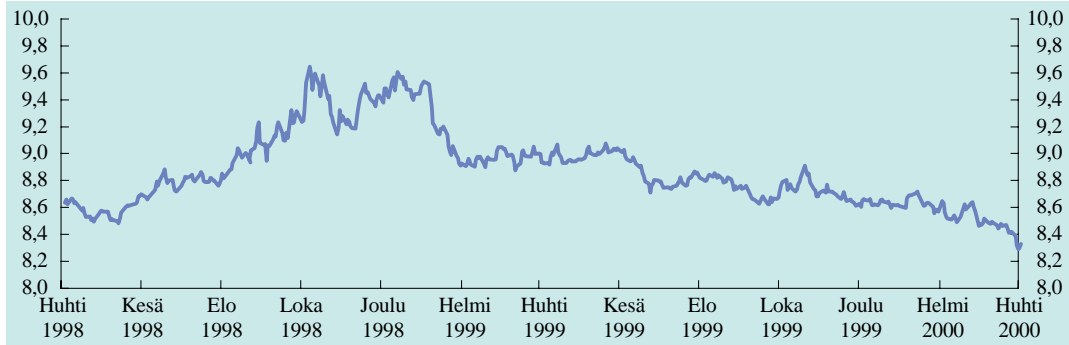

Lähde: EKP.

Kuvio 6c.

Ruotsin kruunu: Ecu-/eurokurssi huhtikuusta 1998 maaliskuuhun 2000

(päivähavaintoja, 1.4.1998–31.3.2000)

Lähteet: BIS ja EKP.

Taulukko 10.

Ruotsin kruunu: Reaalinen efektiivinen valuuttakurssi suhteessa EU-jäsenvaltioiden valuuttoihin

(neljännesvuosihavaintoja, poikkeamat prosentteina, vuoden 1999 viimeinen neljännes eri esimerkkikausiin verrattuna)

	Keskiarvo 1974–1999	Keskiarvo 1989–1999	Keskiarvo 1987
Reaaliset efektiiviset valuuttakurssit:			
Yksikkötyökustannuksiin (koko kansantalous) perustuva	-6,6	-2,0	0,9
Yksityisen kulutuksen deflaattoriin perustuva	-6,7	-5,1	-3,4
BKT:n deflaattoriin perustuva	-12,8	-6,8	-9,0
Tavaroiden ja palvelujen viennin deflaattoriin perustuva	-12,2	-5,8	-10,4
Lisätieto:			
Nimellinen efektiivinen valuuttakurssi	-20,5	-5,4	-15,7

Lähteet: Euroopan komissio ja EKP:n laskelmat.

Huom. Positiivinen luku tarkoittaa valuutan vahvistumista, negatiivinen sen heikkenemistä.

Taulukko 11.

Ruotsi: Ulkoinen kehitys

(prosentteina BKT:stä)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Vaihtotase ja pääomatase	-2,8	-1,9	-3,4	-2,1	0,4	2,0	2,7	2,9	3,4	1,9
Ulkomainen nettosaaminen (+) tai nettovelka (-)	.	.	-36,8	-43,8	-42,1	-33,5	-39,3	-42,6	-39,2	-34,0
Vienti (tavarat ja palvelut)	29,6	27,9	27,9	32,2	35,8	39,6	39,1	42,5	43,9	43,7
Tuonti (tavarat ja palvelut)	29,6	26,4	26,3	28,6	31,6	33,7	32,3	35,8	37,5	38,0
EU:n sisäinen vienti (vain tavarat) ¹⁾	62,0	62,0	68,4	64,6	58,6	59,6	57,1	55,6	56,0	-
EU:n sisäinen tuonti (vain tavarat) ¹⁾	62,9	63,1	69,4	68,6	64,8	68,6	68,5	67,7	67,8	-

Lähteet: Eurostat (vaihtotase ja pääomatase sekä tavaroiden ja palvelujen vienti ja tuonti vuosina 1990–1997, EU:n sisäinen vienti ja tuonti), kansalliset tiedot (tavaroiden ja palvelujen vienti ja tuonti sekä vaihtotase vuosina 1998–1999, ulkomainen nettosaaminen ja nettovelka) ja EKP:n laskelmat.

1) Prosentteina koko viennistä ja tuonnista.

Taulukko 12.

Ruotsi: Pitkät korot

(prosentteina)

	1998	1999	1/2000	2/2000	3/2000	4/1999– 3/2000
Pitkä korko	5,0	5,0	6,0	5,9	5,5	5,4
Viitearvo	6,6	6,8	-	-	-	7,2
Euroalueen keskiarvo	4,7	4,6	5,7	5,7	5,5	5,0

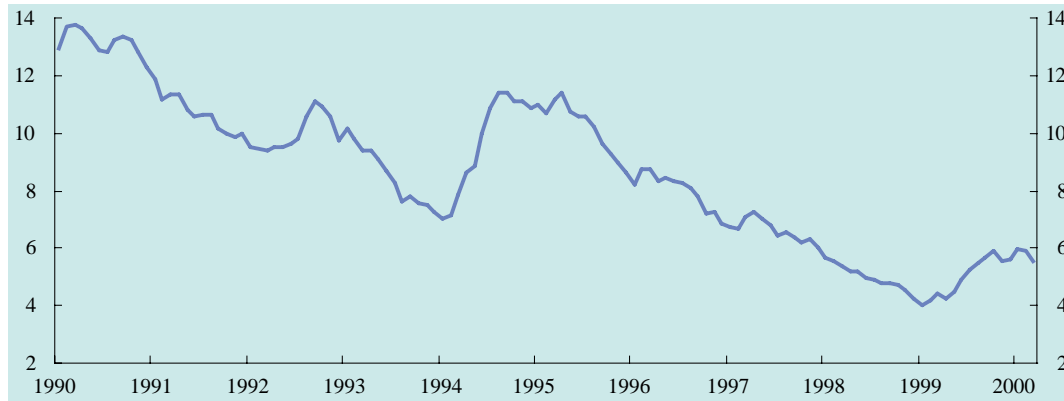
Lähde: Euroopan komissio.

Huom. Viitearvo on laskettu kolmen alhaisimman inflaation maan (Itävalta, Ranska ja Ruotsi huhtikuusta 1999 maaliskuuhun 2000 ulottuvana ajanjaksona) keskiarvona, johon on lisätty 2 prosenttiyksikköä. Euroalueen keskiarvo on ilmoitettu vain lisätietona.

Kuvio 7.

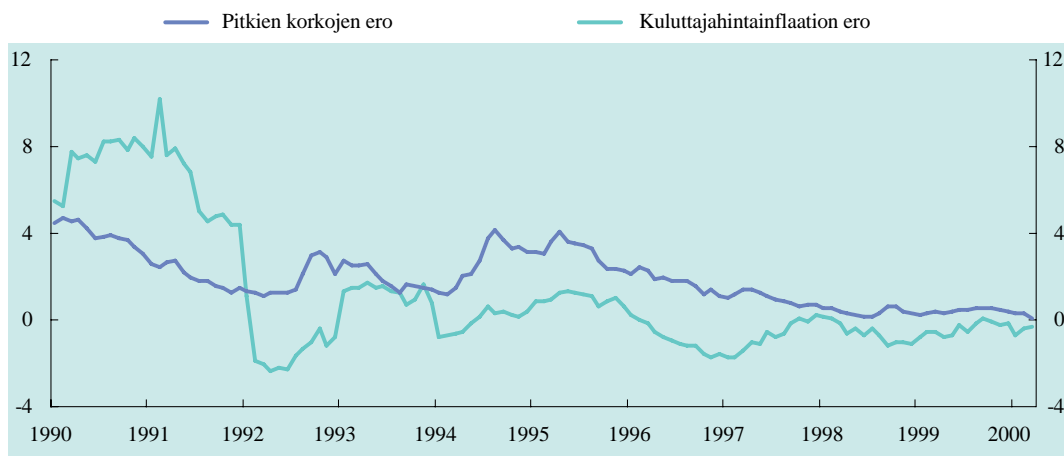
(a) Ruotsi: Pitkä korko

(kuukausikeskiarvoja, prosentteina)

(b) Ruotsi: Pitkien korkojen ja kuluttajahintainflaation erot niiden EU-jäsenvaltioiden suhteen, joissa pitkät korot ovat matalimmat¹⁾

(kuukausikeskiarvoja, prosentteina)

Lähteet: Korot: Euroopan komissio (jos tietoja ei ole ollut saatavissa, on käytetty kaikkein vertailukelpoisimpia tietoja); kuluttajahintaindeksitiedot ovat yhdenmukaistamattomia kansallisia tietoja.

1) Itävalta, Ranska, Saksa, Luxemburg ja Alankomaat.

Liite. Lähentymisindikaattoreita koskevien tilastojen laskentamenetelmät

Tässä liitteessä on tietoa lähentymisindikaattoreita koskevien tilastojen laskentamenetelmistä ja yksityiskohtia niiden yhdenmukaistamisessa saavutetusta edistymisestä.

Kuluttajahinnat

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen artiklassa 121 tarkoitettua lähentymiskriteereitä koskevassa pöytäkirjassa n:o 21 edellytetään, että hintatason lähentymistä mitataan kuluttajahintaindeksillä yhtäläisin perustein ottaen huomioon kansallisten määritelmien erot. Vaikka jäsenvaltioiden nykyiset kuluttajahintatilastot suurelta osin perustuvat samoihin periaatteisiin, yksityiskohdissa on huomattavia eroja, jotka vaikuttavat kansallisten tietojen vertailukelpoisuuteen.

Kuluttajahintaindeksien yhdenmukaistamiseen liittyvästä käsitteistä koskevasta työstä vastaa Euroopan komissio (Eurostat) kiinteässä yhteistyössä kansallisten tilastolaitosten kanssa. Avainkäyttäjänä EKP on ollut tiiviisti mukana tässä työssä edeltäjänsä EMI:n tapaan. Lokakuussa 1995 Euroopan neuvosto hyväksyi yhdenmukaistettuja kuluttajahintaindeksejä (YKHI) koskevan asetuksen, jota käytetään yksityiskohtaisempien yhdenmukaistamistoi-
menpiteiden pohjana.

Eurostat julkaisi ensimmäiset YKHIt vuonna 1997. YKHlen aikaansaamiseksi tehdyt yhdenmukaistamistoi-
menpiteet ovat perustuneet useisiin Euroopan komission ja EU:n neuvoston asetuksiin. Eri maiden YKHlen tuote-, alue- ja väestökattavuudet ovat samanlaiset (kaikista näistä kolmesta seikasta saattaa aiheutua merkittäviä eroja eri maiden kuluttajahintaindeksien välille). Useilla osa-alueilla on luotu muitakin yhteisiä standardeja (esimerkiksi uusien tuotteiden ja palvelujen käsitteily). Jotkin näistä yleisistä säännöistä ovat vasta vähimmäisvaatimuksia, ja on odotettavissa, että niitä kehitetään edelleen tulevaisuudessa.

YKHlen kattavuutta on laajennettu ja yhdenmukaistettu kaikissa jäsenvaltioissa tammikuusta 2000 alkaen kahden heinäkuussa 1998 säädetyn EU:n neuvoston asetuksen mukaisesti. Nämä muutokset näkyvät vain osittain 12 kuukauden inflaatiovauhteissa tammikuusta maaliskuuhun 2000, koska kattavuuden muutos on tullut voimaan tammikuussa 2000 eikä vuoden 1999 tai sitä edeltävien vuosien inflaatiolukuja ole yleensä korjattu vastaavasti.

Kreikan YKHIä ajantasaistettiin vuonna 1999 myös ottamalla käyttöön vuoden 1998 kuluspainot. YKHIn painorakenteen tarkistus vuodesta 1999 alkaen hidasti vuotuista inflaatiovauhtia vuonna 1999 noin 0,2 prosenttiyksikköä.

Maittaisten YKHlen avulla arvioidaan tässä raportissa kuluttajahintatasojen lähentymistä. Lisäksi koko euroalueen kattava YKHI on tärkein EKP:n yhteisessä rahapolitiikassa käytettävä kuluttajahintojen mittari tammikuusta 1999 alkaen.

Julkinen talous

Perustamissopimukseen liitettyssä liiallisia alijäämiä koskevassa pöytäkirjassa n:o 20 ja marraskuussa 1993 annetussa neuvoston asetuksessa, sellaisena kuin se on muutettuna helmikuussa 2000, määritellään ”julkinen”, ”julkisen talouden ylijäämä/alijäämä”, ”korkomenot”, ”investoinnit”, ”velka” ja ”bruttokansantuote (BKT)” Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmän (EKT) mukaisesti. Ensimmäisen lähentymisraportin tilastostandardina käytettiin EKT:n toista painosta, mutta vuodesta 2000 lähtien liiallisia alijäämiä koskevaan menettelyyn sovelletaan uutta Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmää 1995 (EKT 95) neuvoston asetuksessa säädetyllä tavalla. EKT 95 on yhdenmukainen muiden kansainvälisten standardien, kuten YK:n kansantalouden tilinpitojärjestelmän (SNA 1993) kanssa.

”Julkinen” käsittää valtionhallinnon, osavaltiohallinnon (jäsenvaltioissa, jotka ovat rakenteeltaan liittovaltioita), alueellisen tai paikallishallinnon ja sosiaaliturvarahastot. Siihen eivät kuulu valtionyritykset, ja se tulee siksi pitää erillään laajemmin määritellystä julkisesta sektorista.

”Julkisen talouden ylijäämällä (alijäämällä)” tarkoitetaan julkisyhteisöjen nettoluotonantoa (nettoluotonottoa). Se on julkisen talouden tulojen ja menojen erotus. ”Julkisella velalla” tarkoitetaan EKT 95:n ryhmiin käteisraha ja talletukset, muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (esimerkiksi valtion velkapaperit) ja lainat luokiteltavien julkisyhteisöjen velkojen kantaa bruttomääräisenä ja nimellisarvon mukaan laskettuna. Julkiseen velkaan ei lasketa swapeja, kauppaluottoja ja muita velkoja, joista ei ole olemassa rahoitusasiakirjaa, kuten esimerkiksi liikaa maksetut veroennakot. Siihen eivät myöskään kuulu vastuutoumukset, kuten valtioneuvokset ja eläkesitoumukset. Julkinen velka on bruttomääräinen käsite, koska varoja ei vähennetä veloista, mutta julkisen sektorin keskinäiset velat kuitenkin konsolidoidaan, joten julkinen velka ei sisällä velkoja muille julkisen talouden yksiköille.

Julkisen talouden alijäämää ja julkista velkaa koskevista määrittelyistä johtuu, että julkisyhteisöjen velkakannan muutos kahden peräkkäisen vuoden lopussa saattaa poiketa huomattavasti julkisen talouden alijäämän määrästä tarkasteluvuonna. Julkista velkaa voidaan vähentää esimerkiksi valtionyritysten yksityistämisestä saaduilla varoilla tai myymällä muuta rahoitusomaisuutta ilman että sillä on (välitöntä) vaikutusta julkisen talouden alijäämään. Käänteisesti tämä merkitsee, että julkisen talouden alijäämää voidaan supistaa korvaamalla tulonsiirtoja julkisen sektorin myöntämällä lainoilla tai julkisen sektorin osakkuudella valtionyrityksissä ilman että sillä on välitöntä vaikutusta julkiseen velkaan. Alijäämän ja julkisen velan muutoksen erotus eli ”alijäämä-/velkakoikaisu” on tärkeä tekijä myös arvioitaessa ilmoitettujen tietojen tilastollista laatua.

Alijäämä- ja velkasuhteiden laskemisessa käytettävä ”bruttokansantuote (BKT)” on EKT 95:ssä määritelty BKT.

Vuoden 1994 alusta lukien EU:n jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet julkisen talouden alijäämää ja julkista velkaa koskevat tiedot Euroopan komissiolle vähintään kahdesti vuodessa. Perustamissopimuksen mukaan vastuu liiallisia alijäämiä koskevassa menettelyssä käytettävien tilastotietojen toimittamisesta kuuluu Euroopan komissiolle. Euroopan komission tilastotoimisto (Eurostat) valvoo, että nämä tiedot ovat EKT 95:n mukaisia. Yksityiskohtaiset ohjeet EKT 95:n soveltamisesta esitetään alkuvuonna 2000 julkaistussa julkisen talouden alijäämää ja julkista velkaa koskevassa käsikirjassa. Käsikirjan on hyväksynyt raha-, rahoitus- ja maksutasetilastokomitea (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics, CMFB), joka koostuu jäsenvaltioiden keskuspankkien ja kansallisten tilastolaitosten edustajista.

Valuuttakurssit

Tarkastelun kohteena olevien jäsenvaltioiden valuuttojen eurokurssit perustuvat EKP:n kunkin päivänä klo 15.15 Suomen aikaa kirjaamiin päivittäisiin viitekursseihin (kurssit kirjataan keskuspankkien välisen päivittäisen yhteispuhelun jälkeen). EKP julkaisee nämä viitekurssit verkkosivuillaan, ja ne ovat luettavissa myös sähköisistä markkinainformatiojärjestelmistä. Valuuttojen kurssit ecuun nähden ovat Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä julkaistuja päivittäisiä virallisia kurseja. Tässä raportissa käytetyt EU-maiden ristikkäiskurssit on johdettu näistä euro- ja eukurseista. Nimelliset ja reaaliset efektiiviset valuuttakurssit, joihin raportissa viitataan, perustuvat Euroopan komission laskemiin sarjoihin.

Pitkät korot

Pöytäkirjassa n:o 21 perustamissopimuksen artikkelissa 121 tarkoitetuista lähentymiskriteereistä edellytetään, että korkojen lähentymis-

tä arvioidaan valtion pitkien joukkovelkakirjalainojen tai muiden vastaavien arvopapereiden perusteella. Korkojen kehitystä seurataan vuoden ajan ennen arviointia ja seurannassa otetaan huomioon kansallisten määritelmien erot.

Vaikka Euroopan komissio lähentymiskriteereitä koskevan pöytäkirjan n:o 21 artiklan 5 mukaan on vastuussa pöytäkirjan soveltamisessa tarvittavien tilastotietojen tuottamisesta, EMI oli alan asiantuntemuksensa vuoksi antanut apua edustavien pitkien korkojen tilastotietojen määrittelyssä ja tilastotietojen keräämisessä keskuspankeilta komissiota varten. Myös EKP on antanut tällaista apua EMIn seuraajana.

Vaikka eri jäsenvaltioiden joukkovelkakirjatuottojen laskentamenetelmät ovat samanlaisia, pitkien korkojen tilastoinnissa esiintyi huomattavia eroja; erot liittyivät arvopapereiden valintaan, käytettyihin tuottokaavoihin, valittuihin maturiteetteihin, verokohteluun ja erisuuruista kuponkikoroista johtuvien tuottoerojen muuttamiseen keskenään vertailukelpoisiksi. EMIn tekemän yhdenmukaistamistyön tavoitteena oli laatia – tietojen vertailukelpoisuutta haittaamatta – erityisesti näitä valintoja koskevia suosituksia, jotka olisivat niin yleisiä, että niissä otettaisiin huomioon kansallisten markkinoiden erot, ja kuitenkin niin joustavia, etteivät ne rajoita markkinoiden kehitystä.

Yhdenmukaistamisen periaatteina oli, että joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskijan tulisi olla valtio, kiinteäkorkoisten arvopapereiden maturiteetin tulisi olla noin 10 vuotta ja tuotto tulisi laskea bruttomäärästä (eli tuotosta, josta ei ole vähennetty veroja). Jotta markkinoiden syvyys tulisi otetuksi huomioon ja jotta likviditeetti-premio ei siirtyisi tuottoon, arvopaperit olisi valittava sillä perusteella, että ne ovat hyvin likvidejä. Vastuu valinnasta on jäsenvaltioilla. Joulukuun 1997 lopun jälkeen yksitoista jäsenmaata on käyttänyt viitelainaa ja neljä otosta joukkovelkakirjalainoista siten, että määräävänä tekijänä on ollut markkinoiden likviditeetti 10 vuoden maturiteetissa. Arviointiin ei oteta lainoja, joihin sisältyy ”erikoispiirteitä” (esim. optiot tai nolla-

kuponkilainat). Valittaessa hyvin likvidejä joukkovelkakirjalainoja minimoidaan myös tehokkaasti ja epäsuorasti erilaisten kuponkiarvojen vaikutus. Lopuksi yhdenmukainen kaava valittiin olemassa olevien kansainvälisten standardien joukosta. Se on kaava 6.3 International Securities Market Associationin julkaisusta ”Formulae for Yield and other Calculations”. Kun otoksessa on enemmän kuin yksi joukkovelkakirjalaina, valittujen lainojen likviditeetti oikeuttaa käyttämään tuottojen yksinkertaista keskiarvoa edustavan koron tuottamiseksi. Näiden harmonisointitoimien tarkoituksena oli painottaa lähentymisen kestävyuden mittaamista tilastojen avulla. Kuten jo mainittiin, yhdenmukaistettujen edustavien pitkien korkojen tuottaminen on toteutunut keskuspankeissa, ja tässä raportissa käytetään täysin yhdenmukaistettuja korkotietoja.

Muut tekijät

Perustamissopimuksen artiklan 121 kohdan 1 viimeisessä kappaleessa todetaan, että komission ja EKP:n raporteissa on neljän pääkriteerin lisäksi otettava huomioon ecun kehitys, markkinoiden yhdentymisen tulokset, vaihtotaseiden tasapainon tila ja kehitys sekä yksikkökustannusten ja muiden hintaindikaattorien kehityksen tarkastelu.

Pöytäkirjassa n:o 21, joka neljän pääkriteerin osalta kuvailee käytettävät tiedot melko yksityiskohtaisesti ja määrää, että komission on toimitettava kriteereiden noudattamisen arviointiin tarvittavat tiedot, ei ole mitään viitasta näihin ”muihin tekijöihin”.

Viime vuosia koskevat maksutasetilastot ja tilastot ulkomaisesta nettovarallisuudesta ja -velasta on laadittu Kreikan ja Ruotsin keskuspankeissa (Kreikan tiedot vuosilta 1997–1999 ja Ruotsin vuosilta 1998–1999) IMF:n maksutasekäsikirjan 5. laitoksen mukaisesti. Aiempien vuosien vastaavat tilastot on laatinut Euroopan komissio (Eurostat) aikaisempien standardien (IMF:n maksutasekäsikirjan 4. laitos) ja korvikemuuttujen perusteella.

Tiedot yksikkötyökustannuksista ja kansantalouden tilinpidon deflaattoreista perustuvat EKT 95:n määritelmien mukaisesti laadittuihin tilastoihin. Tuottajahintaindeksien laatimisessa on käytetty määritelmiä, joiden avulla on mahdollista saavuttaa jäsenvaltioiden kesken jokseenkin vertailukelpoiset tulokset. Indeksit perustuvat kotimaan myyntihintoihin tehdasteollisuudessa.

Tilastotietojen ajankohta

Tämän lähentymisraportin tilastot perustuvat 14.4.2000 käytettävissä olleisiin tietoihin lukuun ottamatta Euroopan komission (Eurostatin) 18.4.2000 julkaisemia YKHI-tilastoja.

Luku III

Kansallisen lainsäädännön sopusointuisuus perustamissopimuksen kanssa

I Johdanto

I.1 Yleistä

Perustamissopimuksen¹ artiklan 122 kohdassa 2 tulkittaessa sitä yhdessä artiklan 121 kohdan 1 kanssa edellytetään, että EKP (ja Euroopan komissio) antavat kertomuksia vähintään kerran kahdessa vuodessa muun muassa siitä, onko kunkin jäsenvaltion, jota koskee poikkeus, kansallinen lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, sopusoinnussa perustamissopimuksen artiklojen 108 ja 109 sekä EKPJ:n perussäännön² kanssa (tässä raportissa tuosta edellytyksestä käytetään myös ilmausta ”oikeudellinen lähentyminen”). Näiden perustamissopimuksen määräysten mukaisesti EKP on selvittänyt Kreikan ja Ruotsin lainsäädäntötilannetta sekä niiden toteuttamia tai vielä tarvittavia lainsäädäntötoimia, joilla kansallinen lainsäädäntö saatetaan perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön mukaiseksi. Selvityksen tulokset esitetään tässä raportissa.

Tässä raportissa hyödynnetään EMIn aikaisempia oikeudellista lähentymistä koskevia raportteja, joista mainittakoon erityisesti maaliskuussa 1998 ilmestynyt EMIn lähentymisraportti, mutta myös vuosien 1995 ja 1996 raportit lähentymisen edistymisestä ja näiden raporttien lainsäädäntötietoja koskevat päivitykset lokakuulta 1997. Lyhyiden vuoksi tämä luku on sisällöltään harkitun tiivis. Sitä, onko kansallinen lainsäädäntö sopusoinnussa perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa, selostetaan ensin EMIn vuoden 1998 lähentymisraportin pohjalta, ja sen jälkeen tarkastellaan Kreikassa ja Ruotsissa tehtyjä tai tekeillä olevia lainsäädännön muutoksia. Tätä lukua luettaessa tulisikin lisäselvityksen saamiseksi katsoa EMIn aikaisempia raportteja oikeudellisesta lähentymisestä EU-jäsenvaltioissa ja erityisesti EMIn vuoden 1998 lähentymisraporttia.

I.2 Tanska ja Iso-Britannia

Tässä raportissa käsitellään vain Kreikkaa ja Ruotsia, koska Tanska ja Iso-Britannia ovat erityisasemassa olevia jäsenvaltioita.

Eräistä Tanskaa koskevista määräyksistä tehdystä perustamissopimuksen pöytäkirjassa n:o 26 todetaan, että Tanskan hallitus antaa EU:n neuvostolle tiedoksi kantansa osallistumisesta EMUn kolmanteen vaiheeseen ennen kuin neuvosto suorittaa perustamissopimuksen artiklan 121 kohdassa 2 tarkoitetun arviointinsa. Tanska on jo ilmoittanut, ettei se aio osallistua EMUn kolmanteen vaiheeseen. Pöytäkirjan n:o 26 artiklan 2 mukaan tämä merkitsee, että Tanskaa kohdellaan jäsenvaltiona, jota koskee poikkeus. Miten asiantila vaikuttaa Tanskaan, siitä on määrätty päätöksellä, jonka jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet tekivät huippukokouksessaan Edinburghissa 11.–12.12.1992. Tässä päätöksessä todetaan, että Tanskalla säilyy sen nykyinen kansallisiin lakeihin ja asetuksiin perustuva rahapoliittinen toimivalta, mukaan lukien Tanskan keskuspankin rahapoliittiset toimivaltuudet. Koska Tanskaan sovelletaan perustamissopimuksen artiklan 122 kohdan 3 mukaan perustamissopimuksen artiklaa 108, Tanskan keskuspankin on täytettävä keskuspankin riippumattomuutta koskevat vaatimukset. EMIn vuoden 1998 lähentymisraportissa tämä vaatimus todettiin täytetyksi, eikä tilanne ole muuttunut. Tanskan keskuspankin oikeudellisesta integroitumisesta EKPJ:hin ei tarvitse säätää lailla, eikä muuta lainsäädäntöä tarvitse mukauttaa niin kauan kuin Tanska ei ilmoita ottavansa yhteistä rahaa käyttöön.

Eräistä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevista määräyksistä tehdyn perustamissopimuksen pöytäkirjan n:o 25 mukaan Iso-Britannia ei ole velvollinen siirtymään EMUn kolmanteen vaiheeseen, ellei se ilmoita EU:n neuvostolle tällaisesta aikomuksestaan. Iso-Britannia ilmoitti neuvostolle 30.10.1997, ettei se aikonut ottaa käyttöön yhteistä rahaa 1.1.1999 (tilanne ei ole muuttunut). Tämän ilmoituksen johdosta Isoon-Britanniaan ei sovelleta tiettyjä

¹ Viitattaessa perustamissopimukseen ja EKPJ:n perussääntöön viitataan Euroopan yhteisön perustamissopimukseen (siten kuin sitä on muutettu Amsterdamin sopimuksella) ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussääntöön, ellei toisin mainita.

² Ks. alaviite 1.

perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräyksiä (mukaan lukien sopimuksen artikkelit 108 ja 109). Näin ollen tällä hetkellä ei ole oikeudellista velvoitetta varmistaa, että

2 Mukautusten soveltamisala

2.1 Mukautettavat alueet

Jotta pystyttäisiin määrittämään ne alueet, joilla kansallista lainsäädäntöä on mukautettava, erotetaan toisistaan

- kansallisten keskuspankkien riippumattomuus (ks. erityisesti perustamissopimuksen artikla 108 sekä EKPJ:n perussäännön artikkelit 7 ja 14.2)
- kansallisten keskuspankkien oikeudellinen integroituminen EKPJ:hin (ks. erityisesti EKPJ:n perussäännön artikkelit 12.1 ja 14.3) sekä
- muu lainsäädäntö kuin kansallisten keskuspankkien perussäännöt.

2.2 Keskuspankkien riippumattomuus

EMIn vuoden 1998 lähentymisraportissa keskuspankkien riippumattomuutta käsiteltiin laajasti. Raportissa todettiin muun muassa, että ristiriitaisuudet tällä alueella on tosiasiallisesti poistettava viimeistään EKPJ:n perustamispäivänä (eli 1.6.1998), mikä merkitsi sitä, että tarvittavien lainmuutosten oli siis tuona päivänä oltava paitsi hyväksytyjä myös voimassa. EMI totesi, että Kreikka oli täyttänyt tämän vaatimuksen ja että ristiriitaisuuksia keskuspankin riippumattomuuden suhteen ei ollut. Nykytilanteen tarkastelu (ks. osa 5.1) osoittaa, että tilanne ei ole muuttunut. EMI totesi myös, että tämä vaatimus ei ollut täytynyt Ruotsissa, koska Ruotsin keskuspankin perussäännön muutokset, joiden oli tarkoitus varmistaa keskuspankin riippumattomuus, olivat yhä valtiopäivien käsiteltävinä ja tulisivat voimaan vasta 1.1.1999. EMI katsoi myös, että jos muutokset tulisivat voimaan sellaisina kuin ne esiteltiin EMille perustamissopimuksen ar-

Ison-Britannian kansallinen lainsäädäntö (Englannin pankin perussääntö mukaan lukien) on sopusoinnussa perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa.

tiklan 117 mukaisessa kuulemismenettelyssä, ristiriitaisuuksia keskuspankin riippumattomuuden suhteen ei enää olisi. Nykytilanteen tarkastelu (ks. osa 5.2) osoittaa, että pienehköistä pääasiassa esitystapaan liittyvistä muutoksista huolimatta lainmuutokset ovat tulleet voimaan 1.1.1999 ja että tästä syystä ristiriitaisuuksia keskuspankin riippumattomuuden suhteen ei enää ole. Näin ollen tässä raportissa ei käsitellä toistamiseen niitä EMIn vuoden 1998 lähentymisraportissa laajasti kuvattuja keskuspankin riippumattomuuteen liittyviä tunnusmerkkejä, joihin kulloinkin saateetaan viitata.

2.3 ”Sopusointu” ja ”yhdenmukaistaminen”

Perustamissopimuksen artiklassa 109 edellytetään, että kansallisen lainsäädännön on oltava ”sopusoinnussa” perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa. Ilmaisuihin ”sopusoinnussa” osoittaa, että perustamissopimuksessa ei vaadita kansallisten keskuspankkien perussääntöjen ”yhdenmukaistamista” toisiinsa eikä EKPJ:n perussääntöön nähden. Kansallisia eroja saa edelleen olla. EKPJ:n perussäännön artiklassa 14.4 kansallisille keskuspankeille sallitaan myös muita kuin EKPJ:n perussäännössä määrättyjä tehtäviä edellyttäen, etteivät ne ole ristiriidassa EKPJ:n tavoitteiden ja tehtävien kanssa. Tällaisia muita tehtäviä mahdollistavat säännökset ovat selkeä esimerkki tapauksista, joissa kansallisten keskuspankkien perussääntöjen sallitaan edelleen poiketa toisistaan. Ilmaisuihin ”sopusoinnussa” merkitsee pikemminkin, että kansallisia lainsäädäntöjä ja kansallisten keskuspankkien perussääntöjä on muutettava siten, etteivät ne ole ristiriidassa perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa ja että ne varmistavat kansallisten keskuspankkien integroitumisen EKPJ:hin tarvittavalla tavalla. Vaikka kansallisia käytäntöjä

saa edelleen jatkaa, on muutettava erityisesti kaikki säännökset, jotka rikkovat perustamissopimuksen määräyksiä kansallisen keskuspankin riippumattomuudesta ja sen asemasta EKPJ:n erottamattomana osana. Perustamissopimuksessa ja EKPJ:n perussäännössä edellytetään, että kansallisen lainsäädännön ristiriitaisuudet perustamissopimukseen ja EKPJ:n perussääntöön nähden on poistettava. Tähän veloitteeseen ei vaikuta perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön ensisijaisuus kansalliseen lainsäädäntöön nähden eikä kulloisenkin ristiriitaisuuden luonne.

Perustamissopimuksen artiklassa 109 määrätty velvoite koskee ainoastaan ristiriitaisuutta perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräyksiin nähden. Siksi tässä raportissa ei esimerkiksi puututa sellaisiin kansallisen lainsäädännön välttämättömiin mukautuksiin, jotka johtuvat euron käyttöönotosta anne-

tuista EU:n neuvoston asetuksista. Tällaisia ovat muun muassa kansallisten setelien ja metallirahojen korvaaminen euroseteleillä ja -metallirahoilla sekä näihin liittyvät oikeudelliset näkökohdat.³ Myös sellainen kansallinen lainsäädäntö, joka on ristiriidassa EY:n tai EKP:n sekundäärilainsäädännön kanssa, on kuitenkin luonnollisesti mukautettava tähän sekundäärilainsäädäntöön. Tämä yleisvaatimus perustuu yhteisön tuomioistuimen oikeuskäytäntöön.

Perustamissopimuksessa ja EKPJ:n perussäännössä ei myöskään määrätä, millä keinoin kansallista lainsäädäntöä on mukautettava. Se voidaan tehdä sisällyttämällä kansalliseen lainsäädäntöön joko viittauksia perustamissopimukseen ja EKPJ:n perussääntöön tai sisällyttämällä siihen näiden määräyksiä taikka yksinkertaisesti poistamalla ristiriitaisuudet tai käyttämällä näitä menetelmiä yhdessä.

3 Kansallisten keskuspankkien oikeudellinen integroituminen EKPJ:hin

EKPJ:n perussäännön artiklassa 14.3 todetaan muun muassa, että kolmanteen vaiheeseen täysimittaisesti osallistuvat kansalliset keskuspankit ovat erottamaton osa EKPJ:tä ja toimivat EKP:n suuntaviivojen ja ohjeiden mukaisesti. Kansallisen lainsäädännön (erityisesti kansallisten keskuspankkien perussääntöihin sisältyvät) säännökset, jotka estäisivät EKPJ:n tehtävien suorittamista tai EKP:n päätösten noudattamista, olisivat EKPJ:n tehokkaan toiminnan vastaisia. Sen vuoksi kansallisia lainsäädäntöjä ja kansallisten keskuspankkien perussääntöjä on mukautettava, jotta ne olisivat sopusoinnussa perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa. Perustamissopimuksen artiklan 109 noudattamiseksi kansalliset lainsäädäntömenettelyt oli toteutettava siten, että kansallisen lainsäädännön sopusointuisuus perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa varmistetaan EKPJ:n perustamispäivään mennessä. Kansallisten keskuspankkien täydellistä oikeudellista integroitumista EKPJ:hin koskevien säännösten tarvitsee kuitenkin tulla voimaan vasta silloin, kun kansallisesta keskuspankista tulee erotta-

maton osa EKPJ:tä. Jos kyse on jäsenvaltiosta, jota koskee poikkeus, tämä ajankohta on se päivä, jona valtio ottaa käyttöön yhteisen rahan. Tarkastelun kohteena ovatkin pääasiassa ne alueet, joilla oikeussäännökset voivat estää kansallista keskuspankkia noudattamasta EKPJ:n vaatimuksia tai pääjohtajaa suorittamasta tehtäviään EKP:n neuvoston jäsenenä tai joilla oikeussäännökset eivät ota huomioon EKP:n toimivaltaa. Tällöin on tarkasteltu erikseen niitä alueita, joista kansallisten keskuspankkien perussäännöt tavallisesti koostuvat: laissa säädetyt tavoitteet, välineet, organisaatio ja taloutta koskevat määräykset.

3.1 Laissa säädetyt tavoitteet

Kansallisten keskuspankkien täydellinen integroituminen EKPJ:hin edellyttää, että kansallis-

³ Ks. neuvoston asetus (EY) N:o 1103/97, annettu 17 päivänä kesäkuuta 1997, tietyistä euron käyttöön ottamiseen liittyvistä säännöksistä ja neuvoston asetus (EY) N:o 974/98, annettu 3 päivänä toukokuuta 1998, euron käyttöönotosta.

ten keskuspankkien (ensi- ja toissijaiset) laissa säädetyt tavoitteet ovat EKPJ:n perussäännön artiklassa 2 määrättyjen EKPJ:n tavoitteiden mukaiset. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että ”kansallisesti painottuneet” laissa säädetyt tavoitteet, kuten velvollisuus harjoittaa rahapolitiikkaa osana jäsenvaltion yleistä talouspolitiikkaa, on mukautettava.

3.2 Tehtävät

EMUn kolmanteen vaiheeseen täysimittaisesti osallistuvan jäsenvaltion kansallisen keskuspankin tehtäviä sääntelevät pääasiassa sen asema EKPJ:n erottamattomana osana ja siten perustamissopimus ja EKPJ:n perussääntö. Siksi kansallisten keskuspankkien perussääntöjen määräyksiä niiden tehtävistä on perustamissopimuksen artiklan 109 noudattamiseksi verrattava perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön vastaaviin määräyksiin⁴ ja mahdolliset ristiriitaisuudet on poistettava. Tämä koskee kaikkia sellaisia määräyksiä, jotka euron käyttöönoton ja EKPJ:hin integroitumisen jälkeen estävät EKPJ:n tehtävien suorittamista, ja erityisesti määräyksiä, joissa ei oteta huomioon EKPJ:n perussäännön luvussa IV määriteltyä EKP:n toimivaltaa.

3.3 Välineet

Kansallisen keskuspankin perussäännössä on luonnollisesti määräyksiä rahapolitiikan välineistä. Myös näitä välineitä koskevia kansallisia määräyksiä on verrattava perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön vastaaviin määräyksiin ja mahdolliset ristiriitaisuudet on poistettava perustamissopimuksen artiklan 109 noudattamiseksi.

3.4 Organisaatio

Sen lisäksi, että perustamissopimuksen artiklassa 108 kansallisia keskuspankkeja kielletään

antamasta, ottamasta vastaan ja pyytämästä ohjeita, niiden perussäännöillä ei saa luoda järjestelmiä, jotka voivat joko sitoa pääjohtajaa tämän käyttäessä äänioikeutta EKP:n neuvoston jäsenen erityisominaisuudessa tai estää kansallisen keskuspankin päätöksenteoelimiä noudattamasta EKP:n tasolla annettuja määräyksiä.

3.5 Taloutta koskevat määräykset

Taloutta koskevilla EKPJ:n perussäännön määräyksillä voi olla erityistä merkitystä määrittäessä kansallisten keskuspankkien perussääntöjen ristiriitaisuuksia EKPJ:n perussääntöön nähden. Nämä määräykset voidaan jakaa kirjanpitoa,⁵ tilintarkastusta,⁶ pääoman merkitsemistä,⁷ valuuttavarantojen siirtoa⁸ ja rahoitustuloa⁹ koskeviin. Niiden mukaan kansallisten keskuspankkien on pystyttävä noudattamaan perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön asianomaisissa artikloissa määrättyjä velvollisuuksia.

3.6 Muut määräykset

Kansallisten keskuspankkien perussääntöjä saatetaan joutua mukauttamaan myös muilta kuin edellä käsitellyiltä osin. Esimerkiksi EKPJ:n perussäännön artiklassa 38 määrätty EKP:n ja kansallisten keskuspankkien henkilöstön salassapitovelvollisuus voi vaikuttaa myös kansallisten keskuspankkien perussääntöjen vastaaviin määräyksiin.

⁴ Erityisesti perustamissopimuksen artiklat 105 ja 106 sekä EKPJ:n perussäännön artiklat 3–6.

⁵ EKPJ:n perussäännön artikla 26.

⁶ EKPJ:n perussäännön artikla 27.

⁷ EKPJ:n perussäännön artikla 28.

⁸ EKPJ:n perussäännön artikla 30.

⁹ EKPJ:n perussäännön artikla 32.

4 Muu lainsäädäntö kuin kansallisten keskuspankkien perussäännöt

Perustamissopimuksen lukuun ”Rahapolitiikka” sisältyvässä artiklassa 109 määrätty oikeudellisen lähentymisen velvoite koskee niitä lainsäädännön alueita, joihin jäsenvaltion täysimittainen osallistuminen EMUn kolmannen vaiheeseen vaikuttaa ja jotka muuttamattomina olisivat ristiriidassa perustamissopimuksen ja EKP:n perussäännön kanssa. EKP keskittyy arvioinnissaan erityisesti niihin säädöksiin, jotka vaikuttavat EKP:n tehtävien suorittamiseen kansallisessa keskuspankissa, sekä rahaa koskeviin säädöksiin. Artiklan 109 noudattamiseksi kansalliset lainsäädäntömenettelyt oli nytkin toteutettava siten, että kansallisen lainsäädännön sopusointuisuus perustamissopimuksen ja EKP:n perussäännön kanssa varmistettiin EKP:n perustamispäivään mennessä. Ristiriitaisuudet tällä alueella on kuitenkin tosiasiallisesti poistettava siihen päivään mennessä, jona jäsenvaltio ottaa euron käyttöön. Tällaista mukautuksia edellyttävää lainsäädäntöä on erityisesti seuraavilla alueilla.

4.1 Setelit

Sellaisissa jäsenvaltion rahalaeissa ja muissa säännöksissä, joissa säädetään kansallisen keskuspankin yksinoikeudesta laskea liikkeeseen seteleitä, on tunnustettava EKP:n neuvoston yksinoikeus antaa lupa setelien liikkeeseenlaskuun perustamissopimuksen artiklan 106 kohdassa 1 tarkoitettulla ja EKP:n perussäännön artiklassa 16 toistetulla tavalla. Lisäksi säännöksissä, joiden nojalla kansalliset hallitukset voivat vaikuttaa esimerkiksi setelien nimellisarvoihin, valmistukseen, liikkeeseen laskettaviin määriin ja liikkeestä poistamiseen, on tunnustettava näissä perustamissopimuksen ja EKP:n perussäännön artikloissa määrätty euroseteleihin liittyvä EKP:n toimivalta.

4.2 Metallirahat

Jäsenvaltiolla voi olla säädöksiä metallirahojen liikkeeseenlaskusta, tuotannosta ja jake- lusta. Hallituksella, tarkemmin sanottuna valtiovarainministeriöllä, saattaa olla yksinoikeus

lyöttää metallirahoja, kun taas kansallinen keskuspankki voi hoitaa niiden jakelun. Vaihtoehtoisesti kansallisella keskuspankilla saattaa olla oikeus sekä painaa seteleitä että lyöttää metallirahoja. Riippumatta tämän alueen tehtävänjaosta hallitusten ja kansallisten keskuspankkien kesken näissä säännöksissä on tunnustettava EKP:n toimivalta hyväksyä liikkeeseen laskettavien metallirahojen määrä.

4.3 Valuuttavarantojen hoito

Yksi EKP:n päätehtävistä on jäsenvaltioiden virallisten valuuttavarantojen hallussapito ja hoito (perustamissopimuksen artiklan 105 kohta 2, kolmas luetelmakohta). Jäsenvaltiot, jotka eivät siirrä virallisia valuuttavarantojaan keskuspankkiinsa, rikkovat tätä perustamissopimuksen vaatimusta (lukuun ottamatta valuuttamäärisiä käyttövaroja, joita jäsenvaltioiden hallitukset voivat pitää hallussaan perustamissopimuksen artiklan 105 kohdan 3 mukaisesti). Lisäksi kolmannen osapuolen, kuten hallituksen tai parlamentin, oikeus vaikuttaa kansallisen keskuspankin päätöksiin virallisten valuuttavarantojen hoitoa koskevissa asioissa ei (perustamissopimuksen artiklan 105 kohdan 2 kolmannen luetelmakohtaan mukaan) olisi perustamissopimuksen mukaista. Kunkin kansallisen keskuspankin on myös siirrettävä EKP:lle valuuttavarantosaamia suhteessa sen osuuteen EKP:n merkitystä pääomasta. Tämä merkitsee, ettei kansallisella keskuspankilla saa olla säädöksiin perustuvia esteitä siirtää valuuttavarantosaamia EKP:lle.

4.4 Valuuttakurssipolitiikka

Jäsenvaltion, jota koskee poikkeus, kansallisessa lainsäädännössä saatetaan määrätä, että hallitus vastaa jäsenvaltion valuuttakurssipolitiikasta ja että kansallinen keskuspankki toimii neuvonantajana ja/tai toteuttajana. Säännöksistä on kuitenkin käytävä ilmi, että vastuu euroalueen valuuttakurssipolitiikasta on siirretty yhteisön tasolle perustamissopimuksen

artiklan III mukaisesti. Tämän artiklan mukaan EU:n neuvosto vastaa valuuttakurssipolitiikasta läheisessä yhteistyössä EKP:n kanssa.

4.5 Muut alueet

Monilla muillakin alueilla jäsenvaltioiden lainsäädäntö voi vaikuttaa EKP:n tehtävien hoitamiseen kansallisessa keskuspankissa. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi vapaasti organisoida keskuspankinsa joko julkis- tai yksityisoikeudellisilla säädöksillä, mutta kansallisen keskus-

pankin oikeudellista asemaa koskevat – yksityisoikeuden tapauksessa esimerkiksi yhtiöoikeudelliset – säännökset eivät saa olla ristiriidassa täysimittaista osallistumista EMUn kolmanteen vaiheeseen koskevien perustamissopimuksen ja EKP:n perussäännön määräysten kanssa. Lisäksi EKP:n salassapitojärjestelmää sääntelee EKP:n perussäännön artikla 38. Yhteisön oikeuden ja sen nojalla annettujen määräysten ensisijaisuuden vuoksi kansalliset säädökset kolmansien osapuolten oikeudesta saada julkisia asiakirjoja eivät saa johtaa EKP:n salassapitomääräysten rikkomiseen.

5 Maakohtaiset arviot

Edellä on täsmennetty alueet, jotka ovat erityisen tärkeitä mukautettaessa kansallisten keskuspankkien perussääntöjä ja muuta lainsäädäntöä siten kuin jäsenvaltion täysimittaista osallistumista EMUn kolmanteen vaiheeseen koskevat perustamissopimuksen ja EKP:n perussäännön määräykset edellyttävät. Näiden täsmennysten perusteella voidaan arvioida Kreikan ja Ruotsin mukautusten tilannetta.

5.1 Kreikka

5.1.1 Johdanto

Kreikan keskuspankin perussääntö mukautettiin EMUn kolmatta vaihetta koskeviin perustamissopimuksen ja EKP:n perussäännön määräyksiin, jotka tulivat voimaan 12.12.1997 annetulla lailla n:o 2548; laki julkaistiin valtion virallisessa lehdessä 19.12.1997. Laki 2548/1997 sisällytettiin Kreikan keskuspankin perussääntöön 22.12.1997 pidetyn pankin ylimääräisen yhtiökokouksen päätöksellä. Pankin perussäännön artiklan 7 mukaisesti parlamentti vahvisti päätöksen myöhemmin lailla 2609/1998, joka julkaistiin valtion virallisessa lehdessä 11.5.1998. EMI katsoi maaliskuun 1998 lähentymisraportissaan, että lain 2548/1997 antamisen ja voimaantulon jälkeen Kreikan keskuspankin perussääntö ei ollut miltään osin ristiriidassa keskuspankin riippu-

mattomuutta koskevien perustamissopimuksen ja EKP:n perussäännön määräysten kanssa. Laissa otetaan huomioon sekä vaihe, jossa Kreikan keskuspankki ei toimi EKP:n erottamattomana osana, että tilanne, jossa Kreikka on ottanut euron käyttöön. EMI katsoi kuitenkin myös, että Kreikan keskuspankin perussäännössä, sellaisena kuin se oli sisällytettynä lakiin 2609/1998 (ks. yllä), oli yhä kaksi puutetta, jotka oli mukautettava ennen kuin Kreikka ottaa euron käyttöön. Lain säännökset tulevat joiltakin osin tarpeettomiksi Kreikan ottaessa euron käyttöön. Tämä koskee seuraavia säännöksiä:

- Artiklassa 2.4, jossa säädetään keskuspankin osallistumisesta kansainvälisten rahalaitosten ja talousjärjestöjen toimintaan, ei viitata EKP:n hyväksymisvaltuuteen.
- Artiklassa 7.4, joka koskee vähimmäisvarantoja ja seuraamuksia varantovelvoitteen laiminlyönnistä, ei tunnusteta EKP:n toimivaltaa tällä alueella.

5.1.2 Oikeudellinen integroituminen EKP:hin

EMIn vuoden 1998 lähentymisraportin pohjalta Kreikan keskuspankin perussääntöä muutettiin 25.4.2000 vastaamaan perustamissopimuksen ja EKP:n perussäännön määräyksiä

Kreikan keskuspankin täydelliseksi integroitumiseksi EKPJ:hin. Maaliskuun 24. päivänä 2000 Kreikan keskuspankki antoi EKP:lle luonnosehdotuksen perustamissopimuksen artiklan 105 kohdan 4 toisessa luetelmakohdassa tarkoitettua ja EKPJ:n perussäännön artiklan 4 a toisessa luetelmakohdassa toistettua kuulemista varten. Huhtikuun 12. päivänä 2000 Kreikan keskuspankki toimitti edellä mainitun luonnosehdotuksen muutokset EKP:lle kuulemismenettelyyn sisällyttämistä varten. Luonnosehdotuksen tarkoituksena oli muuttaa Kreikan keskuspankin perussääntöä. Huhtikuun 26. päivänä 2000 Kreikan keskuspankki vahvisti, että sen yhtiökokous oli hyväksynyt perussäännön muutokset 25.4.2000. Parlamentin on jälleen vahvistettava Kreikan keskuspankin uusi perussääntö lailla (kuten lain 2548/1997 tapauksessa, ks. edellinen kohta 5.1.1). Kreikan parlamentin odotetaan vahvistavan Kreikan keskuspankin uuden perussäännön pian 25.4.2000 jälkeen, ja se julkaistaan valtion virallisessa lehdessä hyväksyä ennen 31.12.2000. Ennakoitu voimaantulopäivä on 1.1.2001.

Kreikan keskuspankin perussäännön muutoksilla pyritään poistamaan edellä mainitut kaksi puutetta ja hienosäätämään Kreikan keskuspankin oikeudellista integroitumista eurojärjestelmään. Artiklan 2.4 puute korjataan uuden perussäännön artiklan 2 viimeisessä luetelmakohdassa tunnustamalla nimenomaisesti, että EKPJ:n perussäännön artiklan 6.2 mukaisesti osallistuminen kansainvälisten rahalaitosten toimintaan edellyttää EKP:n hyväksyntää. Artiklan 7.4 puute korjataan uuden perussäännön artiklassa 55 (n:o 21, kohta 2), jossa nimenomaisesti tunnustetaan, että Kreikan otettua euron käyttöön toimivalta määrätä vähimmäisvarannoista ja niihin liittyvistä asioista kuuluu yksinomaan EKPJ:n sääntelyn piiriin.

Lisäksi perussäännön muutokset koskevat myös muita Kreikan keskuspankin kannalta tärkeitä asioita ja ajanmukaistavat sen perussäännön keskeisiä määräyksiä, jotta keskuspankki voisi osallistua täysimittaisesti EKPJ:hin. Ensinnäkin perussäännön muutokset korostavat Kreikan keskuspankin tulevaa asemaa

EKPJ:n erottamattomana osana tunnustamalla, että kaikki EKPJ:hin liittyvät tehtävät suoritetaan EKPJ:n perussäännön määräysten mukaisesti. Toiseksi muutokset ovat parantaneet Kreikan keskuspankin omasta tai toisten kansallisten keskuspankkien taikka EKP:n puolesta keskuspankkitarkoituksiin vastaanottamien vakuuksien oikeudellista asemaa, koska niihin on koottu määräykset, jotka koskevat Kreikan keskuspankin vakuuksien asettamiseen ja realisointiin liittyviä etuoikeuksia.

EKP toteaa, että laki 2548/1997 tuli tarpeettomaksi lain 2609/1998 antamisen myötä niiden määräysten osalta, jotka ovat ristiriidassa muutetun perussäännön kanssa sellaisena kuin se on tällä hetkellä sisällytettynä lakiin 2609/1998. Vaikka ns. *lex posteriori derogat priori* -periaatteen ja Kreikan perustuslain artiklan 28 mukaan laki 2609/1998 (siten kuin sitä muutetaan vastaisuudessa) sivuuttaisi lain 2548/1997, EKP toteaa, että oikeudellisen selvyuden ja oikeusvarmuuden vuoksi perustamissopimuksen artikla 109 kuitenkin edellyttää tarpeettomiksi tulleiden määräysten poistamista. Kreikan keskuspankki on ilmoittanut EKP:lle, että Kreikan lainsäädäntöviranomaisten on tarkoitus poistaa tarpeettomiksi tulleet määräykset lailla, jolla Kreikan keskuspankin uusi perussääntö vahvistetaan. Myös tästä asiasta EKP:tä on kuultava perustamissopimuksen artiklan 105 kohdan 4 toisessa luetelmakohdassa tarkoitettulla ja EKPJ:n perussäännön artiklan 4 a toisessa luetelmakohdassa toistetulla tavalla. Tässä yhteydessä EKP toteaa, että sen näkemyksen mukaan lainsäädäntömenettelyt lain 2548/1997 määräysten kumoamiseksi tarvittavin osin on toteutettava kiireellisesti.

Olettaen, että parlamentti vahvistaa Kreikan keskuspankin uuden perussäännön ja että se tulee aikanaan voimaan sellaisena kuin se esitettiin EKP:lle edellä mainitussa kuulemismenettelyssä, sekä olettaen, että lakia 2548/1997 mukautetaan vastaavasti (laki on EKP:n näkemyksen mukaan mukautettava kiireellisesti), Kreikan keskuspankin perussäännössä ei enää ole puutteita Kreikan keskuspankin täydellistä oikeudellista integroitumista EKPJ:hin koskeviin perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräyksiin nähden.

5.1.3 Muun lainsäädännön mukauttaminen

Muusta lainsäädännöstä kuin Kreikan keskuspankin perussäännöstä Kreikan keskuspankki on ilmoittanut EKP:lle 24.3.2000, että lainsäädännön mukauttamista suunnitellaan seuraavilla alueilla: raha- ja valuuttalait, metallirahalaki, joukkovelkakirjalainojen liikkeeseen laskeminen, yhtiölaki, verotus ja maatalous. Valtiovarainministeriön alainen koordinoitukomitea viimeistelee yhtenäislakia euron käyttöönotosta ministeriöiden ja muiden asianomaisten laitosten muutos- ja ehdotuslistojen mukaisesti. Laki annetaan uudelle parlamentille huhtikuun 2000 vaalien jälkeen.

5.1.4 Sopuointisuuden arviointi

Olettaen, että parlamentti vahvistaa Kreikan keskuspankin uuden perussäännön ja että se tulee aikanaan voimaan sellaisena kuin se esitettiin EKP:lle kuulemismenettelyssä, sekä olettaen, että lakia 2548/1997 mukautetaan vastaavasti (laki on EKP:n näkemyksen mukaan mukautettava kiireellisesti), Kreikan keskuspankin perussäännössä ei enää ole puutteita Kreikan keskuspankin täydellistä oikeudellista integroitumista EKPJ:hin koskeviin perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräyksiin nähden.

Muusta lainsäädännöstä kuin Kreikan keskuspankin perussäännöstä EKP toteaa, että sitä tullaan mukauttamaan euron käyttöönottoa koskevalla lailla, josta EKP:tä on kuultava perustamissopimuksen artiklan 105 kohdan 4 toisessa luetelmakohdassa tarkoitettulla ja EKPJ:n perussäännön artiklan 4 a toisessa luetelmakohdassa toistetulla tavalla.

5.2 Ruotsi

5.2.1 Johdanto

EMIn vuoden 1998 lähentymisraportissa seuraavan lainsäädännön todettiin edellyttävän perustamissopimuksen artiklassa 109 tarkoitettua mukauttamista:

– hallitusmuoto

– valtiopäiväjärjestys

– laki Ruotsin keskuspankista (1988:1385) sellaisena kuin se on muutettuna.

Ruotsin hallitusmuotoa, valtiopäiväjärjestystä ja lakia Ruotsin keskuspankista on mukautettu perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräyksiin Ruotsin keskuspankin riippumattomuuden varmistamiseksi. Mukautukset tulivat voimaan 1.1.1999. Valmistellessaan lähentymisraporttia vuoden 1998 maaliskuussa EMI arvioi Ruotsin oikeudellista lähentymistä olettaen, että lakiehdotukset hyväksyttäisiin sellaisina kuin ne tuolloin olivat. EKP on nyt arvioinut Ruotsin voimassa olevaa lainsäädäntöä, ja Ruotsia koskeva arvio voi siten rajoittua mainintaan siitä, miten Ruotsin nykyinen lainsäädäntö poikkeaa EMIn olettamuksista, ja niistä ristiriitaisuuksia sisältävistä alueista, joihin EMI viittasi vuonna 1998 ja joita ei vielä ole otettu huomioon Ruotsin laissa. EKP:n arviota selvennetään joillakin lisähuomautuksilla.

EMIn vuoden 1998 lähentymisraportissa todettiin, että mukautusten aikataulu oli ristiriitaisissa perustamissopimuksen määräysten kanssa, koska keskuspankin riippumattomuutta koskevien mukautusten oli tultava voimaan viimeistään sinä päivänä, jona EKPJ perustetaan (eli 1.6.1998). Tämä lausunto on nyt vanhentunut, koska tarvittavat keskuspankin riippumattomuutta koskevat muutokset tulivat voimaan 1.1.1999. Ruotsin keskuspankin integroituminen EKPJ:hin edellyttää kuitenkin lisää muutoksia (ks. jäljempänä). On muistettava, että euron käyttöönoton edellyttämien lainsäädännön lisämuutosten toteuttamiseen tarvitaan jonkin verran aikaa ottaen huomioon välttämättömät sisäiset menettelyt muutosten tekemiseksi Ruotsin laissa.

Ruotsin keskuspankin riippumattomuuteen liittyvät mukautukset merkitsivät sellaisen uuden säädösten käyttöönottoa, joka on EMIn vuoden 1998 lähentymisraportissa mainittujen keskuspankin riippumattomuutta koskevien perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräysten mukainen. Tässä yhteydessä voitaneenkin todeta vain yksi poik-

keama Ruotsin keskuspankin riippumattomuutta koskevasta EMIn oletuksesta, jonka se teki maaliskuussa 1998. Ruotsin keskuspankin pankkivaltuuston päätettäväksi annettavien asioiden esittely on hieman muuttunut siitä, millaisena se kuvattiin Ruotsin hallituksen alkuperäisessä ehdotuksessa maaliskuussa 1998. Tämä muutos ei kuitenkaan ole ristiriidassa perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräysten kanssa, koska on edelleen selvää, että Ruotsin keskuspankin pankkivaltuusto (jonka jäsenet eivät täytä keskuspankin riippumattomuutta koskevia perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräyksiä) ei voi olla mukana EKPJ:n tehtävien toteuttamisessa.

5.2.2 Integroituminen EKPJ:hin

Kuten EMIn vuoden 1998 lähentymisraportissa mainitaan, yksi alue, jossa Ruotsin laki ja Ruotsin keskuspankista annettu laki ovat ristiriidassa EMUn kolmatta vaihetta ja euron käyttöönottoa koskevien perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön määräysten kanssa, on Ruotsin keskuspankin täydellinen integroituminen EKPJ:hin. Vaikka Ruotsi ei kuulu erityisaseman saaneisiin jäsenvaltioihin, minkä vuoksi sen on noudatettava kaikkia perustamissopimuksen artiklan 109 mukauttamisvaatimuksia, euron käyttöönoton ja tarvittavien lainmuutosten ajankohta ei tällä hetkellä ole tiedossa. Koska Ruotsin laissa ei toistaiseksi oteta huomioon Ruotsin keskuspankin täydellistä integroitumista EKPJ:hin, se merkitsee, että Ruotsin lainsäädäntö ei vielä ole sopusoinnussa perustamissopimuksen määräysten kanssa. Tämä vaikuttaa lukuisiin Ruotsin keskuspankin perussäännön määräyksiin ja edellyttää Ruotsissa perinpohjaista lainsäädännön tarkistamista ennen euron käyttöönottoa.

Tässä yhteydessä EKP ensinnäkin toteaa myönteiseksi sen, että nykyiseen Ruotsin keskuspankista annettuun lakiin on otettu uusi luku 1, jonka artiklan 2 kolmanteen kappaleeseen sisältyy pankin lakisääteinen tavoite ja yksiselitteinen ilmaisu hintavakauden ylläpitämisen ensisijaisuudesta.

Huomattakoon myös, että Ruotsin keskuspankista annetun lain entinen artikla 42 on nyt korvattu lain luvun 6 artiklaan 3 sisältyvällä uudella määräyksellä, jonka mukaan Ruotsin keskuspankin on ennen merkittävää rahapoliittista päätöstä ilmoitettava päätöksenteosta hallituksen nimeämälle ministerille. Ruotsin ottaessa käyttöön yhteisen rahan tällainen järjestely ei olisi asianmukainen, koska sen keskuspankki ei tuolloin tekisi tärkeitä rahapoliittisia päätöksiä, vaan EKP:n neuvosto, johon Ruotsin keskuspankin pääjohtaja kuuluisi.

Lisäksi seuraavat Ruotsin lain kohdat ovat ristiriidassa perustamissopimuksen ja EKPJ:n perussäännön kanssa, kuten EMIn vuoden 1998 lähentymisraportissa jo todettiin, ja niitä joudutaan vielä mukauttamaan.

a) Tehtävät

Rahapolitiikka

Hallitusmuodon luvun 9 artiklassa 12 ja nykyisen Ruotsin keskuspankista annetun lain luvun 1 artiklassa 2, joissa säädetään keskuspankin toimivallasta rahapolitiikassa, ei tunnusteta EKP:n toimivaltaa tässä asiassa.

Setelien liikkeeseenlasku

Hallitusmuodon luvun 9 artiklassa 13 ja nykyisen Ruotsin keskuspankista annetun lain luvun 5 artiklassa 1, joissa säädetään keskuspankin yksinoikeudesta laskea liikkeeseen seteleitä ja metallirahoja, ei tunnusteta EKP:n toimivaltaa tässä asiassa.

b) Välineet

Nykyisen Ruotsin keskuspankista annetun lain luvun 6 artiklassa 6 ja luvun 11 artiklassa 1, jotka koskevat vähimmäisvarantovelvoitteen asettamista rahoituslaitoksille ja velvoitteen noudattamatta jättämisen takia valtiolle maksettavaa erityismaksua, ei oteta huomioon EKP:n toimivaltaa tässä asiassa.

c) *Valuuttakurssipolitiikka*

Hallitusmuodon luvun 9 artiklassa II ja nykyisen Ruotsin keskuspankista annetun lain luvun 7 artiklassa I sekä uudessa valuuttakurssipolitiikkaa koskevassa laissa säädetään valuuttakurssipolitiikan uudesta toimivallan jaosta hallituksen ja Ruotsin keskuspankin välillä. Näissä määräyksissä ei kuitenkaan oteta huomioon perustamissopimuksen artiklan III nojalla EU:n neuvostolle ja EKP:lle kuuluvaa toimivaltaa tässä asiassa.

5.2.3 Muun lainsäädännön mukauttaminen

Kuten edellä on todettu, Ruotsi ei kuulu erityisasemassa oleviin jäsenvaltioihin. Näin ollen siihen sovelletaan perustamissopimuksen artiklaa 109, joka on edellyttänyt 1.6.1998 lukien myös Ruotsin muun lainsäädännön mukauttamista siten, että lainsäädäntö tulee voimaan sinä päivänä, jona Ruotsi ottaa euron käyttöön. Tämä koskee erityisesti julkisten asiakirjojen saatavuudesta annettua lainsäädäntöä sekä salassapitolakia, jotka on mukau-

tettava EKP:n perussäännön artiklassa 38 tarkoitettuihin salassapitosäännöksiin.

5.2.4 Sopusointuisuuden arviointi

Ruotsin keskuspankin oikeudellisesta integroitumisesta EKP:hin ei ole mainintaa Ruotsin lainsäädännössä eikä pankin perussäännössä, vaikka Ruotsi ei kuulu erityisaseman saaneisiin jäsenvaltioihin, ja sen on tämän vuoksi noudatettava kaikkia perustamissopimuksen artiklan 109 mukauttamisvaatimuksia. Tämä koskee pankin perussäännön lukuisia määräyksiä.

Muusta lainsäädännöstä kuin Ruotsin keskuspankin perussäännöstä EKP toteaa, että julkisten asiakirjojen saatavuudesta annettu lainsäädäntö sekä salassapitolaki on mukautettava EKP:n perussäännön artiklassa 38 tarkoitettuihin salassapitosäännöksiin. EKP ei ole tietoinen muista säännöksistä, jotka edellyttäisivät mukauttamista perustamissopimuksen artiklan 109 perusteella.

Euroopan keskuspankin (EKP) julkaisuja

Tässä luettelossa on tietoja joistakin Euroopan keskuspankin julkaisemista asiakirjoista. Julkaisut ovat saatavissa maksutta EKP:n lehdistöpalvelusta (Press Division). Tilaukset voi lähettää nimiösivun kääntöpuolella olevaan postiosoitteeseen.

Täydellinen luettelo Euroopan rahapoliittisen instituutin julkaisemista asiakirjoista löytyy EKP:n kotisivulta (<http://www.ecb.int>).

Vuosikertomus

Vuosikertomus 1998. Huhtikuu 1999.

Lähentymisraportti

Lähentymisraportti. Toukokuu 2000.

Kuukausikatsaus

Tammikuusta 1999 lähtien julkaistut artikkelit:

Euroalue kolmannen vaiheen alussa. Tammikuu 1999.

Vakauteen tähtäävä eurojärjestelmän rahapolitiikan strategia. Tammikuu 1999.

Euroalueen raha-aggregaatit ja niiden merkitys eurojärjestelmän rahapolitiikan strategiassa. Helmikuu 1999.

Lyhyen aikavälin talousindikaattorien merkitys euroalueen hintakehityksen arvioinnissa. Huhtikuu 1999.

Euroalueen pankkitoiminta: rakenteellisia piirteitä ja kehitysnäkymiä. Huhtikuu 1999.

Eurojärjestelmän toimintakehikko: kuvaus ja ensimmäinen arviointi. Toukokuu 1999.

Vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpano. Toukokuu 1999.

Keskeisten talousindikaattorien pitkän aikavälin kehitys ja suhdannevaihtelut euroalueen maissa. Heinäkuu 1999.

Euroopan keskuspankkijärjestelmän institutionaalinen rakenne. Heinäkuu 1999.

Euron kansainvälinen asema. Elokuu 1999.

Euroalueen rahalaitosten taseet vuoden 1999 alkupuolella. Elokuu 1999.

Inflaatioerot rahaliitossa. Lokakuu 1999.

EKPJ:n valmistautuminen vuoteen 2000. Lokakuu 1999.

Vakauteen tähtäävä politiikka ja pitkien reaalkorkojen kehitys 1990-luvulla. Marraskuu 1999.

TARGET ja euromääräiset maksut. Marraskuu 1999.

Euroopan keskuspankin säädökset. Marraskuu 1999.

Euroalue vuosi euron käyttöönoton jälkeen: rahoitusrakenteen tärkeimmät piirteet ja muutokset. Tammikuu 2000.

Eurojärjestelmän valuuttavaranto ja -operaatiot. Tammikuu 2000.

Eurojärjestelmä ja EU:n laajentuminen. Helmikuu 2000.

Arvopaperiselvityksen yhdentyminen. Helmikuu 2000.

Euron nimelliset ja reaaliset efektiiviset valuuttakurssit. Huhtikuu 2000.

EMU ja pankkivalvonta. Huhtikuu 2000.

Korkojen ja korkojohdannaisten informaation sisältö rahapolitiikan kannalta. Toukokuu 2000.

Euroalueen työmarkkinoiden kehitys ja rakenteelliset piirteet. Toukokuu 2000.

Working Paper Series

- 1 Brousseau V. ja Scacciavillani F., A global hazard index for the world foreign exchange markets. Toukokuu 1999.
- 2 Monticelli C. ja Tristani O., What does the single monetary policy do? A SVAR benchmark for the European Central Bank. Toukokuu 1999.
- 3 Detken C., Fiscal policy effectiveness and neutrality results in a non-Ricardian world. Toukokuu 1999.
- 4 Angeloni I. ja Dedola L., From the ERM to the euro: new evidence on economic and policy convergence among EU countries. Toukokuu 1999.
- 5 Wynne M., Core inflation: a review of some conceptual issues. Toukokuu 1999.
- 6 Coenen G. ja Vega J.-L., The demand for M3 in the euro area. Syyskuu 1999.
- 7 de Bandt, O. ja Davis E.P., A cross-country comparison of market structures in European banking. Syyskuu 1999.
- 8 Orphanides A. ja Wieland V., Inflation zone targeting. Lokakuu 1999.
- 9 Coenen G., Asymptotic confidence bands for the estimated autocovariance and autocorrelation functions of vector autoregressive models. Tammikuu 2000.
- 10 Fatum R., On the effectiveness of sterilized foreign exchange intervention. Helmikuu 2000.
- 11 Berk J. M. ja van Bergeijk P., Is the yield curve a useful information variable for the Eurosystem? Helmikuu 2000.
- 12 Svensson L. E. O. ja Woodford M., Indicator variables for optimal policy. Helmikuu 2000.
- 13 Söderström U., Monetary policy with uncertain parameters. Helmikuu 2000.
- 14 Rudebusch G. D., Assessing nominal income rules for monetary policy with model and data uncertainty. Helmikuu 2000.
- 15 Orphanides A., The quest for prosperity without inflation. Maaliskuu 2000.

- 16 Hördahl P., Estimating the implied distribution of the future short-term interest rate using the Longstaff-Schwartz model. Maaliskuu 2000.
- 17 Fabiani S. ja Mestre R., Alternative measures of the NAIRU in the euro area: estimates and assessment. Maaliskuu 2000.
- 18 Iacoviello M., House prices and the macroeconomy in Europe: results from a structural VAR analysis. Huhtikuu 2000.
- 19 Detken C. ja Hartmann P., The euro and international capital markets, Huhtikuu 2000.
- 20 de Bandt, O. ja Mongelli S. P., Convergence of fiscal policies in the euro area. Toukokuu 2000.
-

Muita julkaisuja

The TARGET service level. Heinäkuu 1998.

Report on electronic money. Elokuu 1998.

Assessment of EU securities settlement system against the standards for their use in ESCB credit operations. Syyskuu 1998.

Money and banking statistics compilation guide. Syyskuu 1998.

Yhteinen rahapolitiikka kolmannessa vaiheessa: Yleisasiakirja EKPJ:n rahapolitiikan välineistä ja menettelyistä. Syyskuu 1998.

Third progress report on the TARGET project. Marraskuu 1998.

Correspondent central banking model (CCBM). Joulukuu 1998.

Payment systems in the European Union: Addendum incorporating 1997 figures. Tammikuu 1999.

Possible effects of EMU on the EU banking systems in the medium to long term. Helmikuu 1999.

Euro area monetary aggregates: conceptual reconciliation exercise. Heinäkuu 1999.

The effects of technology on the EU banking systems. Heinäkuu 1999.

Payment systems in countries that have applied for membership of the European Union. Elokuu 1999.

Improving cross-border retail payment services: the Eurosystem's view. Syyskuu 1999.

Compendium: Säädöskokoelma. Kesäkuu 1998 – toukokuu 1999. Lokakuu 1999.

European Union balance of payments/international investment position statistical methods. Marraskuu 1999.

Money and Banking Statistics Compilation Guide, Addendum I: Money market paper. Marraskuu 1999.

Money and Banking Statistics Sector Manual. Toinen painos. Marraskuu 1999.

Report on the legal protection of banknotes in the European Union Member States. Marraskuu 1999.

Correspondent central banking model (CCBM). Marraskuu 1999.

Cross-border payments in TARGET: A users' survey. Marraskuu 1999.

Money and Banking Statistics: Series keys for the exchange of balance sheet items time series. Marraskuu 1999.

Money and Banking Statistics: Handbook for the compilation of flow statistics. Joulukuu 1999.

Payment systems in the European Union: Addendum incorporating 1998 figures. Helmikuu 2000.

Interlinking: Data dictionary, version 2.02. Maaliskuu 2000.

Asset prices and banking stability. Huhtikuu 2000.

EU banks' income structure. Huhtikuu 2000.

Esitteitä

TARGET. Heinäkuu 1998.

Eurosetelit ja -metallirahat. Heinäkuu 1999.

TARGET: facts, figures, future. Syyskuu 1999.

